

Filozofie, ekonomie, politologie, sociologie, psychologie, historiografie

MARATHON

1/2019

číslo 155

**Teoretický časopis věnovaný otázkám postavení
člověka ve světě, ve společnosti, v současném dění**

Obsah

1. Úvodní poznámka.....	2
2. Hlavní materiály	3
Levici chybí kompas i kotva: Tady je – normálním lidem a práci čest! (Pavel Sirůček)	3
3. Pracovní materiály a diskuse k nim	25
K „Ekonomie produktivní spotřeby“ (Radim Valenčík a kol.)	25
Diskuse k ekonomii produktivní spotřeby (M. Kroh, P. Martan, J. Červenka, R. Valenčík) ..	28
Možnost stabilizace penzijního systému (Radim Valenčík a kol.).....	34

MARATHON

Internet: <http://www.valencik.cz/marathon>

Vydává:

Radim Valenčík

jménem Otevřené společnosti příznivců

časopisu MARATHON

Vychází od listopadu 1996

Registrační značka: MK ČR 7785

ISSN 1211-8591

Redigují:

Vladimír Prorok

e-mail: prorok@vse.cz

Jiří Řezník

e-mail: reznik.jiri@seznam.cz

Pavel Sirůček

e-mail: sirucek@vse.cz

Radim Valenčík (224933149)

e-mail: valencik@seznam.cz

Redakce a administrace:

Radim Valenčík, Ostrovní 16

110 00 Praha 1

MARATHON is a bi-monthly Internet magazine founded in Prague at the end of 1996. Its aim is to help to clarify, from central and east European perspective, the reasons of present entanglement of the world developments, and participate in the search for prospective solutions.

About 30 authors contribute to the magazine on a regular basis and more write for it occasionally. So far MARATHON has been published in Czech with occasional documentation annexes in English or German. English summaries of articles are envisaged based on specific interests of readers.

Themes most often treated in the magazine include human capital, investments in education and other forms of human capital, nature and consequences of globalization, new approaches in economic theory (an attempt for synthesis of seemingly disparate concepts of K. Marx, J. Schumpeter, M. Friedman, G. Becker and R. Reich with regard to role played by innovations and the search for new space for economic growth), etc. Several specific projects of human capital investments have been developed on the basis of concepts analyzed in MARATHON.

The magazine can be accessed at www.valencik.cz

E-mail contact: valencik@seznam.cz

Do rukou se vám dostává 1. číslo časopisu Marathonu za rok 2019. Jako obvykle, nejdřív některá základní sdělení:

- Časopis je dostupný prostřednictvím sítě INTERNET na www.valencik.cz
- Časopis vychází jednou za dva měsíce, vždy 15. dne prvního z dvojice měsíců, které jsou po sobě. Nejbližší řádné číslo (02/2019) bude vydáno a objeví se na Internetu 15. března 2019.
- Rozsah časopisu je zpravidla 40 stran tohoto formátu, což odpovídá přibližně 120 stranám standardního formátu. Toto číslo vzhledem k tomu, že připomíná významné výročí, je monotematické a mírně přesahuje obvyklých 40 stran.
- Příspěvky, případně připomínky a náměty, vzkazy redakci apod. lze rovněž zasílat na e-mailovou adresu: valencik@seznam.cz.
- V srpnu 1997 byl Marathon registrován ministerstvem kultury ČR

1. Úvodní poznámka

Začnu přáním do Nového roku 2019:

1. Příští rok nebude jednoduchý, proto je na místě skromnost: Ať Vás nic nepříjemného nepřekvapí, a pokud ano, ať je to co nejméně nepříjemné a ať je toho nepříjemného co nejméně.

K tomu viz: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Docent-Valencik-varuje-Pripravme-se-na-mnohem-vetsi-turbulence-Zeman-kolaboranti-s-globalni-moci-vyostrovani-konfliktu-NATO-EU-Rusko-563558>

2. Strašně moc je důležité, aby k sobě lidé měli blízko, nebo alespoň aby k sobě neztráceli cestu, aby byli schopni mezi sebou komunikovat a nezapouzdřili se pod vlivem současných tlaků: Ať nikdo z Vašich blízkých nepodlehne demenci z používání dvojího metru (z jedné i z druhé strany), která vytváří bariéry i animozity mezi lidmi.

K tomu viz: <http://radimvalencik.pise.cz/6490-jeste-ke-slunickarske-demenci.html>

3. Protože hodně záleží na nás, tak: Ať využijeme příští rok k tomu, abychom společně lépe chápali, o co jde, a udělali alespoň krůček k lepší perspektivě.

K tomu viz: <http://radimvalencik.pise.cz/6513-jak-zabranit-podivne-smrti-evropy.html>

21. ročník vědecké konference **Lidský kapitál a investice do vzdělání: Výzkum, výuka, publikování** proběhl úspěšně, podrobnou informaci připravuji do dalšího čísla.

Hlavním materiálem tohoto čísla je pojednání Pavla Sirůčka **Levici chybí kompas i kotva: Tady je – normálním lidem a práci čest!**, které je aktuální z řady důvodů. Uvítám ohlasy a sám do příštího čísla nějaké poznámky k tomuto materiálu připravuji.

Podstatnou část čísla tvoří dosud nepublikované pracovní části připravované monografie Radim Valenčíka a kol. **Ekonomie produktivní spotřeby: Teoretický základ analýzy role produktivní služeb** s prezentací části diskuse, která se k pracovní verzi odehrává.

Radim Valenčík

2. Hlavní materiály

Levici chybí kompas i kotva: Tady je – normálním lidem a práci čest!

Pavel Sirůček

K ústředním úkolům autentické levice, tedy levice neliberální, patří záchrana normalnosti, normálního života a normálních lidí. Záchrana normalnosti před zběsilými útoky především ze strany pokrokařské nové tzv. levice, falešné levice liberální, která žádnou levici není. Naopak skutečnou levicovost hrubě diskredituje. V tomto rámci nelze opomíjet historickou výzvu v podobě rehabilitace práce, resp. ideje Práci čest! Stále zřetelněji bobtná a sílí střet po linii konzervatismus vs. liberalismus, který přitom ale zcela nelikviduje tradiční pravolevé ani třídní schéma. V současnosti však na aktuálnosti dramaticky nabývá již samotné přežití normálních lidí poctivé práce, přežití normálních chlapů a normálních ženských, samostatně přemýšlejících levicově nebo pravicově. Ještě stále kriticky přemýšlejících a ještě i poctivě pracujících ... Skutečná levice musí rehabilitovat sociální i hospodářská témata a opět hrdě pozvednout praporek práce. Musí rehabilitovat práci a úctu k práci jako hodnotu, jako poslání i smysl života. Což je daleko, daleko důležitější nežli všechny vzletlé „kecy 4.0“, které si levice zase nechala pasivně a tragikomicky vnutit. Skutečná levice musí překonávat redukci práce na pouhé zaměstnání a vytrvale vyvracet pokrokařské bludy o tom, že práce představuje něco nepřírozeného, něco, co člověka pouze omezuje, a co je nutné odstranit. Opravdoví marxisté přece poctivou práci velebí, vzpomeňme Engelsův „Podíl práce ...“ nebo Píseň práce. A v neposlední řadě slavné heslo: „Republice více práce, to je naše agitace!“. Liberální média do nás hustí, že stále pracujeme méně a méně a přitom se máme pořád lépe a lépe. Opravdu?

Bublina 4.0 aneb další nová ekonomika

Neopakujme již napsané, kdo chce – snadno si dohledá.¹ Telegraficky připomeňme blouznění a snění ohledně tzv. nové ekonomiky v souvislosti s tzv. čtvrtou průmyslovou revolucí (4IR). „Echt“ novou má v současnosti být nejenom ekonomika 4.0, nýbrž i celá společnost 4.0. Kdo dnes není 4.0, je v liberálních – samozřejmě sdílených a „fair“ – salonech považován za neinformovaného zoufalce a antiprogresivistického zpátečníka. O tzv. nové ekonomice se přitom hovoří různým způsobem. Méně mainstreamová pojetí tzv. novou ekonomiku např. spojují s rozšiřováním prvků ekonomické demokracie v kontextu 4IR. **Rozvoj automatizace a robotizace má zvyšovat nerovnosti a např. zaměstnanecká participace či družstevnictví mají naopak nerovnosti snižovat a společnost i hospodářství stabilizovat. Tzv. novou ekonomikou má ostatně být celý kapitalismus sdílených platform, který se v prostoduše naivních představách stává jakýmsi „kapitalistickým komunismem“.** Další z mnoha a mnoha variací na notně ohrané téma transformace kapitalismu. V těchto vizích už nikdo nepracuje, všichni vesele žijí z dávek (včetně nepodmíněného základního příjmu) a dotací a všechno sdílejí ...

Termín nová ekonomika přitom není zdaleka nový. Byl již opakovaně mnohokrát používán, např. pokud došlo k výrazné strukturální změně, když se masově rodila nová odvětví a zanikala stará. Ani o tzv. nové ekonomii neslyšíme dnes zdaleka poprvé. Zmiňme namátkou J. Tobina a W. W. Hellera z 60. let nebo A. Etzioniho (s důrazem na morální dimenzi) etc. etc. Známe už i celou řadu „nových makroekonomií“ (jako cenových modelů nerovnováhy aj.), „nových mikroekonomií“ nebo „nově-nových mikroekonomií“. Za další novou ekonomii mnozí v současnosti označují silně módní behaviorální ekonomii.²

Nejznámějším se však stává koncept tzv. nové ekonomiky a tzv. nové ekonomie 90. let 20. století. Argumentováno bylo růstem produktivity v důsledku masové aplikace informačních a komunikačních technologií (ICT), rozmachu kapitálových trhů a rozvoje nových forem obchodování. Včetně údajně nové logiky ekonomického myšlení. Principy a fungování tzv. nové ekonomiky, spojené s digitální revolucí (formující globální

¹ Podrobněji viz Bublifuk 4.0? *Marathon*, 145, 2017, roč. 21, zvláštní číslo, s. 3-34 + příloha s. 56-64. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar17z.pdf>. Výzvy levice ve světle tzv. revoluce 4.0. *Alternativy (časopis CSTS)*, září 2017, č. 1, s. 92-132. ISSN nemá. <https://www.kscm.cz/cs/nasi-lide/csts/alternativy-c-1>, Průvodce literaturou 4.0 (aneb kritické otázky nad frázemi a mýty 4.0). *Fórum společenských věd Klubu společenských věd*, ročník 2018 (VI.), s. 1-66. ISSN 2336-7679. <http://forum.klubspolved.cz/Sirucek180917-ch.htm> a Minislovníček a literatura 4.0. *Medias res*, 2018, roč. III, č. 2, s. 35-67. ISSN 2464-6334. <http://www.mediasres.cz/publikace-medias-res/3021-medias-res-22018.htm>.

² Srov. Behaviorální ekonomie ve světle tzv. Nobelovy ceny za ekonomii. *Marathon*, 149, 2018, roč. 22, č. 1, s. 12-30. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1801.pdf>.

informační společnost), měly vnášet zcela zásadní změny do všech sfér života. Vůbec nic už nemělo být jako předtím ...

Od roku 1992 byly propagovány optimistické vize, ve kterých USA měly prohloubit hegemonii díky předstihu v ICT. Tyto se měly stát fundamentem tzv. nové ekonomiky, v níž se robustní růst spojuje s nízkou inflací i nezaměstnaností. Tzv. nová ekonomika se měla vyhnout krizím, resp. měla tyto prodělavat mírněji. Populární koncept tzv. nové ekonomiky zaznamenával obrovský mediální ohlas a mnozí zcela podlehlí slepé víře v její magičnost. Cesty k tzv. nové ekonomice vytyčovala úderná hesla, kterými se hemžily texty odborné i populární: zesílené volání po ICT, po otevřených finančních trzích, po pružných podnicích zaměřených na inovace, po důsledné deregulaci, po investicích do vzdělání. Vzdělanost a flexibilita (nejenom práce) se měly stát naprostou samozřejmostí. K ústředním a tuze oblíbeným sloganům náležela v neposlední řadě tzv. znalostní ekonomika. I neoliberalní výhledy na „šťastnou globalizaci“ byly vztahovány k ICT ve spojení s otevřenými finančními i zbožovými trhy.³ Tzv. novou ekonomiku postihuje prudký pád poté, co splaskává bublina vytvořená na sklonku 20. století. Internetová bublina označuje období hromadného rozkvětu internetových firem, které neměly promyšlený obchodní model a brzy zkrachovaly, ovšem dokázaly přilákat mohutné investice (cca 1995-2001, s vrcholem kolem roku 2000). Bublina dot.com splaskává a už i naivní Američané snad pochopili, že lascivní zábava nemůže donekonečna stimulovat a držet trh nejenom akciový. V prostoduché víře, že postmoderní ekonomiky bude donekonečna pohánět stahování hudby a pornografie skrze internet.

Dnes čekáme na splasknutí technologické (a zdaleka nejenom technologické) bubliny další. Tzv. „druhá éra strojů“ má znásobovat nikoli síly fyzické, nýbrž duševní a tímto naprosto fantasticky napomáhat uvolnění síly lidského ducha a kreativity. Amen. Úžasné technologie 4.0 mají být současně exponenciální, digitální a kombinatorické a již údajně započaly převratné změny, jaké dosud v historii průmyslového vývoje prý nemají obdoby. Přenést do fantastické budoucnosti nás – v pohádkách a mýtech 4.0 – mají digitální média coby náhražka skutečné lidské interakce a počítače jako náhražka lidského myšlení. Veškerou lidskou práci údajně zastane automatizace s roboty. Obdobně jako v 90. letech přibývá frázi o tzv. znalostní ekonomice. Všichni máme šťastně a vesele vše sdílet ve svých internetových komunitách, pod neomylným dohledem řízeným vševědoucí umělou inteligencí (AI). Pověstnou třešničkou na dortu mají být robotická samořiditelná auta. Vůbec nic už údajně nebude jako předtím ...

Oslavné tirády nad komplexní digitalizací, robotizací, automatizací, AI, všemožnými systémy smart, Big Data patří k nejmódnějším. Inflační nadužívání termínů 4.0 přitom hrozí jejich vyprázdněním. Prázdných frázi a jalových sloganů 4.0 nás bombardují desítky, stovky. Z 4IR, Průmyslu 4.0, AI, blockchainu, cloud computingu, 3Dtisku, IoT, CPS či virtuální reality se staly buzzwords.⁴ Mediálními zkratkami – nafouklými evergreeny, které média milují. A o kterých všichni plytce hovoří, aniž mnozí (ve skutečnosti drtivá většina) tuší, o co jde.

Obdobně jako tzv. nová ekonomika 90. let i 4IR bývá interpretována jako přírodní nevyhnutelnost, které se musíme s pokorou přizpůsobovat a sami se proměňovat. Obdobně jako v 90. letech jsou inovace (a konkurenceschopnost) nezpochybnitelnými a posvátnými božstvy v duchu kultu neustálé změny (interpretovaného jako automatické žádoucí Dobro) a nové technologie pouze báječné a vše řešící. Média mají o čem psát i provincie snít, politici (a Evropa)⁵ mají konečně optimistickou vizi a akademici snadněji získávají granty a projekty. Původně německý marketingový produkt je veleúspěšný v tom, že připoutal pozornost médií, politiků, veřejnosti i akademické a výzkumné sféry. Vzniká nespočet strategií, projektů, iniciativ, prognóz i pokusů o teoretická

³ Podrobněji viz *Dlouhé K-vlny (historie zkoumání, vývoj, výhledy) a rozpory soudobé globalizace. Díl I. O cyklech a dlouhých vlnách. Díl II. O globalizaci a dlouhých vlnách.* 3. aktualizované vydání. Praha: Fórum společenských věd Klubu společenských věd, ročník 2016 (IV.). ISSN 2336-7679 (875 stran). <http://forum.klubspolved.cz/Sirucek160407-ch.htm>.

⁴ K terminologii 4.0 podrobněji viz Minislovníček a literatura 4.0. *Medias res*, 2018, roč. III, č. 2, s. 35-67. ISSN 2464-6334. <http://www.mediasres.cz/publikace-medias-res/3021-medias-res-22018.htm>.

⁵ Srov. Europe 4.0 vs. Asia 4.0? In Hanh, L. T. M., Thien, N. P., Lam, N. T. (eds.): *Proceedings of the 5th International Conference Finance and Economics*. Ho Chi Minh City, 20. 09. 2018 – 21. 09. 2018. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2018, s. 313-328. ISBN 978-80-7454-767-6. http://icfe2018.tdtu.edu.vn/sites/icfe2018/files/2018-9/ICFE%202018%20Proceedings_0.pdf (spoluautorkou textu je Z. Džbáňková). 19. sjezd KS Číny narýsoval další postup nového globálního giganta. Vzestup Číny pokračuje, kdy se její mohutná vědeckovýzkumná základna má stát klíčem ke splnění dvou cílů. Do roku 2020 má věda a výzkum garantovat z 60 % hospodářský růst a v roce 2045 se má Čína stát globálním inovačním lídrem. Receptem na předejití hospodářské stagnaci je domácí růst tažený technologickým pokrokem, s důrazem i na vyváženost ekonomiky, kombinovaný s globální ekonomickou expanzí země. Čína nepodceňuje trendy 4.0 ohledně robotizace či AI, ale ani sféru zelených technologií. Čína rozhodně nechce patřit mezi poražené. Hodlá předběhnout Západ na poli AI a stát se vůdcem planety nejenom technologickým, nýbrž i mocenským. Někteří sarkasticky glosují, že se Čína vydala cestou „digitálního leninismu“. Čínské (a širěji asijské) ambice jsou obrovské, přičemž pokrok na poli moderních technologií je v Asii zřetelný. K mylným představám náleží, že veškerá prosperita Číny je v posledních letech výsledkem zahraničních technologií, kapitálu a výroby a odvíjí se od principu outsourcingu. Čína bývá prezentována ve smyslu globální výroby pro celý svět. Kdy všechno, co se v Číně odehrává, údajně závisí na vůli a souhlasu USA, Japonska a Evropy. Silně zakořeněný je stále i mentální předsudek ohledně paušální nedůvěry k „čínské kvalitě“. Čína dnes však již kontroluje značnou část high-tech oborů a někde začíná dominovat. Právě Čína možná brzy bude určovat technologické trendy na příští dekády.

zobecnění, která často nejsou ničím jiným, nežli technooptimistickým fantazírováním či neumětelským blábolením. Celý koncept 4IR má stále význam především v rovině propagandistické a psychologické. Opravdu zažíváme éru úžasného pokroku a bezprecedentního kvalitativního zlomu? Realita na to zatím příliš nevyπάdá. Placení aktivisté 4.0 i neplacení „užiteční idioti“ však hystericky dokola skandují, že dramatické proměny přijdou rychle, resp. že už jsou tady. Jakoby mávnutím kouzelného proutku mají prý být roboti již brzy levnější a dostupní úplně všem. Celý humbuk 4.0 je přitom podmíněn spíše tlakem ze strany výrobců nových technologií nežli reálnou poptávkou.

Spotřebitelům je již několik dekád vtoukáno do hlavy nejenom to, že moderní technologie typu iPhone jsou „cool“ a, že se bez nich nikdo nemůže obejít. K tomu jsou přesvědčováni, že koupí technologických vychytávek společností jako Microsoft, Google, Apple či Tesla činí Dobro. Přidávají se totiž k pokrokařsky uvědomělým spotřebitelům, podporujícím odpovědný přístup k životnímu prostředí, boj proti klimatickým změnám, feminismus, genderismus, multikulturalismus i práva diskriminovaných menšin a další liberální globální „Dobra“. Také držení kryptoměn (slangově „hodlování“) bývá vnímáno jako součást hlubší ideologie.

Přehlížet proto nelze tlaky mocných globálních hráčů, včetně právě producentů technologií či dalších digitálních gigantů, které se snaží poptávku, tj. člověka převychovat k obrazu (a především zisku) svému. Údajně revoluční dopady (staro)nových technologií bývají záměrně a nesoudně zveličovány. Příkladem je boom AI, neboť tato začíná fungovat na jednodušších procesech. Na složitějších úrovních však zůstane ještě velmi dlouho výrazně limitována. Nebude to jednoduché technologicky a navíc jde o problém komplexní – vize nahrazení většiny lidské práce bez proměn struktur celé společnosti vedou k její destrukci a zániku.

Nicméně dnes již i oficiální hlasy občas nesměle špitnou, že u 4IR zřejmě nepůjde o žádnou převratnou a dramatickou revoluci, nýbrž o postupnou a dlouhodobou evoluci (u AI, strojového učení, kryptoměn nebo autonomních vozidel etc.). A ti odvážnější připomínají, že se stále zřetelněji prokazuje, že celý koncept 4IR – se všemi projekty 4.0 – je prázdným marketingovým pojmem a v neposlední řadě vítaná záminka k přerozdělování a výhodným kšeftům pro vyvolené. Už i naivní Američané si začínají uvědomovat, že Facebook opravdu není žádnou náhradou normálních lidských vztahů, nýbrž obrovský komerční experiment a výnosný kšeft, který má rozpoznávat jejich chování.⁶ I to, že auta opravdu nemohu magicky řídit sama sebe. A během pár let zaručeně nebudou (hlavně ve městech) plně samořiditelná auta dominovat segmentu dopravy. Už i mnozí dospívající, považovaní za horlivé fanatické uživatele sociálních sítí, si od těchto nezřídka dopřávají oddychový čas. Digitální detox se šíří nejenom mezi mladými. Opadá i nadšení z přístrojů pro augmentovanou realitu,⁷ které měly nahradit mobily a počítače. Světem přestávat lomcovat kryptoměnová horečka, splaskává bublina bitcoinu a bitcoinová revoluce se odkládá na neurčito. Lidé přestávají být pobláznění samozvanými experty a nechávají se již dále manipulovat vidinou rychlého zbohatnutí. K čemuž přispívá chaos v kryptoměnách i snahy vlád tyto regulovat. Kryptoměny měly převrátit starý analogový svět, ale i tato komodita se ukázala bytostně závislá na tržní logice.

Taktéž se ukazuje, že ani nový svět blockchainu nevedl k vymření bank, jak bombasticky hlásaly titulky. Dokola trapně omílaná prefabrikovaná hesla o tzv. znalostní ekonomice cudně zamlčují, že za tuto bývá nezřídka považováno, když úplně každému namažeme maturitu i vysokoškolský diplom, bez ohledu na jeho schopnosti a úsilí. Opadá i počáteční „hippies nadšení“ ze sdílení ekonomiky. Ukazuje se, že všechno rozhodně nebude všech, jak se mnozí slabodouše domnívali. Stále zřetelněji se rysuje, že jde až v první řadě o brutální ekonomický diktát. Popularita sdílení je přitom založena na vyhýbání se daním a nízkých nákladech díky obcházení regulí a na svaté víře investorů. Velmi významnou roli v tzv. nové ekonomice 4.0 hraje čím dál zřetelnější parazitování, namátkou např. na autorských právech. Sociální sítě jako symbol doby už zřetelně začínají ztrácet své charisma v Evropě i Americe. Google, YouTube, Facebook či Twitter směrnice o nakládání s autorskými právy na internetu mohou postihnout silně, díky závislosti jejich příjmů na internetové reklamě. Slábne i důvěra ohledně portálu Amazon, kterému jsou prověřovány finance, a může přijít o lukrativní kontrakty s Pentagonem. Apple bude muset v USA začít platit daně za zahraničních příjmů atd. atd.

Odklon investorů je tak dnes patrný nejenom u kryptoměn, ale i u technologií. Technologičtí dominátoři jsou ovšem mocní a jejich zisky stále astronomické. Tudíž sice nemusí dojít přímo k dramatickým ořesům na burzách,⁸ ovšem největší boom technologických iluzí je pravděpodobně už za námi. Investoři začínají strážlivět z nemístného

⁶ Což trefně glosuje sdělení, které neznámý lidový vtipálek rozvěšuje po nárožích: „Protože nemám PC, tak se snažím získat přátele obdobným způsobem jako na Facebooku: Každý den chodím ven a vyprávím kolemjdoucím, co jsem jedl, jak se cítím, co jsem dělal předchozí noc a co budu dělat zítra večer ... Pak jim rozdávám fotky mé rodiny, mého psa a moje fotky, jak pracuji na zahradě a trávím čas v bazénu ... Také poslouchám jejich rozhovory a říkám jim, že je miluji ... A funguje to ... Už mám tři přátele: Dva policisty a psychiatra“.

⁷ Typu brýlí Google Glass, kdy jde o **nositelný počítač s náhlavním displejem**.

⁸ Přitom však technologické ikony označované jako FAANG (Facebook, Apple, Amazon, Netflix, Google) ve druhé polovině roku 2018 na burze silně krvácí a čelí mohutnému výprodeji svých akcií. Čelí nasycenému trhu (včetně poklesu poptávky v Číně a na dalších rozvíjejících se trzích), konkurenci, zvýšeným regulacím, pesimistickým výhledům do budoucna i ztrátě důvěry pod vlivem např. skandálů s úniky osobních údajů.

techno-optimismu a nevěří již v převratné technologické změny v blízké budoucnosti. Stále zřetelněji se přitom rýsuje i strašák vyspělému světu v podobě dlouhodobého zpomalení růstu – hrozba sekulární stagnace, kdy k negativním trendům náleží i zpomalení růstu produktivity. Což příliš nekorresponduje s jásavými slogany 4.0. Obstojí vždy a všude standardní argument, že dopady fundamentálních technologických změn, resp. „*obecně použitelných technologií*“ (jako nástup počítačů od 80. let) se odrazí v produktivitě až za delší dobu? A tedy, že plný užitek se dostaví až s časovým odstupem. ICT se přitom ale šířily rychleji, nežli např. využití energie páry a zrychlování vývoje taktéž náleží k tradičním pokrokařským argumentům ...

Mediálně a marketingově pečlivě hýčkané trendy typu módního vychvalování IoT nebo naprosto nesoudného (a často přímo šíleného) sci-fi fantazírování ohledně AI vytváří dojem, že jakási převratná a dramatická revoluce skutečně probíhá. Makroekonomická čísla např. o vývoji produktivity, a to i ve světle nové sekulární stagnace, ovšem mnohdy vypovídají o něčem jiném. Upozorňováno varovně bývá i na chaotizaci vývoje, kdy za jeden z možných signálů přicházejícího konce digitálního kapitalismu by mohl být považován snad i nástup „*éry žlutých vest*“ ... Celý evropský projekt se může velmi rychle zhroutit jako kostičky domina. Nezmezil ani hospodářský cyklus, i když je i díky státnímu intervencionismu deformovaný a modifikovaný, kdy přicházejí též krize vytvářené samotnými státy. Už několik let sílí přitom varování před další ekonomickou i finanční krizí, přesněji novou vlnou stále neukončené a nevyřešené Velké recese. Která v současnosti připomíná zlověstně vyčkávací spící sopku. Připomínáno varovně bývá, že finanční systém je v dnes globálně zadlužený více, nežli byl dříve. Jiní predikují, že kapitalismus možná už brzy smete dokonce superkrize, mající být „*matkou všech krizí*“.⁹ Co nastane pak?¹⁰ Socialismus nebo barbarství?¹¹

Před odpovědnou a autentickou levicí 21. století stojí důležitější historické výzvy nežli 4.0 papouškování prefabrikovaných frází o „*výjimečné době*“, „*zásadní existenční výzvě*“, „*civilizační proměně*“, „*diskontinuitě vývoje*“ etc. etc. Anebo ohledně tolik, tolik zprofanované „*změně myšlení*“ (bůhví kolikáté už v pořadí). A úkoly mnohem důležitější, nežli poslušné poklonkování a panáčkování před umělým bůžkem 4IR. 4IR není žádnou průmyslovou revolucí a s úspěchem lze zpochybňovat i udávané číslo čtyři. Což ovšem neznamená, že technologie jsou nedůležité. Naopak. Jen zachovejme střízlivost a vraťme se ke zdravému selskému rozumu i obyčejným kupeckým počtům. Při strategických úvahách o důležitosti procesů 4.0 z hlediska specifik naší ekonomiky (a souvisejících tuzemských reakcí typu *Průmyslu 4.0*) se, v neposlední řadě, nebojme položit otázku, zda je role „*kooperujícího partnera*“,¹² kterým se – podle oficiálních dokumentů – má ČR stát, opravdu dostatečně ambiciózní? Proč jenom lopotně zachycovat německé trendy 4IR, resp. i4.0 a pořád pouze jenom „*držet stopu*“ a pasivně přicmrndávat? Nebyly by na místě spíše úvahy a projekty 5.0 či 6.0, kde bychom mohly stát v některých aspektech i v čele a trendy nejenom fatalisticky přijímat, nýbrž také aktivně spoluvytvářet?¹³ ČR by si měla najít průmyslovou aktivitu, ve které bude mít tendence opravdu excelovat. Co kosmický průmysl? Či superstrategické suroviny (uran, lithium, wolfram, grafit, fluorit, zlato)? Leč nejen těžit, nýbrž i zpracovávat a průmyslově využívat

⁹ Srov. Wallerstein, I. M., Collins, R., Mann, M., Derluigian, G., Calhoun, C.: *Does Capitalism Have a Future?* Oxford: Oxford University Press 2013. ISBN 9780199330850. Autoři se shodují na tom, že lidstvo čeká nějaký předěl typu např. strukturální krize ještě větších rozměrů, nežli na konci první dekády 21. století. Což může být předeheurou k hlubokým proměnám dalším. Nicméně neshodují se na příčinách, ke kterým řadí např. klimatické změny, nezaměstnanost nebo nerovnosti v příjmech. Významné společenské změny mohou nastat i pod vlivem digitalizace, kdy bývá predikováno, že to, co s dělníky udělala mechanizace práce, může se střední třídou učinit právě digitalizace a robotizace.

¹⁰ Srov. Streeck, W.: *How Will Capitalism End? Essays on a Failing System.* London: Verso 2016. ISBN 9781784784010. Sociolog Streeck varuje, že vstupujeme do období neurčitosti, kdy se může odehrát i leccos neočekávaného. Hovoří o multimorbiditě, mnohočetné smrtelnosti, kdy systém zahyne na příliš mnoho neduhů najednou. K hlavním nemocem soudobého kapitalismu řadí stagnaci, oligarchickou koncentraci majetku, vykrádání veřejného prostoru, korupci a globální anarchii. Žádný z těchto neduhů se přitom nelepší. Neexistuje ani účinná opozice a vlastně nic reálného, co by kapitalismus mohlo nahradit. V čemž zásadní roli hraje ztráta protitlaku i korekci, způsobená destrukcí socialistického společenství. Streeck predikuje nástup mezivlád (interregnum) – období nejistoty a sociální entropie, kdy „*starý král*“ zemřel a nový ještě nevládne, nebo se stále hledá. Kapitalismus má mizet po kouscích, rozpouštět se zevnitř. Naplňuje se tímto, alespoň částečně, proroctví J. A. Schumpetera o samoliquidaci kapitalismu? Zahyne kapitalismus na vnitřní rozpory umocněné mnoha jeho úspěchy? Globalizací, novými technologiemi, robotizací, AI? Schumpeter chválil proces kreativní destrukce, Streeck – v kontextu příkladu dnešních USA – konstatuje, že si udržují svou destruktivitu, leč ztratily kreativitu.

¹¹ O tom, která to vlastně myslela rudá Rosa Luxemburgová, viz studii in *Marathon*, 154, 2018, roč. 22, č. 6, s. 3–48. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1806.pdf>.

¹² Schopného nové technologie absorbovat a integrovat a inovacemi rozvíjet, s možností některá řešení *Průmyslu 4.0* i vyvážet.

¹³ Objevují se i úvahy, že ČR by mohla být lídrem v cirkulární ekonomice. Tuze líbívé jsou vize přechodu od ekonomiky lineární (fungující na bázi řetězce vytěžit – vyrobit – vyhodit) k ekonomice cirkulární. Založené na opětovném využívání a opravě produktů a na tvorbě plně recyklovatelných výrobků. Což má být další z historických výzev dneška, srovnatelná s ekonomikou digitální. I tady má být základem změna myšlení a proměna návyků lidí. Slogany o šetrném hospodaření, oběhové hospodářství, oběhových městech, zavádění společensky odpovědných cirkulárních principů do firem (udržitelná výroba, nové byznys modely apod.) či udržitelných domácností jsou přitažlivé (především pro mladé), nicméně vzpomeňme, kolik miliard nás stály (a ještě budou stát) tunely typu solárních elektráren nebo biopalív. A jaký je jejich skutečný přínos?

– a to bez zahraničních pijavic. Nepřeceňujme se, nicméně ani zbytečně nepodceňujme. I malý chytrý David dovede leckdy Goliáše potrápit i překvapit ...

Hajme svět normálních lidí a rehabilitujme Práci čest!¹⁴

Autor těchto řádků přiznává, že samozřejmě nevlastní patent na rozum a žádné univerzální 4.0 řešení ani jiný všelék samozřejmě nepředkládá. V mnohém tápe a tápe. Ovšem není v tom zdaleka sám. Ohledně 4IR, digitalizace, automatizace, robotizace tápou a nezřídka si přímo vycucávají z prstu své predikce i osoby fundovanější a vlivné instituce. E. Winicková pro *Technology Review*¹⁵ komparuje řadu studií o dopadech automatizace a ukazuje, že co expert, to úplně jiný odhad. Odhad ohledně ztráty pracovních míst vlivem automatizace, robotů, AI a na straně druhé vzniku míst nových. Rozdíly v predikcích jsou enormní, kdy naprosto jinak se – vždy ovšem sebevědomě (a náležitě vědecky)¹⁶ – prezentují studie optimistické jásavě, umírněně, studie realistické, pesimistické, katastrofické i přímo apokalyptické. O konkrétních dopadech přitom nemáme ani zdání a pouze „víme, že nic nevíme“. Bombastické titulky o robotech, kteří nám brzy vezmou práci a zničí milióny pracovních míst, dobře známe ovšem všichni. I zprávy pod těmito titulky, podložené moudry vševědoucích analytiků a obdobných expertů typu brouka Pytlíka. Zpolitizovaná věštění přesná jako predikce z křišťálové koule, kočících chlupů či lógru ... Aneb oblíbené zasévání strachu z robotů v duchu robokalypsy a na straně druhé prostince naivní snění o robospáse. Tedy o tom, kterak budou roboti konečně pracovat za nás a my se konečně budeme moci plně oddávat koníčkům, osobnímu rozvoji a dobrovolnictví. Krásně si prý všichni budeme užívat svět i život bez práce a kdosi nám zato bude platit základní nepodmíněný příjem. Roboti? A zboží budou kupovat také roboti?

Částečná shoda panuje v tom, že proměny trhů práce mají být radikální a rychlé. Očekávané změny mnozí označují za bezprecedentní a připomínají, že se zkracuje i životní cyklus dovedností. Revoluční změny má zatím brzdit nákladnost nových technologií a absence lidí k jejich obsluze. V řádu již několika let však mají již – údajně – být roboti levnější a lidé adekvátněji proškolení k jejich obsluze. Pokud chce člověk v nových podmínkách na trzích práce obstát, musí podstatně zapracovat na své kreativitě i empatii a umět se psychicky kultivovat (tj. zvládat komunikaci, vztahy s klienty a schopnost řešit konflikty a problémy s druhými lidmi). Především však musí být celoživotně a permanentně flexibilní, ve smyslu prokázat schopnost a ochotu celoživotně se učit novému a neustále vzdělávat a requalifikovat. V kombinaci s progresivním tzv. novým myšlením a ochotou se stále měnit podle potřeb a rozmarů trhů (jimiž má být zcela podřízeno i tzv. vzdělání 4.0).¹⁷ Lidé se musí celoživotně měnit – tj. podřizovat technologiím, kdy tyto již neslouží člověku, nýbrž právě naopak – i celoživotně se učit. V duchu vědomostního surfingu, kdy moderní kariéra bývá přirovnávána k surfování, musí se zachytit správná vlna a na ní rychle plout, poté hledat a zachycovat další a další. Permanentní vzdělávání má být zcela nezbytné i z důvodů proměn charakteru práce.

Již se v současnosti motivační dopis uchazečů o zaměstnání musí být plný samochvály ohledně toho, jak je uchazeč fantasticky flexibilní, komunikativní, proklientsky zaměřený, ambiciózní a přitom současně týmově orientovaný. S profesionálním přístupem a samozřejmě s nebyvalou ochotou stále čelit novým výzvám! Fráze, kecy, bláboly, nepravdy a polopravdy.

Klasické zaměstnanecké smlouvy na dobu neurčitou (nebo dokonce práce u jedné firmy na celý život) se mají stát nenávratnou minulostí a lidé mají být najímání pouze na kratší čas či přímo na konkrétní projekt. Bývá predikováno, že většina pracovníků bude fungovat na bázi freelancerů, tj. pracovníků na volné noze, fungujících v alternativních formách práce. Což bývá prezentováno jako cosi úžasné progresivního – každý člověk si prý bude moci sám rozhodovat, kolik které firmě se svého času věnuje. K tomu jsou přibalována prefabrikovaná hesla o tom, kterak tohle všechno úžasně šetří planetu. Lidé už nebudou muset dojíždět do sídel firem, budou šťastně

¹⁴ S využitím materiálu Antipráce, levicová roboti a další mýty 4.0. *Fórum společenských věd Klubu společenských věd*, ročník 2018 (VI.), s. 1-26, 32. ISSN 2336-7679.

http://forum.klubspolved.cz/Sirucek_Antiprace_levicovi_roboti_a_dalsi_myty_4.0.pdf. Odkazovaný text je uhlazenější i politicky korektnější a současně též blíže specifikuje v poznámkovém aparátu literaturu k tématu.

¹⁵ Dostupné na <https://www.technologyreview.com/s/610005/every-study-we-could-find-on-what-automation-will-do-to-jobs-in-one-chart/>.

¹⁶ Nezůstáváme nekriticky oslněni tzv. tvrdými daty a jejich vědeckým zpracováním. Tzv. tvrdá data bývají často šidítkem pro kampaně ... Ani statistika totiž není hodnotově, resp. ideologicky neutrální. Jak trefně glosoval W. S. Churchill: „*Věřím jen té statistice, kterou si zfalšuji sám*“. Nikdo totiž není zcela objektivní a zcela nezávislý, musel by totiž žít mimo lidské společenství, někde v jiné galaxii. I badatel bývá člověk z masa, kostí i emocí (vznávající své hodnoty a ideje, leč nacházející se ale i v zajetí složenek a hypoték), který tuší, co chce (a co má podle zadání projektu, úkolu, grantu) vyzkoumat a podle toho také volí – často třeba i nevědomě – metody výběru dat i jejich zpracování. Za nezávislé experty se přitom vydávají především lidé placení bankami nebo z nátlakových politických neziskovek. Vedle statistik se nenechme ošálit ani ekonomy! Dnešní standardní ekonomie je světem vysoce formalizovaným a prý bytostně „*vědeckým*“, kdy nabubřelým a zcela zbytečným rovnícím rozumí (snad) jen hrstka zasvěcených. Její predikční neschopnost je přitom zoufale tragikomická.

¹⁷ Které kriticky charakterizuje text Pokrokařské mýty vzdělání 4.0. *Marathon*, 149, 2018, roč. 22, č. 1, s. 2-11. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1801.pdf>.

pracovat z domova či provozovat „přesedavou práci“ ve sdílených kancelářích coworkingových center. Které budou vysoce přátelské, bytostně „zelené“ a budou úžasně efektivně využívat fantastických nových technologií, v čele s digitálními.

Střízlivější pohledy však připomínají, že uvedené trendy nemusí být vždy pouze a jenom „fantasticky úžasné“. Přispějí k další atomizaci společnosti, prohloubí odcizení a degradují lidské bytosti na individua, která jsou permanentně obudně manipulována, nepřetržitě sledována a důsledně kontrolována. I když tzv. kreativně pracují z domova, nebo odkudsi jako digitální nomádi (s údajným právem žít kdekoli), jsou přitom nepřetržitě celých 24 hodin denně využitelná a kontrolovatelná. Jejich soukromí neexistuje, stejně jako rozdíly mezi prací a volným časem, resp. pracovním a osobním životem, jejichž hranice se ještě více rozostří. Ostatně rozvolňovat se má také náplň práce i pracovní pozice. Organizace práce má v přicházejících dekadách připomínat kmenová společenství, kdy lidé mají pracovat v hierarchiích připomínajících předindustriální společnost kmenovou. Se spoléháním na ostatní členy komunity, které obdobně jako u společností dřívějších nomádů mají pomáhat jedinci přežít. Dnes ovšem nomádů digitálních. Mechanické činnosti mají vykonávat roboti, kteří mají být stále dokonalejší a dokonalejší. Čímž budou stále více a více konkurovat živým lidem, kteří musí být stále kreativnější a kreativnější. Spolu s tím, že mají pracovat do vyššího věku a bude stále těžší a těžší oddělovat práci a odpočinek, mohou pronikavě silit tlaky na vyčerpání a vyhoření lidí. Kteří budou digitálně vytěžováni a vykořisťováni stále více a více. Přitom i vysněný „dream job“ se může velmi rychle stát děsivou noční můrou ...

Vše se má odehrávat v prostředí – i v duchu – permanentní nejistoty, umocněné i tím, že freelancerům nebude příslušné rekvalifikace platit firma, nýbrž si všechno budou muset zajistit i zaplatit sami. Predikovaný kapitalismus digitálních platforem, kterými je zprostředkovávána práce, tak boří těžce (a krvavě) vybojované pracovní standardy i likviduje jakékoli jistoty. Navrací práci a celý kapitalismus do 19. století, kdy také ještě neexistovala stálá zaměstnání.¹⁸ Již dnes jsou mnohdy výdělek i pracovní doba řízené přes družice a pracovník je poskakujícím, ubohým kašpárkem na síti s loutkovodiči naprosto ignorujícími národní právo. I proto títo podporují další a další integraci Evropy – sjednocená Evropa se lépe kontroluje a ovládá a oni již nejsou pod přísnějšími národními drobnohledy. Levice dříve uměla kapitál dotlačit, aby se choval sociálně zodpovědněji. Dnes se levice vymlouvá, že v éře globalizace to prý už nejde. Přitom tzv. levice sama neoliberální globalizaci podporuje a prosazuje. Podstatně zůstává, že (post)moderní levice sama přestala na kapitál tlačit a začala bojovat s vykonstruovanými pseudoproblémy, kdy bojuje proti normální pracující většině.

Obvykle bývá – v obecné rovině – uváděno, že nejvíce jsou již nyní ohroženi lidé s nízkými dovednostmi, málo vzdělání, učenliví a kreativní. Vážně ohroženy mají být i ženy, neboť automatizace silně postihuje administrativu, prodej, obchod, kde ony dominují. Nová místa zde mají vznikat také, leč v menší míře a i tyto pozice mají vyžadovat technické znalosti a dovednosti. Nové pozice mají být však spojeny především s tím, že o roboty se někde musí starat a obsluhovat je. Základem pro jejich obsazení mají být technické dovednosti v kombinaci s progresivním tzv. novým myšlením,¹⁹ vsudypřítomnou flexibilitou a ochotou učit se pořád nové věci. Posílit ovšem mají také profese vyžadující „lidskost“ a stále důležitější mají být „měkké dovednosti“ (empatie, emoční inteligence, porozumění druhým, ale i náhled na svět v co neširších souvislostech). Kromě nárůstu poptávky po technicky vzdělaných odbornících, kteří počítačům a robotům rozumí, bývá predikován růst zájmu po pracovnících zajišťujících sociální interakci, účast živého člověka, kterou stroj nikdy nemůže nahradit. Je predikováno, že s rozvojem nových technologií se velkým problémem stane nuda. A poroste poptávka po lidech, kteří budou ostatní bavit, rozvíjet a starat se o ně. Výše naznačené ovšem bývá obvykle dezinterpretováno tak, že na studenty tzv. měkkých oborů mají být kladeny na našich (a nejenom našich) školách mírné, či přesněji vlastně žádné, nároky. A také se tak děje.

Měnit se pod vlivem nových technologií mají i dělnické profese, kdy namísto „modrých límečků“ (nekvalifikovaných dělníků minulosti v umaštěných montérkách) nastupují „šedé límečky“ – dělníků budoucnosti, ale vlastně již i dneška. Tyto jsou reklamně líčeny jako kvalifikované síly, spolupracující s roboty, využívající např. brýle rozšířené reality. Jejich odměňování má být spravedlivější v porovnání s pracovníky v manažerských pozicích. Ne všichni budoucnost práce vidí tak růžově. Postupující automatizace zlevňuje práci, stlačuje platy a likviduje pracovní místa. Již v roce 1949 zakladatel kybernetiky N. Wiener varuje, že nástup inteligentních strojů

¹⁸ Každý freelancer si musí hledat stále nové a nové zakázky. Musí žonglovat s mnoha a mnoha platformami a jistoty nemá žádné (Tedy jako kdyby fotbalista byl placen pouze tehdy, pokud vstřelí gól). Způsob obživy freelancerů náleží k širšímu fenoménu tzv. zakázkové ekonomiky. Lidé již nepracují v tradičních úvazcích, ale žijí se jednorázovými úkony, při jejichž realizaci či zprostředkování klíčovou roli hrají digitální platformy, včetně sítí. Příkladem je tzv. uberizace práce, nazvaná podle charakteru práce řidičů Uberu, kteří – jakožto vykonavatelé zakázky – nesou veškerá rizika a firma (zajišťující zprostředkování) pohodlně inkasuje zisk.

¹⁹ Např. P. Staněk zde zdůrazňuje „architekturu souvislostí“. S poklesem potřeby práce mají současně vznikat i příležitosti nové. Má se přitom profilovat relativně úzká skupina vysoce specializovaných kvalifikovaných lidí, kteří budou chápat architekturu souvislostí, a ti pak mají být i skvěle odměňováni. Což má představovat hlavní výzvu pro vzdělání, které by mělo vést především k pochopení architektury souvislostí, a lidé by tímto měli získat schopnost informace do této architektury vkládat. Srov. Staněk, P., Ivanová, P.: *Štvrtá priemyslná revolúcia a piaty civilizačný zlom*. Bratislava: Elita 2016. 215 s. ISBN 9788097013585 či Staněk, P., Ivanová, P.: *Spoločnosť 5.0: Ekonomika budúcnosti?* Bratislava: Wolters Cluwer 2017. 176 s. ISBN 9788081686788.

rozpoutá „neličeně krutou průmyslovou revoluci“. Pokud by opravdu většinu práce zastali roboti, budeme „sedět límečky“ potkávat jen na úřadech práce.

Budoucnost práce lze prognózovat i pod zorným úhlem minulosti, např. v kontextu poučení ze změn, které byly spojeny s průmyslovými revolucemi předchozími. Některé studie správně upozorňují, že pokrok hospodářský nemusí vždy korespondovat s pokrokem sociálním. Kdy nikoli nepodstatnou roli hrají politiky založené na vizi sociální spravedlnosti. S příklady politik 19. století postupně omezujících práci dětí či noční práci žen nebo politik 20. století institucionalizujících standardní pracovní vztahy a formy zaměstnanosti ve vyspělých zemích. Sociální zlepšení přitom nikdy nepřicházela automaticky, ale v důsledku politické vůle, úsilí a boje, včetně tlaku vnitřního i vnějšího (kdy bývá např. rádo přehlíženo, že existence světové socialistické soustavy nejvíce zlepšila postavení pracujících na Západě). Technologickým změnám nelze zcela zabránit, ale musí být kontrolovány, regulovány a v popředí vždy musí zůstat samotný člověk – lidský faktor a lidská práce. Na což prostoduše technooptimistická tzv. levice mnohdy zapomíná. budoucnost práce musí být spojena se sociální spravedlností i trvalou udržitelností vývoje. Což je ovšem v kapitalistických mantinelech neuskutečnitelné. Pomůže nám naivní pokrokářský optimismus, resp. spoléhání se na to, že technologické inovace sice mnohá pracovní místa ničí, nicméně na druhé straně zase jiná a nová vytvářejí?

Liberální média nás korektně masírují a emočně těžce vydírají dojemnými vyprávěnkami o tom, kterak Evropa vymírá a stárne. Už tady nemá vlastně ani kdo pořádně pracovat, a jediné přistěhovalectví, s těmi báječně jinými (čím odlišnějšími, tím prý úžasněji a lépe), nás může zachránit, spasit a všechny přitom úžasně a fantasticky obohatit.²⁰ Trvalá nenormálnost, často nechutná úchylnost, karnevalová pestrost a jinakost za každou cenu, civilizační a kulturní odlišnosti, ani naše sebevražedná totální otevřenost a naivně bezbřehá tolerance vůči tomu, co nás fatálně ohrožuje, i tomu, co je nám bytostně cizí a odporné, pro normálního člověka však obohacující vždy automaticky být opravdu nemusí. Nejenže nejsou obohacující, ony jsou přímo anticivilizační.²¹ Všichni lidé totiž opravdu nejsou WEIRD,²² všichni lidé nemilují pestrost za každou cenu, všichni lidé radostně neakceptují nejistoty, všichni lidé neberou nezodpovědně svůj život jako karnevalově-fetácký mejdan s otevřeným koncem

...
Tatáž média, oslavující imigraci jako jedinou spásu a naději, přitom tuze ráda straší dramatickými 4.0 proměnami trhů práce, resp. vytěšňováním lidské práce díky fenoménu 4IR. Digitalizace, robotizace, automatizace, AI, cloudy, Big Data, blockchayny etc. mají připravit ve vyspělých zemích již v blízkém dohledu miliony a miliony lidí o práci. Zdaleka nejenom o nekvalifikovanou. Automaty a roboti mají už brzy dělat skoro úplně všechno. Takže sem na práci zveme miliony imigrantů a přitom nebude brzy dostatek práce ani pro většinu

²⁰ Kulturní, hospodářské, geografické a další obohacení je oblíbeným argumentem pseudoelit EU. Kolovrátkově opakují, že všichni kolektivně a bez rozdílu musíme radostně vítat a přijímat migraci, stěhování a rozmanitost za každou cenu coby nezpochybnitelnou normou. Coby posvátné tabu. Teorii údajného obohacování pokrokářští liberálové uplatňují rasismus vůči původnímu obyvatelstvu. Přistěhovalectvím se má z nudného, fádního, šedivého evropského kontinentu bledých lidí, žijících trapně prázdný (tj. normální) život, stát kontinent pestřejší, přitažlivější a celkově mnohem lepší. Nedokonalé (a normální) původní obyvatelstvo je potřeba náležitě naředit, tzv. modernizovat a především narušit jeho homogenitu i jeho normálnost. Jde přitom vždy o čistě jednosměrný tah. My jsme ti špatní a oni ti dobří. Žádný kavárenský anticivilizační šibal nevolá po tom, aby statisíce našinců obohatilo kulturu a modernizovalo společnost kdesi v Africe nebo Afganistánu. Pokrokářští liberálové totiž skálopevně věří v „dědičný hřích“ Západu, který proto musí být „vylepšen“ lidmi z jiných civilizačních okruhů.

²¹ Naši civilizaci je, za klíčového přispění liberální nové tzv. levice, soustavně vsugerováno, že vědomé sebepoškozování, hraničí se sebevraždou, má být naší chloubou a nejvyšší hodnotou, na kterou všichni musíme být patřičně hrdí. I tady se postupuje osvědčenou metodou otevírání dalších a dalších Overtonových oken. Nepřirozené, úchylné a škodlivé je násilně normalizováno, i když většina moc dobře ví, že to normální není a ani nikdy nebude. Fanatičtí pokrokáři jsou přitom jako jezinky, žebrají jenom o dva prstíčky ... Jenže potom ...

²² WEIRD (= Western, Educated, Industrialized, Rich, Democratic) je vzorek reprezentovaný liberálními americkými studenty, žijícími ve „zlaté kleci“. Náležitě pokrokářsky indoktrinovanými, fanaticky uvědomělými a nezdočně přesvědčenými o vyvoleném poslání měnit svět ve jméno jediného liberálního Dobra. Právě americké univerzity tudíž bývají liberály nahlíženy coby avantgarda, inkubátorové líhně aktivistů a předvoj společenských trendů. Nejde však o univerzitní prostor pro svobodnou diskuzi a přemýšlení, nýbrž o brutální protlačování „jediné správné pravdy“. O politicky korektní běsnění kampusových povalečů – znuděných a pošahaných klaunů & frustrovaných hysterek, jejichž progresivistická radikalizace nebezpečně sílí. Šílenství amerických univerzit se stalo západní normou, nakažlivě se šířící do celého světa. Včetně „safe spaces“ (zóny chránící v prvé řadě před odlišnými názory) a orwellovsky děsivé atmosféry, kdy učitelé raději sami vynechávají historické události, významné osobnosti či filozofické aj. směry, jen aby nebyli lynčováni za „vybělování“ humanitních oborů. Aktivisté zuřivě protestují už i proti zkouškám z ekonomie nebo matematiky, neboť má jít o odporné „vědy bílého muže“ a nepřipustné přitakávání „patriarchální dominanci“. V Evropě k pokrokářskému vymývání mozků přispívají převýchovné programy typu Erasmu, kritizovaného coby „největší evropský mejdanový úlet“ a PŠM (= politické školení mužstva). Dodejme, že přitom experimentální psychologie nebo ekonomie (např. módní behaviorální ekonomie) velmi ráda vzorce chování, názory, postoje a hodnoty právě těchto vyšinitých liberálních aktivistů – zcela odtržených od normálního života, od normálních lidí a jejich starostí i radostí – celému světu prezentuje jako schémata naprosto univerzální. Postmoderní tzv. elita WEIRD je opravdu „divná“ (weird v angličtině neznamená pouze divný, podivný či zvláštní, nýbrž i bizarní a příšerný) a asi si opravdu ani v nejmenším nepřipouští, že drtívá většina lidí na planetě je prostě a jednoduše úplně jiná.

našinců? Je opravdu Evropa nafukovací a uživí celý svět? Co si s jinými migranty tedy počneme? Že akceptují naše hodnoty a budou je sdílet? (Proč by to dělali? Zvláště, když sami názorně vidí, kam to zdegenerovaný Západ s liberálními pahami dotáhl). Že se integrují? O tom už dnes snad nesní ani ten nejsluníčkovatější hate free kavárník ... Politické nátlakové tzv. neziskovky v realu nedokázali integrovat ani domácí sociálně vyloučené. Spíše právě naopak.

Je popletený pseudohumanismus všeobjímajícího člověčenství (přitom ovšem uplatňovaný velmi, velmi selektivně), včetně bezbřehého vítačství²³ opravdu levicový? Je snad výrazem proletářského internacionalismu? Všichni přece máme být soudruzi-bratři pracující ... Chtějí ovšem opravdu všichni migranti, expanti, kočovníci a globální nomádi & pobudové pracovat? Prý nám jedině migranti mohou vydělávat na důchody. Kolik z nich si přitom nevydělá ani na sebe a žije bezpracně na dávkách?²⁴ Nespočívá skutečná humanita v tom, že nebudeme akceptovat úplně všechny uprchlíky, nýbrž pouze ty, kterým můžeme nabídnout práci a přijatelný život? A samozřejmě, kteří jsou slučitelní s naší kulturou a naší civilizací? A v neposlední řadě ty, které tady my sami chceme. A nikoli každého, kterého nám z Bruselu (či Berlína nebo Paříže) velkopansky nařídí a přidělí. Není to jinak krajně nebezpečné a odpudivě nečestné pokrytectví? Nejsou pak vzletné fráze o vzájemné solidaritě a empatiích citovým vydíráním a absurdními kecy? Odpudivým, moralizujícím kýčem z tělesných otvorů profesionálních pasáků? Dnes je proto životně důležité striktní odmítnutí globálního paktu OSN o migraci. Tento pasuje migraci na fenomén blahodárný, v duchu pohádek o tom, že migrace je univerzálně prospěšná a vždycky přínosná pro všechny. Není, nebyla a nikdy nebude! Globální pakt naprosto pomýleně hovoří o tzv. právu na migraci a stanovuje i pravidla pro tzv. pravidelnou migraci. Podkopává a přímo fatálně destruuje stávající systém, brutálně likviduje normálnost a pronikavě omezuje suverenitu zemí. Pro Evropu znamená její – zákony podporovanou a nařízenou – islamizaci. Tento pakt není levicový, nýbrž zhoubný.

Je nepochybné, že mnozí migranti si pomoci i vstřícnosti zaslouží. I když příznějme si, že právě ti, co migrují, na tom zpravidla nejhůře nebývají. Mnozí, co zůstávají v mateřských zemích, jsou na tom často mnohem hůře a právě k těm by měla směřovat opravdová pomoc a podpora. Kterou by měli ovšem poskytovat především ti, kteří vydatně profitovali z koloniálního drancování, což Češi ani Moravané či bratři Slováci nebyli. I my však můžeme účinně pomáhat, a to i bez kavárenských gest a okázalého předvádění falešné pseudomorálky.

Je umanutá snaha pokrokářsky měnit a korektně napravovat dějiny levicová? Opravdu je Evropa „povinná“ se v Evropě postarat o všechny Afričany, když prý Afriku vyplundrovala? Opravdu je nezbytné, aby filmový James Bond či Jana z Arku byli tmavé pleti? A jakou barvu bude mít Jan Žižka? Bude to proislámský afrohusita? Nepřipomíná to kultovní Černé barony, kde major Terazky rozkázal přimalovat právě Janu Žižkovi „l'ahký gulomet“? Kde zůstal zdravý rozum? Musí si opravdu každý levicově smýšlející radostně nechávat vsugerovat a bez odporu vnučovat kolektivní vinu za kolonialismus, otrokářství a rasismus? Vina bílého heterosexuálního muže má být dědičná, trvalá a nelze prý o ní jakkoli diskutovat.²⁵ Pravda ani realita neomlouvá. Naopak. Normální bílý

²³ Je vítačská kavárna až tak uvědomělá, solidární, dušínovsky hodná, čestná a spravedlivá, a až tolik migranty nezištně milující? Anebo to není ani přesvědčení, ani bezbřezé sluníčkový naivismus, ani zlá vůle, nýbrž snaha přežít a dobře vyžít, neboť oni nic jiného prostě a jednoduše neumějí? Politické tzv. neziskovky uměle konstruují pseudoproblémy a hledají jejich pseudořešení, na čemž výhodně parazitují. Neustále je proto třeba odhalovat nové a nové problémy, nespravedlnosti a údajné diskriminace, které vyžadují zesílení penězovodů i zakládání dalších tzv. neziskovek. Bez peněz na migranty a údajnou integraci by se muselo v neziskovkách začít propouštět. A co by principálové občanského, resp. lidskoprávního sektoru dělali? O profesionální aktivisty a věčné penenty, resp. multi-kulti a genderové experty, kulturní antropology, sociální ekology, aplikované etiky, projektové kreativní manažery neziskovek či o stovky politologů a sociologů je na trhu práce jistě „nebyvalý“ zájem. Mnozí z aktivistů přitom umanutě věří ve spasitelské poslání a nesoudně propadají mesianistickým komplexům. Srov. pokrokářská témata „akademických“ prací na <https://pravvyprostor.cz/akademicke-bahno> nebo urputné hledání pseudoproblémů v českém jazyce, který údajně strání mužům in patologicko-feministický výtvar *Reprezentace ženství z perspektivy lingvistiky genderových a sexuálních identit*. Náš jazyk prý ostudně vyjadřuje podřazenost žen. Namátkou některé z genderových „perel“: Když se veřejnost dozvídá o úspěchu vědců, zapomíná se prý na vědkyně ... O mimořádně odvážném muži se běžně říká, že „má koule“ a autorka nařiká, že prý ženám strašlivě chybí ženská verze tohoto ocenění (Ani nedomyšlejme, jak by znělo). Když se napíše „Jeden muž a sto žen přišli“ tak má sloveso měkké i po mužském rodu, po jediném muži, který má být tudíž více nežli stovka údajně diskriminovaných žen ... Jako parodie a bláznivý happening by to akceptovatelné snad bylo, ale tito fanatici to myslí smrtelně vážně! Kam až tyto šílené absurdity vedou, dokladuje také kampaň jakési zahraniční neziskovky též bojující za pokrokářskou očistu jazyků. Zakázáno by mělo být rčení „zabít dvě mouchy jednou ranou“, které má propagovat násilí na zvířatech. Normálního člověka napadne, čím vším se dají vydělávat peníze. Liberální kulturní revolucionáři nám chtějí ukrást naši zem, rodinu, manželství a i náš jazyk.

²⁴ Zde mluví migranti mířící především na Západ, resp. tam okupující no-go-zóny. A v neposlední řadě ti, kterými máme být nuceně osidlováni podle plánu EU. Pokrokáři je cíleně vytvářen obraz ČR coby země xenofobní a mimořádně nepřátelsky nevstřícné vůči cizincům a údajně nesolidárně odmítající nařízení o přerozdělování běženců. Přitom bývají zcela přehlíženi tisíce pracovníků např. z Východu (Bez kterých by ještě větší problémy zažívalo stavebnictví či zdravotnictví, ve kterých se tuzemcům pracovat jednoduše nechce). Též neopomíjeme početné komunity Asiatů (např. Vietnamců), kteří se u nás vlastně už integrovali. Nebývají s nimi vážnější problémy, mluví česky, respektují naše zvyky i tradice a především jsou pracovití a opravdu i pracují.

²⁵ Z obdobného soudku, a to opravdu nikoli autenticky levicového, jsou též snahy vnutit Čechům (či Polákům) kolektivní vinu za holocaust. Třeba dezinterpretaci historie o „českém koncentráku“ ... Která se výborně hodí ke skandalizaci

muž se musí neustále sebemrškačsky kát, převychovávat, odnárodnit a proměnit – rozuměj zlikvidovat – masovou migrací. Rozbití našeho světa cílenou migrací je přitom cestou, jak uvrhnout tisíc let evropské kultury zpět do temného středověku, do období feudalismu, dnes kybernetického. Královský dvůr nahrazují imperátoři z Bruselu a washingtonských bažin deep state, šlechtou mají být banksteři a jejich finanční systém založený na úvěrech a nízké pracovní mzdě. Normální člověk bude odsouzen k doživotnímu otroctví a neustálému splácení dluhů, bez nároku na důchod i jakékoli jistoty.

Mainstreamová liberální média celé společnosti, především mládeži a dětem, v západní civilizaci naprosto cíleně už od kolébky programují bytostný odpor k manuální práci. A vůči poctivé a užitečné práci vůbec. Což společnost nebezpečně rozkládá a lidi samotné desocializuje. Přitom na Západě, ale i u nás, opravdu dnes chybí mnoho pracovních sil. A to na činnosti, které domácí obyvatelstvo prostě nechce vykonávat. Namátkou stačí připomenout Ukrajince a Ukrajinky v tuzemském stavebnictví či zdravotnictví, včetně silně přezíravého pohledu na ně i na tyto profese a činnosti samotné. Našincům se prostě a jednoduše dělat nechce. Naše země – s bohatou tradicí technického vzdělání i učňovského školství – přitom však chrlí tisíce a tisíce absolventů tzv. měkkých oborů. Tisíce a tisíce nic netvořících individuů, která vůbec nic pořádně neumějí a ani neznají. Rekrutují se z nich pracovníci státní správy a především parazitní aktivisté všeho druhu nastupující do neziskovek. Bez jakéhokoli vztahu k užitečné a poctivé práci, ale o to zuřivější a fanatičtější. Bytostně přesvědčení, že bohatství národa se odvíjí od množství přerozdělených peněz. Jaký je jejich přínos pro společnost? V lepším případě nulový, v horším záporný. Společnost neví, co s nimi, ale musí je platit. Jde o drahé a neproduktivní profese, resp. pseudoprofese, které jsou sami zdrojem mnoha dalších problémů. Je obecně rozšiřováno, že kdo se dobře učí, nemusí pak přece pracovat. Hojně si užívá korporátních manažerských benefitů, kreativně se realizuje ve službách nebo dobrodružně vylepšuje svět v neziskovkách a přitom si všichni vesele žijí ze štědrých dotací ... Po roce 1989 jeden z nejvykutálenějších politických šibalů naprosto vážně vykřikoval, že v cizině se přece všechno vyrábí lépe a laciněji. A tudíž netřeba u nás už vůbec nic produkovat (a ani vlastnit). Stačí všechno rychle rozdat kamarádíkům (a sám se přitom tučně napakovat), a pak už jenom všechno dovážet. Dnes bují představa, že práce již netřeba.

Přitom i nejzavilejší neoliberální globalisté začínají zjišťovat, že idea všechny výroby přesunout z mateřské země jinam nebyl možná ten úplně nejlepší nápad, resp. řešení navždy a provždy. Včetně iluzorní představy, že Američané (či Evropané) budou ti chytří manažeři a designéři a Asiaté ony pilné včelky, které budou jen a jen vyrábět. V obdobném duchu se odvíjí i tuzemská elitářská představa, že nebýt těch neschopných, líných, tupých, nevzdělaných, špatně se učících, chudých, primitivních a trapně ubohých zápecníků – kteří se stále ještě ušmudlaně lopotí po dílnách, provozovnách, továrnách nebo pachtí na stavbách či stacích a na polích – mohla by celá země jenom rozdělovat dotace a nikdo by už nemusel pracovat. A až tito burani konečně vychcípají, jak se hyenisticky třesou mudrci pražské (& globální) kavárny, tak i volby konečně dopadnou správně demokraticky. A slušný kavárník se už nebude muset tolik stydět (Radují se přitom marně, vlastenci nikdy, nikdy nevymřou).

Kavárna a hospoda ani u nás nereprezentují stejně početné světy. Kavárna prosazuje zájmy daleko méně procent populace. Nicméně v prostředí poblázněné mediokracie dokáže pomocí svých mediálních divizí zmanipulovat a vymýt mozky mnohým dalším, samostatně (či vůbec) nemyslicím. Jak dokázaly např. prezidentské volby. Naše země přitom není rozdělena napůl, jak se frustrovaní kavárenští analytici snaží namlouvat (vždyť třetina se voleb nezúčastnila). A falešná je též interpretace rozdělení země na mladé a vzdělané městské liberální pokrokaře, coby progresivní elitu, a na venkovské posttotalitní pohrobky, stárnoucí a přestárlé fosilie, nevzdělané, neschopné, neorientující se v otevřeném a digitálním světě, uboze malé i málo lidské, coby zaostalé zpátečníky. Domýšlivá drzost liberálů už nezná mezí, provokují a provokují. Dokonce se nestoudně ohánějí tím, že jakési výzkumy IQ vypovídají o tom, že liberálové mají být chytřejší nežli údajně hloupější konzervativní burani. Konzervativce posměšně označují za vystrašence. A na námitky, že k těmto závěrům (včetně hokus-pokusů experimentální ekonomie) docházejí tzv. výzkumy, které provádějí výhradně liberálové, odpovídají nestydatou lží. Totiž, že v akademickém prostředí se přece žádní konzervativci nevyskytují! Ale ani naší rozštěpenou společnost přitom nerozděluje primárně vzdělání (kavárnu netvoří samí liberální akademici a géniové, obdobně jako česká hospoda určitě není mozaikou nevzdělaných tupců, buranských hlupáků a konzervativních primitivů) ani věk.

Ono rozdělení totiž má i své hlubší materiální kořeny. Neoliberální globalizace využívá především metropole a jejich zázemí degraduje na zbytečnou zátěž. Výzkumy naznačují, že cca do přelomu tisíciletí ve vyspělých zemích probíhal nárůst pracovních míst více méně rovnoměrně. Od počátku 21. století nové pracovní příležitosti přibývají stále rychleji ve velkých městech a ve zbytku země jejich počet stagnuje či klesá. Spolu s tím v metropolích dramaticky rostou ceny nemovitostí. Lidé, kteří si už nemohou dovolit drahé bydlení, se stěhují na periferie, kde je výhodných pracovních příležitostí stále méně.²⁶ K mnohostranným důsledkům náleží i to, že ekonomicky úspěšnější části země i společnosti vnímají zbytek jako chudý přívěšek, na který údajně musí

nevhodných politiků. Aktivisté se snaží z Čechů a Moravanů udělat spolupachatele (a vykreslují národ v nejobdivivějších kolaborantských barvách) a naprosto cíleně zaměňují příčiny, následky i viníky a oběti.

²⁶ Srov. Guilluy, Ch.: *La France périphérique: Comment on a sacrifié les classes populaires*. Paris: Flammarion 2015. ISBN 9782081347519.

doplácet.²⁷ Úspěšní z velkoměstských center odmítají přerozdělování směrem k „*zaostalému*“ venkovu a chtějí se vymanit z národního rámce. Prefabrikovaná hesla o „*otevřené společnosti*“ přitom slouží městským tzv. elitám, aby si pomocí migrantů vytvářely laciné obslužné slouhy. Stagnující periferie pak volí tzv. populistické strany a před migranty varuje. Uvedené lze dokumentovat i na příkladu Prahy (a jejích satelitů), která se politicky odtrhla od zbytku naší země. Praha už naše není ...²⁸

Stačí nahlédnout na Žižkov (postmoderně Žižkoff), kde poslední zbytečky domorodců už jen zoufale přežívají. Invaze jinakosti a nenormálnosti – pod hesly o duhově pestrém či „*mnohovrstevnatém*“ kosmopolitním městě – přitom našince opravdu nijak neobohacuje. Naopak. Na Žižkově 21. věku ještě někde dožívá napůl lidový a napůl intelektuální charakter, s prvky každodenní obyčejnosti, normálnosti a uklidňujících provincionálně-sousedských tradic. Leč už jen z posledních sil skomírá a živoří, válcován kavárenskou snobárnou a globální kosmopolitní *senkrubnou*. Zvrhlý liberálně-fašistický teror s nábožným vzýváním odpudivých anticivilizačních pahodnot se i tady stupňuje a brutálně sílí. Sílí invaze expantů, kteří se při globálním kočování rozhodli na čas usadit právě tady. Domnívají se, že mají samozřejmě právo kočovat a samozřejmě právo přebývat i žít úplně kdekoli. Jak dlouho se jim zachce a vegetovat všude tak, jak právě sami uznají za vhodné a za zábavné. Jsou bytostně přesvědčeni, že mají samozřejmě nárok na úplně všechno, a to bez povinností, bez všech ohledů i bez jakékoli odpovědnosti. Dnes má být přece možné úplně všechno, a pro úplně každého, a to nejpozději ihned. Tím, že jsou likvidovány všechny jistoty i tradice, kořeny a autority. Likvidováno všechno normální. Je nám vtoukáno do hlavy, že jistoty jsou přežitkem minulých věků a, že k době postmoderní patří stálá nejistota. Nikoli řád, nýbrž nepřetržitý chaos. Přitom tzv. právo žít kdekoli ani žádným skutečným právem není a ani s demokracií nebo svobodou přímo nesouvisí. Jak trefně glosuje kreslený vtíp, kde sedí dva práci na drátech a konstatují: „*Migrace není lidským právem, ale ptačím zlozvykem ...*“. Většina expantů se přitom ani v nejmenším nesnaží naučit česky. A naše země, naši lidé, náš národ, naše tradice, naše kultura, naše zvyky, ani naše mravy a obyčeje, ani náš způsob života je pranic nezajímají. Nezdídko je nezajímají ani elementární pravidla slušnosti a často ani hygieny. Čímž nás údajně mají úžasně obohacovat ... Vedle expantů normální život na postmoderním Žižkově silně problematizují, ba už přímo znemožňují, nikdy nekončící proudy milionů turistů. Lidská záplava sílí, valí se jako kobylky do historických center měst, včetně Žižkova. Masový turismus přitom ničí ducha měst. Opravdu každý může – kdykoli se mu zachce – vidět Prahu nebo Krumlov (anebo Vídeň či Benátky etc. etc.)? Stále početnější masu turistů města už nejsou schopna pojmout. Ničí nejenom ducha měst, nýbrž i města samotná.

Pro metropolitní tzv. elity, zosobněné liberálními kavárniky by nejhorším trestem byla povinnost, alespoň občas, normálně a užitečně pracovat. Proto elitářsky pohrdají normálními lidmi, normálním životem i poctivou a společensky prospěšnou prací. Kavárna se samozvaně pasuje na honoraci, považuje se za „*lepší lidi*“, kteří buranskou hospodu převyšují úplně ve všem. Stačí připomenout, kterak kavárenská média např. reagují na sprosté slůvko z úst politika. Pokud hovno vypustí z úst plebejec Zeman je to znakem zvířecího primitivismu, zarážející nevychovanosti a hrubé neotesanosti, prostě opovrženého venkovského pövlů, ze kterého musí být slušným lidem po kavárnách celého světa na zvracení ... Pokud to samé hovno vypouštěl z pusy kníže, šlo o čarokrásnou

²⁷ S čímž koresponduje i oblíbený mýtus o produktivitě. Např. v USA liberální komentáře vesměs unisono tvrdí, že oblasti, které ve volbách volí náležitě pokrokařsky, dotují zbytek USA. Z čehož bývá vyvozováno, že voliči Trumpa jsou línější, méně šikovni, méně vzdělaní a zabývají se aktivitami, které jsou trhy hodnoceny jako méně potřebné. Ovšem realita je taková, že v údajně méně produktivních oblastech se vyrábějí, konstruuji či pěstují skutečné produkty, produkty ve fyzickém smyslu. A skutečně se tady poctivě pracuje. V oblastech bohatších jde pak především o činnosti virtuální a především o přerozdělování, regulování a boje o pozice. Selhává tak i tržní ohodnocování, neboť je mocensky liberály rozhodováno o tom, že hodnocení firmy opravdu něco produkující bude daleko nižší nežli v případě správně „*společensky odpovědného*“ subjektu, a to ve sféře státní i korporátní. Lidé v zámožných oblastech politicky podporují anticivilizační síly, multikulturalismus, genderové konstrukty, boj proti bílé rase a bílému muži, likvidaci občanských práv a nejrůznější podoby politické (hyper)korektnosti. Lidé v chudších regionech naopak preferují normální klidný život, vlastenectví a v neposlední řadě i úctu k práci.

²⁸ Lze se, např. v kontextu voleb prezidentských, ale i podzimmích voleb komunálních, divit úvahám o tom, že se Praha (a její satelity) pomalu, leč jistě stává liberálním a probruselským skanzenem, zbytkem země nenáviděným? Praha a její tzv. honorace coby bašta kočujících cizáků a oáza nemakačenků ... A volby pak dopadají, tak jak dopadají ... Velkoměstským liberálním bytostným netáhlům přitom nejvíce smrdí (a chybí) poctivá a užitečná práce. O to vehementněji se však pasují na svědomí národa a považují za morální kompas pro všechny. O tom, kterak se priority a chování Pražanů (z nichž ovšem drtivou většinu přitom dnes tvoří náplava všeho druhu) hluboce liší od zbytku země vtípně (i hořce) glosuje I. Švihlíková in <http://casopisargument.cz/2018/03/24/pravy-prazak-jako-obcan-sui-generis/>. „*Pravý Pražan zkrátka ignoruje ty „malé“, posfidérní věci, skousne nepohodlí, okrádání, předražování bytů a světlý zbytek republiky jako morální maják v těch skutečně zásadních otázkách. Pokud se naše země má morálně pohnout dál a tyto záviděníhodné vlastnosti přenést i na méně uvědomělé občany zbytku republiky, je potřeba, aby se občané z regionů vydali do Prahy a „nasáli vzduch, který pravý Pražan dýchá.“ Je tedy potřeba udělat přesný opak, než navrhovali někteří členové naší společnosti, kteří chtěli vyslat mládež do zaostalých regionů a šířit tam pravdu a lásku. Praha jako gravitační centrum veškerého dění musí občany nasát, přetvořit a vyslat do zbytku republiky až poté, co pochopí vyšší smysl všeho jednání, který pravý Pražan tak neochvějně sleduje*“ (tamtéž). Vynořuje se tudíž otázka, zda programy a aktivity skutečně levicových subjektů koncipovat v duchu trapného podlézání specifické Praze? Anebo se smířit s tím, že Praha je (prozatím) „*dobyta a ztracena*“ a nemrhat kontraproduktivně silami?

noblesu. Výstižnou a přitom tolerantní, vysoce inteligentní i navýsost humánní, heboučce sametovou, která má prostě svoje niveau ...

Naproti tomu příslušník české hospody²⁹ chce jenom normálně žít (a to mezi normálními lidmi a především mezi svými),³⁰ normálně pracovat a mít i onen pověstný „*klid na práci*“. Nikoho neohrožuje, leč agresivní kavárna ho nenechá na pokoji – tolik, tolik mu už vzala. Podstata jeho životního stylu je smrtelně ohrožena. Kavárna všechno tradiční a všechno normální cíleně a soustavně ohrožuje, bestiálně pošlapává, bezohledně likviduje a sprostě ničí. A neliberální nekavárník je – dnes už nejenom pod hrozbou mediálního lynče, ale i sankcí a zákonů – nucen tomu ještě tleskat a radostně juchat, kterak je nádherně obohacen a nevýslovně štásten. Má politická levice reprezentovat a hájit individua poctivě a užitečně práce okázale se štítící? Má být autentická levice na straně kosmopolitní kavárny nebo chránit normální život a bránit jistoty naší venkovské hospody? Má bojovat za poctivou, normální a užitečnou práci pro normálního člověka³¹ anebo má velebit a propagovat parazitní antipráci?

Pro skutečnou levicí musí být stěžejní ideje a činy, nikoli politický marketing. Politika není, přesněji nesmí být, laciným výprodejem komerčních produktů. Skutečná levice musí rehabilitovat velká sociální a ekonomická témata a hrdě přitom vztyčit prapor práce. Musí rehabilitovat práci a úctu k práci jako hodnotu, jako poslání i smysl života. Skutečná levice musí bojovat proti „*komodizaci*“ práce. Práci nelze brát pouze jako něco, s čím se dá obchodovat. Práci nelze měřit pouze penězi. Sílicí komodizace práce vede k rostoucímu odcizení, ke ztrátě náplně i smyslu života a tím i k poklesu spokojenosti a štěstí. I pod vlivem neoliberální globalizace byla práce těžce redukována na pouhé zaměstnání a procesy 4.0 mohou diskrepanci mezi prací a zaměstnáním ještě zvýraznit. Stačí se podívat na hesla a slogany propagované personalisty i médii – „*jistota práce*“ má být přežitkem a má už brzy zcela zmizet. Místo ní má nastoupit (ne)jistota „*zaměstnatelnosti*“. Což znamená, že každý musí celoživotně neustále sondovat, jaké dovednosti právě trhy (a za nimi skrytí vlastníci) potřebují, aby zůstal zaměstnatelný. Musí se neustále měnit, učit a poslušně přizpůsobovat. Opravdu je to v zájmu neprivilegovaných lidí? Opravdu je to tzv. objektivní nevyhnutelnost?

Opětovně pozvednutí praporu práce je přitom daleko důležitější nežli všechny „*kecy 4.0*“, které si levice zase nechala pasivně, a tragikomicky, kýmsi vnútit. I u nás musíme tvrdě usilovat o navrácení potřebné prestiže normálně a poctivě pracujícím lidem. Dobrá a fungující ekonomika, dobrá a fungující společnost s pevným řádem, jistotami a hodnotami i dobrý život začíná u dobře vyučených i dobře vzdělaných a především u pracovitých, a i užitečně a poctivě pracujících, normálních lidí. Nenechme se otrávit kavárenskými pokrokáři, kteří programově dehonestují – coby údajně zpozditý národní mýtus – „*zlaté české ručičky a zlaté české hlavičky*“.³² Údajně nesebevědomí našinci prý tímto posilují národní identitu ... Pověstná šikovnost, tvořivost, schopnost improvizace

²⁹ Blíže ke konfrontaci dvou světů – samozvaných apoštolů pokrokářského dobra, tzv. lidských práv a globálního pseudopokroku, obrazně ztělesněných liberální velkoměstskou modernistickou kavárnou versus svět normálních lidí normální práce, normálních chlapů a normálních ženských, včetně konzervativní inteligence, představovaný tradicionalistickou venkovskou hospodou – viz texty *Vstanou noví Fidelové? Marathon*, 142, 2017, roč. 21, č. 1, s. 14-19. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1701.pdf>, resp. Neomarxismus ostudou, prohrou i hrozbou opravdu je. *Marathon*, 143, 2017, roč. 21, č. 2, s. 5-9. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1702.pdf>. Agresivní NGOkavárna, včetně tzv. kulturní fronty, ovládající média a reprezentující kosmopolitní vrchnost i politický kýč, přitom nahlíží na hospodu z výšin své domnělé intelektuální převahy a morálního imperialismu. Pohrdá všemi údajně malými, provinčními, sobeckými, frustrovanými, nevzdělanými, neinformovanými. Všemi, kteří bez přemýšlení nesdílejí pokrokářské fantasmagorie a uctivě nevzhlížejí ke kavárně jakožto vyvolené elitě a morálnímu kompasu. Pyšná kavárna dělení na „*kosmopolitní kavárnu*“ a „*českou hospodu*“ ale odmítá. Dělení prý do světa vypustili „*podivné think tanky*“. Kavárna hystericky skanduje „*Nebojte se kavárny*“. Švejkovský Prague Pub si má sluníčkářsky podat ruku s kafkovským světem Prague Café a uznat jeho nadřazenost. Jejich pseudoargumentace, včetně klíše „*vzdělaná a slušná kavárna*“ vs. „*nevzdělaná-primitivní-hloupá-buranská-národovecká hospoda*“ je dalším důkazem, že dělení si žádné think tanky „*zla*“ nevymyslely. Ono reálně existuje a čím dále více frustrované kavárně (pražské, brněnské i globální) především vadí, že se normální lidé konečně probouzejí a ozývají.

³⁰ Normální člověk z české hospody netrpí rádobyveltmánstvím kavárníků a nepotřebuje neustále nahlížet přes plot do tzv. velkého světa. Nepodléhá mýtům internacionalizace coby léku na údajnou malost a provinciálnost – tuto naopak vnímá jako přednost a nádhernou hodnotu, kterou je třeba chránit. Tragikomickým snahám o tzv. internacionalizaci např. ve fotbalové Spartě se normální člověk útrpně směje. Vyhozené miliardy za neschopné hochštaplery i za nehorázně přeplácené tzv. hvězdy, jejichž jedinou kvalifikací je, že jsou cizinci. My normální chceme naše týmy s našimi hráči a nikoli kosmopolitními gladiátory a nemravně přeplácené exoty. Za Spartu mají hrát srdcaři, patrioti a nikoli ti, kdo si přišli jen snadno vydělat. Ryba však, jak známo, smrdí od hlavy ...

³¹ Termín „*normální člověk*“, obdobně jako „*venkovská hospoda*“ apod. nejsou přesně vymezeny a vlastně ani nikdy vyčerpávajícím způsobem být nemohou. Kdo chce, tak dobře ví, co se za nimi skrývá ... (A může použít i označení „*obyčejný člověk*“ či neprivilegovaní). Naproti tomu „*kavárnu*“, resp. samozvané tzv. elity a honorace, lze identifikovat a vymežit mnohem přesněji. Kavárna není zdaleka pouze mýtická, nýbrž naprosto reálná. A naprosto reálně pořádá štanvice na normální lidi, s tím, že být dnes normální je přece nebezpečně nenormální ...

³² Jejich podpora ovšem vyžaduje promyšlené a smělé strategie s využitím plánování. A v neposlední řadě také důraz na kvalitu vzdělání a nikoli na jeho zničení další liberalizací. Která vede i neustálému snižování nároků, což je cesta k pseudovzdělanosti, resp. nedovzdělanosti či polovzdělanosti. Srov. Pokrokářské mýty vzdělání 4.0. *Marathon*, 149, roč. 22, č. 1, s. 2-11. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1801.pdf>.

i chytré nápady se schopností přijít s něčím unikátním, a to i při omezených zdrojích kapitálových či materiálních, mohou být velmi silnou zbraní i v konkurenci 4.0 nebo 5.0. A nezapomínejme, že ani v drsné konkurenci nelze spoléhat pouze na nápady. Stále důležitá vždycky zůstane také adekvátní materie, včetně „*cihel či železa*“.³³ Nebo si opravdu snad úplně všechno 3Dvýtiskneme?

Zasloužená prestiž a společenské uznání se tak musí navrátit namátkou stavařům, technikům, řemeslníkům, strojařům, včetně studentů i učňů takto orientovaným. Včetně jejich zaměření i na robotizaci, automatizaci či AI. Podporujeme vzdělání technické a především vzdělání kvalitní. Přičemž je samozřejmě nezbytné i adekvátní plánování. Vysoce potřebná je též podpora a kultivace pracovních návyků, což profesionálním nemakačenkům nevoní a tudíž tito pilně konstruují důvody, proč se dnešní děti a mládež tímto nemají tzv. zatěžovat.³⁴ Přitom právě fundovaný a šikovný technik, třeba takový strojař, je opravdovým a bytostným kreativcem. K tomu obvykle společensky užitečným a obecně prospěšným. Nesrovnatelným s uměle vykonstruovaným „*specialistou kreativního průmyslu*“,³⁵ s popleteně omezeným autistickým aťákem, obskurním píaristou anebo tzv. kreativním manažerem e-sportu (tj. profesionálního hraní počítačových her). Jaký je společenský přínos všech těch bloggerů, youtuberů, kreativních stylistů nebo e-sportovců a obdobných pseudoprofesií? Opravdu vytvářejí alespoň minimální společenské hodnoty? Naprosto trefně výše naznačené glosuje vtipný obrázek: Dvojice milenálů v kavárně, na stole samozřejmě nechybí návykové notebooky a smartfony. Ona, koketně uskávajíc smoothie, se mile představuje: „*Jsem fotografka, spisovatelka, modelka na Instagramu a videobloggerka*“. On, metrosexuál, který míchá ledovou kávičku brčkem (které pomatená EU brzy zakáže), nadšeně přitakává: „... *já taky umím úplný hovno* ...“. Přesně! Některé vysoké školy, přesněji tzv. vysoké školy se dokonce veřejně chlubí tím, že o znalosti jim nejde. Znalostní společnost jako vyšitá ...

V neposlední řadě je konečně třeba se zdravým rozumem, a pod zorným úhlem společenské i národní prospěšnosti, kriticky nahlížet na profesi manažerů obecně. Vedle toho, že bývají naprosto nehorázně přepláceni (a mnohdy přitom firmě samotné spíše škodí) je třeba nebát se otevřeně demaskovat, že nezdárka jejich jedinou kvalifikací bývá hypertrofované sebevědomí, sobeckost, ostré lokty a nebetyčná drzost. Odpovědná levice musí důsledně odmítat tzv. manažerismus. Což je neblahý trend, kdy zájmy, hodnoty i procedury těch, kteří mají firmy a instituce efektivně řídit, převládají nad účely, jimž jejich činnost má údajně sloužit. Vše bývá zahaleno do posvátných slůvek typu konkurenceschopnost, inovace, flexibilita etc. v duchu posvátného kultu neustálé změny. Každý nový manažer přece musí provést rychlé a radikální změny, reorganizace, transformace, jinak by byl považován za neschopného a sám se cítil méněcenným.³⁶ Odpovědná levice musí odmítat manažerský způsob řízení a tlačit na návrat řízení profesními odborníky. Je zvrhlé permanentně vtoukat mládeži do hlavy slogany a poučky o údajných přednostech manažera spočívající v tom, že není zatížen odbornými poznatky a vědomostmi (= že nic neumí a ničemu kloudně nerozumí). Toto manažerské neumětelství a ignorantství (např. ohledně teoretických základů) bývá přitom oslavováno jako obrovská výhoda a prezentováno coby tzv. objektivní trend. Manažerismus totiž nevyžaduje hlubší a pracně obeznámení se specifiky konkrétního oboru výroby nebo situací a problémy konkrétní instituce. Univerzální manažeři se rychle přesouvají, kdy jednou prodávají auta, podruhé

³³ K nejhlupejším mýtům náleží šíření bajek o tom, která výzkumnými činnostmi a pokrokařskými liberálními univerzitami můžeme zcela nahradit klasickou výrobu. Nové materiály či nové postupy si doma 3Dvýtiskneme?

³⁴ Rozumní lidé tlačí na návrat pracovní výchovy (dílen, vaření nebo pozemků) do povinného obsahu výuky základních škol. S cílem podporovat i řemeslné dovednosti a pracovní návyky obecně. Kdo proti tomu spustil hysterický kravál? Tzv. vzdělávací think tanky, tj. pochybné instituce napěchované samozvanými tzv. experty, kteří většinou nikdy sami neučili (a kteří mezi učiteli přehnaně oblíbení opravdu nebývají), ovšem jsou náležitě pokrokařsky indoktrinováni a mají vždycky plná ústa modernizace & liberalizace. Prý pracovní výchovou budou děti zbytečně otravované a zbytečně zatěžované „*nefunkčními zbytečnostmi*“. Krajně nebezpečnou zbytečností ve skutečnosti není pracovní výchova, nýbrž právě vzdělávací think tanky ... Tyto pilně agitují za posílení výchovy nikoli pracovní nýbrž tzv. občanské. Tedy za ještě brutálnější a nemilosrdnější vymývání dětských mozečků genderovou, multi-kulti či eurounijní indoktrinací. A s tím samozřejmě spojené projekty, granty, kampaně, aplikace etc., na kterých se progresivističtí aktivisté a jejich kamarádky mohou skvěle nakapsovat.

³⁵ Ohledně pojmenování mnohých profesí by se i geniální Jára Cimrman mohl hluboce zastydět, že na takové absurdity nepřišel sám. Kreativní manažer štěstí, expert kreativní paměti, kreativní intermediální performer, kreativní stylist, kreativní marketingový expert, kreativce gameher, audiovizuální, animáčnický, webdesignerský, copywriterový, editorský, produkční, ovšem už i kreativce účetní a finanční (Neříkalo se těmto dřívě zloděj a podvodník?). Dnes už neexistuje žádná trapná skrytá reklama, nýbrž se kreativně uplatňuje kreativní influencer marketing ... Vzletnými slovy se nezdárka maskuje absence Cimrmanu a v mnoha případech příživnický charakter povolání, která jsou společensky nepřínosná a naprosto zbytečná. Cimrman se ovšem musí stydět i ohledně neuvěřitelných pojmenovávání profesí starých. Uklízečka již není uklízečkou, nýbrž operátorkou podlahových ploch, dělník u pásu se pyšní označením operátor výroby, sekretářka zase titulem office manažerky etc. etc.

³⁶ Na celospolečenské úrovni připomeňme obsesi reforem. Jednou se všichni ureformujeme ... Kolik jsme již všelijakých reforem přetrpěli od II. SV? Svět se samozřejmě mění, leč je opravdu nutné provádět zásadní reformy při nástupu každého ředitele či ministra? Nebylo by lepší věc udělat pořádně a pravidla nastavit tak, aby se nemusela každých pár měsíců reformovat? S neustálými reformami kráčí ruku v ruce vlezlá fráze o „*novém myšlení*“ ... I podstatou procesů 4.0 má být zase už „*nové myšlení*“. Kolikáté? Není na místě návrat ke zdravému rozumu? Nepodceňujme energii zdravého selského rozumu ani potenciál prostých kupeckých počtů.

plastová okna nebo prášky na praní, následně „profesionálně“ řídí banku, divadlo či úřad. Manažerský technokraticismus je nutné důsledně a principiálně odmítat taktéž v politice.

Neliberální nekavárník daleko střízlivěji vnímá i údajně pouze úžasně fantastické „novoty“ 4.0. K okouzlení novými technologiemi přistupuje mnohem kritičtěji, což v neposlední řadě předává i svým dětem. Se zdravým rozumem pohlíží na nadužívání nových technologií, včetně digitálního běsnění, jakožto i na celou hysterii kolem 4IR. K jejímž šíření přispívá i sílicí infantilizace Západu. Internet a sociální sítě produkují sebestředné narcisy, sobecky orientované pouze na své „Já“ a uzavřené do bublin. U sociálních médií právě narcistická funkce často převažuje nad ostatními, včetně informačních. Mnozí těžce závislí tráví dlouhé hodiny pečlivým sledováním facebookového profilu. Jejich středobodem a smyslem života není už poctivá práce (resp. studium jako příprava na tuto) nýbrž počítání kolik nasbírali lajků, komentů a sdílení ... Běžný život nahrazují informace, kdy na uvažování evropské civilizace má stále menší vliv realita. Stále nebezpečněji podléháme virtuálnímu světu. Nové technologie, včetně digitálních médií uživatele vychovávají jako zoologické zahrady zvířata v klecích. Pokud je pustíme do přírody, obvykle zahynou, neboť se o sebe neumějí postarat.

V širším kontextu infantilizace Západu,³⁷ včetně globální kavárny, lze připomenout, že v dnešním chaotickém světě jako mnohem, mnohem dospělejší často vystupují lidé ze Střední a Východní Evropy. Tito totiž dosud úplně neztratili schopnost kriticky přemýšlet a každou pokrokářskou bizarnost, resp. liberálně-fašistický úlet hned poslušně neoslavují a bezhlavě tupě neaplikují jako na Západě.³⁸ Naději skýtají země V4, které ještě nejsou namixovány jako Západní Evropa, ze které se stala imigrantská zóna. V zemích V4 stále přežívají „ostrůvky normálnosti“ a někde neliberální normálnost dokonce zůstává i součástí mainstreamu. I tady však dramaticky přibývá informačních dozorců i aktivních donašečů & fízlů z přesvědčení, kteří nemilosrdně cenzurují cokoli jiného nežli pokrokářské mantry tzv. liberální demokracie.

Zpět k nekritickému nadšení z nových technologií, v čele s digitálními. I u nás je cíleně podporována – údajně prý nekritizovatelná – digitální hysterie např. kolem všeobjímající elektronizace státní správy, e-govermentu, e-voleb, e-receptů apod. S papouškováním vzoru Estonska a vyčichlými frázemi o „změně myšlení“. Digitalizace jako samoúčel? Měla by ale přece práci usnadňovat a život ulehčovat. Mnohdy je tomu právě naopak. A jaká je vlastně přidaná hodnota třeba e-receptů? (Kromě toho, že je to módní a pro někoho výnosný kšeft).³⁹ Média nadšeně oslavují i boom e-shopů, kdy v přepočtu na obyvatele má ČR těchto mít nejvíce z celé Evropy. Jako by e-shopy měly pouze a jen samá úžasná pozitiva ... A dodejme, že normální opravdu není volit elektronicky, bezpracně, kliknutím myši. Odpovědná levice i pravice musí e-volby striktně odmítat a současně prosazovat také vyšší minimální věk voličů.

Romanticky naivní technooptimisté, i z levicových řad, tuze rádi přehlížejí, že 4IR není žádnou revolucí trvalé udržitelnosti a ne-růstu. Ke „smíření“ a přátelské koexistenci techno- a biosféry nedochází, ani k emancipaci informačních infrastruktur z područí globálních korporací. Ani informace v dnešní informační společnosti považovat za veřejný statek nelze. A pohádkám, kterak sdílení 4.0 fantasticky šetří planetu, věří jen ti nejzabedenější sluníčkáři ...⁴⁰ Čili projektovaná společnost 4.0 asi nebude ona J. S. Millem či J. M. Keynesem vysněná společnost budoucnosti, kde vzniká široký prostor pro solidaritu, vztahy kooperace, kdy základní

³⁷ K nedospělosti (a často trapné směšnosti) Západu, resp. dětinskosti a slabosti i nepřipravenosti mladších generací – zformovaných do podoby změkčilých spotřebitelů a bezduchých nádeníků – přispívá odpolitizování společenských debat o klíčových problémech ve prospěch moralizování a emociálního vyděračství. A též antiautoritářská výchova spojená s přehnanou liberalizací školství a vzdělání. Včetně snahy o zábavnost za každou cenu a nebezpečné iluze bezpracnosti učení (kdy údajně k smrti vystresovaným dětem strašlivě ubližují už i domácí úkoly nebo obyčejné zkoušení a známkování) i neustálé omlouvání a hýčkáni každého dítěte či studenta, který má být tzv. klientem. Neschopný a rozmazlený lenoch už pokrokářsky není neschopným a rozmazleným lenochem, nýbrž politováníhodnou obětí prokrastinace, nevychovaný spratek už není nevychovaným spratkem (kterého málo řezali), ale chudáčkem trpícím poruchou chování. A spratků přibývá ...

³⁸ Leč pražská (a brněnská) filiálka kosmopolitní kavárny to s (ne)dospělostí vidí naopak, stejně jako s mentální propastí mezi námi, normálními, a Západem. Kavárna sebemrškačsky, v havloidním duchu, vytrvale piští, že provincionální Češi zůstávají pořád nedospělí, ustrašení, zakomplexovaní a nesebevědomí. Tito údajní duševní trpaslíci totiž nechápou jediné pokrokářské dobro, odmítají rozpustit se v EU, nechtějí euro a ještě k tomu (což je pro elitářské kavárny úplně nejhorší) kavárnu obdivně neuctívají coby božstvo. Zmíněné přitom daleko více než o údajně (pod)průměrnosti a omezenosti našeho národa vypovídá o rektálním alpinismu kavárníků s fascinující podřízeností mýtickému Západu. Ovšem tomuto mýtu dnes už nevěří ani na samotném Západě.

³⁹ Samá úžasná pozitiva moderních technologií hlásají v náboženské extázi Pirátské strany. Někteří z nich i věří, že jsou jedinou levicí. Obvykle však mudrují, že dělicí čára politiky už nutně nemusí vést mezi tábory pravice a levice, nýbrž prý důsledně mezi fakty a tvrdými daty na straně jedné a „ideově zkraslenými názory“ na straně druhé. Nic nového, jen další údajně nepolitická a neideologická politika. Už ne dle Havla, nýbrž v režii Sorose.

⁴⁰ I chytré přístroje, chytré domy, chytrá města, chytré regiony atd. mají být ekologicky šetrné a udržitelné. Přitom tyto koncepty dramaticky prohlubují závislost na technologiích i na dostatku energií. Ani pohádky 4.0 o údajné ekologičnosti kryptoměn neobstojí tváří v tvář faktům o energetické náročnosti jejich vytěžování.

ekonomické otázky jsou vyřešeny, všechny absolutní potřeby všech saturovány a důraz je možné přenést na jiné priority, nežli je tvrdá honba za profity, moci a stálý růst ...⁴¹

Připomeňme, že Keynes v roce 1930⁴² předpovídá, že na konci 19. století budou technologie (včetně automatizace) natolik vyspělé, že země jako Británie nebo USA si dovolí přechod na patnáctihodinový pracovní týden. Mýlil se? Standardní odpověď zní, že nepočítal s masivním nárůstem konzumerismu (Má přitom jít prý o zcela svobodnou volbu, kdy jsme se rozhodli pro větší množství zábavy a všelijakých hraček před kratší pracovní dobou). Očekávání ohledně zbavení se „*prokletí práce*“, spojovaná dříve s mechanizací, dnes s automatizací, digitalizací a robotizací se nějak nenaplnují. Lidé dnes mnohdy pracují déle i intenzivněji a k tomu se stírají i rozdíly mezi volným časem a prací. Což zdaleka nejsou Marxem vysněné „*úniky do volného času*“, nýbrž spíše digitální otroctví, kdy např. pracující z domova je využitelný, vytěžitelný i kontrolovatelný 24 hodin denně. Možná však, že dnešní technologie Keynesem predikované už teoreticky umožňují, leč technologie jsou ve stávajícím sociálně-ekonomickém rámci mobilizovány spíše k tomu, aby široké masy donutili nikoli pracovat méně, nýbrž pracovat více.⁴³ Včetně vytváření bezvýznamných profesí a idiotských zaměstnání, které jsou úplně k ničemu.⁴⁴ Neposkytují morální potěšení z práce, lidé si v nich připadají zbyteční a trpí depresemi. Což by pro levici ovšem neměl být argument proti práci, míněno společensky prospěšné a užitečné práci, vůbec. Mělo by jít argument proti vykořisťování a odcizení⁴⁵ práce vlivem soukromovlastnického tržního uspořádání a pro celospolečenské plánování. Nesmyslné profese přitom nejsou jenom nástrojem, jak lidi uměle zaměstnat, nýbrž také i výhodným byznysem a zdrojem profitů (leč nikoli pro své nositele).

Pokrokářská věda už pilně konstruuje důkazy, že práce je nejenom nesmyslná, nýbrž i přímo škodlivá. Práce už prý nešlechtí, nýbrž údajně škodí zdraví. Práce dnes už nemá člověka ctít a pracovat nemá už být prestižní věcí. Jedná se o kult antipráce – o „*převratný*“ objev především tzv. neomarxismu (či marxismus kulturního apod., který samozřejmě žádným marxismem není) ohledně toho, že práce údajně představuje něco nepřírozeného, něco co člověka omezuje a co je nutné odstranit. A tedy, že normální je nepracovat. Lze se pak divit, že (nejenom) pravice kavárenské aktivisty (post)moderní tzv. levice vnímá coby nudící se, bytostná netáhla, která mají největší hrůzu z toho, že by musela pociťově a normálně pracovat?

Antipráce se stává módním „*cool*“ filozofickým i politickým směrem, propagujícím, že pracovat je staromódní a vysoce nekreativní. Své závěry stoupenci antipráce vyvozují z výzkumů trhů práce – ukazujících na nevýnosnost práce (která mnohdy dnes opravdu nezajistí existenci, ani samotné přežití), na nejrůznější diskriminace a další nespravedlnosti. A již brzy téměř všechna pracovní místa mají přece obsadit roboti. Automatizací, digitalizací a robotizací se člověk a celé lidstvo tak konečně osvobodí od biblického „*prokletí práce*“ ... Jde o naplnění odvěké touhy člověka, který předá práci strojům a získá volný čas a blahobyt? *Nebo se člověk stane ohroženým a fakticky zbytečným živočišným druhem? Řada autorů varuje, že „roboti opravdu nastupují“ a na nás všech je, abychom rozhodli, jestli široké společenské vrstvy čeká blahobyt nebo pohroma. Člověk se totiž lehce může stát ohroženým druhem. Svět a život bez práce je nebezpečnou a hrůznou antiutopií, které by odpovědná levice podléhat neměla. Připomeňme klasický text Podíl práce na polidštění opice, startující konstatacím, že „práce je první základní podmínkou všeho lidského života ...“.*⁴⁶

⁴¹ Sílí však i naivní snění, kterak nové informační a digitální technologie (včetně **propojení nových zdrojů energie a nových prostředků komunikace**) zásadně pozitivně promění životy všech a celých společností směrem k většímu sdílení a kooperaci, k omezení touhy po moci i vlastnictví, směrem k větší empatii a zodpovědnosti.

⁴² Srov. esej *Ekonomické možnosti našich vnuků* – Keynes, J. M.: Economic Possibilities for our Grandchildren. *The Nation and Athenaeum*, 1930, 48.2 a 48.3, 11. 10. 1930, s. 36-37 a 18. 10. 1930, s. 96-98. ISSN nezjištěno. Přetištěno in Keynes, J. M.: *Essays in Persuasion*. London: Macmillan 1933. 376 s. ISBN nemá.

⁴³ Nějak se dnes levici ani tzv. levici příliš nechce zabírat otázkou zkrácení pracovní doby. Když mají pracovat roboti, nešlo by zkrátit pracovní týden? Experti se vykrucují např. tím, že ke zkrácení by musela přistoupit drtivá většina zemí. Neboť ty, které ke zkrácení nepřistoupí, by tímto získaly značnou konkurenční výhodu.

⁴⁴ Antropolog D. Graeber (v textu *On the Phenomenon of Bullshit Jobs* z roku 2013, česky *Práce na hovno* in A2, 2013, č. 2. ISSN nezjištěno. <http://a2larm.cz/2013/09/prace-na-hovno>) ukazuje, že nastolený pracovní režim dokonale vyhovuje zachování moci finančního kapitálu. „*Skutečné, produktivní zaměstnance ždímáme a vykořisťujeme. Zbytek je rozdělen na terorizovanou vrstvu těch, kterým, se univerzálně spílá, tj. nezaměstnané, a na početnější skupinu lidí, kteří jsou placeni v podstatě za to, že nedělají nic – jejich pozice jsou vymyšleny tak, aby nutily k identifikaci s perspektivou vládnoucí třídy (manažeři, administrativní pracovníci apod.) a hlavně jejich finančních avatarů ...*“ (s. 6 českého překladu). Za „*práci na hovno*“ anarchisticky provokativně označuje každou, o které samotný vykonavatel ve skrytu duše ví, že by neměla existovat. Neviditelná ruka trhu nesmyslné profese přitom nevyčistila. Podle Graebera proto, že západní vlády „*rozмноžily tento kancelářský plankton*“, jinak by nezaměstnaní vyvolali revoluci. Klade i otázky, zda je opravdu práce morální sama o sobě, bez ohledu, co produkuje, jak se obecně soudí. Z pravivého spektra ovšem kriticky zaznívá, že tyto úvahy nejsou ničím jiným, nežli voláním po snadném a pohodlném světě bez práce. Pseudolevičákům se totiž zkrátka nechce dělat.

⁴⁵ Obdobně jako se tento text záměrně vyhýbá hlubším rozborům politologickým, není zde prostor ani na hlubší ponor do úvah filozofických či politekonomických. Za připomenutí ovšem stojí Marxova teorie odcizení, která různé formy lidského odcizení převádí na společného jmenovatele – na odcizenou práci. Marx přitom operuje se čtyřmi formami odcizení praktické lidské činnosti. Srov. Marx, K. H.: *Ekonomicko-filozofické rukopisy*. Praha: SNPL 1961. 167 s. ISBN nemá.

⁴⁶ „*Práce je zdrojem všeho bohatství, říkají političtí ekonomové. Je jím ... Ale práce je ještě něco daleko více než to. Je první základní podmínkou všeho lidského života, a to v takové míře, že v jistém smyslu musíme říci: práce dokonce vytvořila*

Stoupenci antipráce sice vcelku realisticky zkoumají a kriticky poukazují na problém nezaměstnanosti, resp. na krizi zaměstnanosti v dnešním pozdně kapitalistickém světě, nicméně jejich vývoody a doporučení jsou zcela falešná a fatálně zavádějící. Práce už prý pro postmoderního osvíceného člověka vůbec není zapotřebí a ani už necítí.⁴⁷ Namísto změn a reformů se smířují s tím, že práce zkrátka není a pilně konstruují důkazy, že vlastně není ani už potřeba.⁴⁸ Líčí úžasný obraz budoucího světa, kdy miliardy nezaměstnaných si nádherně užívají svého nicnedělání. A to v kapitalistických mantinelech zachování trhů, peněz a především soukromého vlastnictví, které už pro autory důležité není (a implicitně je považují za nedotknutelně posvátné). V duchu jakéhosi zvráceného „kapitalistického komunismu“.

Přitom se, jaksi mimochodem, předpokládá, že člověk v zahálce se automaticky stává tolerantnějším, vzdělanějším, uvědomělejších i mnohem, mnohem šťastnějším. Odtud i prostoduše naivní a zářivé vize, která každický nepracující automaticky přebytek svého volného času uvědoměle využívá k angažované tvořivosti, neustálému vzdělávání, každodennímu rukodělnému kutilství či sousedské přátelské spolupráci, kreativní realizaci v dobročinnosti, sportu nebo plnému naplnění v rodinném a komunitním životě. A všechno uvědoměle sdílí ...⁴⁹ Ve světě bez práce má být daleko více volného času, ovšem nepracující lidé budou mít také méně peněz. Navrhována jsou proto řešení typu návratu ke komunálnímu bydlení a dalším formám společné existence apod. Což už tak lákavé být vždycky opravdu nemusí. Kritické hlasy varují před totální kontrolou nad masami chudnoucích lidí, kdy vlastníci kapitálu budou jejich životy naprosto kontrolovat a zcela ovládat. Daleko hrůzněji nežli v časech manchesterského kapitalismu. Přímou se vnučuje děsivá otázka, k čemu vlastníci kapitálu budou tyto masy vlastně potřebovat?⁵⁰ Anebo máme spoléhat na ušlechtilost a filantropické hodnoty vlastníků? Náhle budou osvíceni a prozřou, jak dosud špatně konali?

Nezapomínejme, že procesy 4.0 se odehrávají v kapitalistických, soukromovlastnických a tržních mantinelech. Nové technologie, v čele s AI, mají absolutně snížit potřebu práce ve všech sférách. Na živé lidi má údajně zbývat absolutní kreativita myšlení.⁵¹ Naivisté se utěšují tím, že všechny předchozí průmyslové revoluce přece nakonec vedly ke vzniku většího počtu pracovních míst, nežli zlikvidovaly. Což když ale jsou predikované změny opravdu výjimečné, a to právě v tom, že uvedené už nebude platit? Nebo snad úplně ze všech naděláme vědce, kreativce, programátory, operátory, digitální specialisty a k tomu nadšené dobrovolníky neziskovek a přátelských sítí sdílené ekonomiky? Je skutečně většina populace takto mentálně nastavena? Kolik procent populace je schopných tvořivě a nezávisle myslet? Kolik procent následně tyto myšlenky rozvíjet a aplikovat? A co všichni ostatní? Neplatí snad, že drtivá většina lidí výsledky technologických revolucí pouze pasivně používá, aniž by jim rozuměla? S čímž velmi úzce souvisí aktuální diskuze o základním nepodmíněném příjmu či rozšíření „part time“.⁵² Neboť pokud těmto lidem dáme peníze (na což by bylo možné využít např. části toků z šedé či černé ekonomiky), tak klíčovou se stane otázka, co bude náplní a smyslem jejich života? A v čem budou tito lidé užiteční nejenom pro společnosti, ale i pro sebe samé? Jsou návrhy na zavedení základního nepodmíněného příjmu opravdu levicové? Opravdu základní nepodmíněný příjem podporuje práci a nikoli pouhé zaměstnání? Nepodporuje však spíše antipráci a degeneraci člověka? Jak má politická levice reagovat na zpochybňování práce samotné? Má zde stát v čele? Proč se daleko více nemluví o zkrácení pracovní doby? Robotů se nebojme, bojme se těch, kteří nám je – pod pláštěm pokroku či objektivní nevyhnutelnosti – umanutě vnučují (Obdobně se také mějme na pozoru více nežli před migranty samotnými, před těmi, kteří nás chtějí naředit a všechny migranty sem zvou).

člověka“ (s. 7 publikace Engels, F.: *Podíl práce na polidštění opice*. Malá knihovna marxismu-leninismu 12. Praha: Svoboda 1949. 22 s. ISBN nemá).

⁴⁷ Srov. namátkou text sociologický Frayne, D.: *The Refusal of Work: Rethinking Post-Work Theory and Practice*. London: Zed Books 2015. 224 s. ISBN 9781783601172, filozofický Andersonová, E. S.: *Private Government How Employers Rule Our Lives (and Why We Don't Talk about It)*. Princeton: Princeton University Press 2017. 224 s. ISBN 9780691176512 nebo historický Livingston, J.: *No More Work: Why Full Employment Is a Bad Idea*. Chapel Hill: University of North Carolina Press 2016. 128 s. ISBN 9781469630656.

⁴⁸ I progresivističtí sociální demokraté již začínají silně zpochybňovat také ideu plné zaměstnanosti. Práce „pro šéfy“ je odcizená, tudíž jde o pouhé zaměstnání a nikoli práci. Osvobodíme lidi od zaměstnání poskytnutím základního nepodmíněného příjmu a oni tím získají svobodu a všichni prý automaticky začnou radostně pracovat pro blaho své i celého globu ... Opět ovšem v reáliích soukromého vlastnictví a tržních mechanismů.

⁴⁹ Při čtení těchto pohádek, včetně naivně utopických líčení úžasně humanistické společnosti 5.0 vybudované na technologiích 4IR, se chce zvolat „*Sancta simplicitas!*“ (Svatá prostoto!). Aneb blahoslavení chudí duchem ...

⁵⁰ Spisek *Hospodářská hrůza* (Forresterová, V., Brno: Doplněk 2001. 144 s. ISBN 8072391011) sugestivně líčí, která lidé přestávají být pro zhdnocovací systém zajímaví jako výrobci i jako konzumenti a nakonec jsou fyzicky likvidováni. Dílko dobově značně módní, nemístně přeceňované, nicméně v něčem snad i varující.

⁵¹ P. Staněk zdůrazňuje, že kreativní způsob myšlení se má týkat každého. Tím, že kreativně propojí informace různých oborů, zvládne interdisciplinaritu i schopnost vidět souvislosti, včetně pochopení jejich architektury. Což má být základním předpokladem pro úspěch na pracovním trhu. Ve sféře IT nemá být klíčem programování, nýbrž propojení vědních disciplín a kreativní posuzování toku informací. Srov. např. Staněk, P., Ivanová, P.: *Společnost 5.0: Ekonomika budoucnosti?* Bratislava: Wolters Cluwer 2017. 176 s. ISBN 9788081686788.

⁵² Dosavadní zkušenosti s dopady zavádění technologií 4.0 (např. v USA) svědčí o tom, že díky 4IR mohou sice pracovní místa vznikat, ale část z nich je právě charakteru „part time“, na částečný úvazek. Což v dnešních reáliích také znamená, že pokud má být udržen stávající příjem, je nutné těchto pracovních míst mít několik.

V neposlední řadě zdůrazněme a podtrhněme, s odkazy na nebezpečnou financionalizaci soudobé globalizace, že dnešní ekonomiky jsou neúnosně vychýleny směrem k finančním službám a spekulacím. Je tudíž potřeba zase se naučit vyrábět užitečné věci a nejen obchodovat s penězi či dotacemi. A připomeňme, že sektory jako bankovníctví a finančníctví či ICT mají být sektory obslužnými a pomocnými a nikoli těmi, které fakticky vládou světu a diktují tzv. objektivní trendy všem. Robobankéřů se nebojme, daleko více těch živých ...

Jedinou nadějí je nové národní obrození a globální konzervativní přestavba

Úvodem konstatovaný bobtnající střet liberalismus vs. konzervatismus, který zdaleka nemá jen v současnosti křiklavě viditelnou podobu konfrontace dvou světónázorů a rozdílných životních stylů – ztělesněných kavárnou a hospodou – přitom nelikviduje a zcela nepopírá tradiční pravo-levé,⁵³ ale ani třídní schéma. Zčásti je ale maskuje, leč na straně druhé i rozkrývá v nových dimenzích a souvislostech. Namátkou zmiňme propojení zájmů byznysu a nové tzv. levice.⁵⁴ Uvědomělym pokrokářským úderníkům, falešně a lživě se ohánějícím visačkou levice, už nevádí kapitalista,⁵⁵ vždyť i on si moc dobře žije z dotací ... U stran typu Pirátů dokonce už ani kapitalismus není kapitalismem, neboť prý většina firem na kapitalistickém principu už nefunguje. Lidé v nich radostně vykonávají to, co umí, nezištně si pomáhají a všechno uvědoměle sdílejí pomocí digitálních platforem, přičemž si poskytují navzájem služby. Další k tomu, z pozic anarchokapitalistického parazitismu na druhou, přihazují, že volný trh přece může nahradit všechny funkce státu, který má prý být nemorální. Smrtelem nepřitelem pokrokářů není kapitalista, vykořisťování ani kapitalismus, nýbrž normální život a především normální člověk, který by pokrokáře mohl nutit poctivě a užitečně pracovat. Normálnost je tudíž nutno zničit. Pokud bude žít byt' jediný normální člověk, aktivistické bojůvky budou umanutě vnucovat světu své vidění permanentní diskriminace.

Co tedy má činit skutečná, a dodejme v neposlední řadě i odpovědná, politická levice 21. století? V první řadě si musí přiznat, že je na tom opravdu, ale opravdu tragicky špatně. Obdobně jako skutečná pravice, což ovšem nelze brát jako alibi a ani se z toho přehnaně radovat. Právě naopak. A uvědomit si, že v současnosti se hraje opravdu o hodně. O všechno. Stojíme na osudové křižovatce, některé již probíhající proměny jsou totiž nevratné. Tady už jde o samotné přežití. O samotné přežití normálnosti, o samotné přežití normálního člověka, o samotné přežití normálních chlapů a normálních ženských, o samotné zachování normálního života. Normální lidé jsou soustavně umlčováni, vytlačováni z veřejného prostoru a cíleně delegitimizováni – dříve coby pohrobci a přátelé starých pořádků, dnes s nálepkou populistů, fašistů a Putinových švábů. Uhajme normálního člověka a normální život lidí poctivé práce. **Pravda a zdravý rozum zvítězí nad pokrokářskou lží a nenávisť ke všemu normálnímu!**

Proto je však už konečně potřeba něco dělat. Hned dnes. Zítra už může být pozdě. Nejsme tupé ovce, které jen tiše a odevzdaně čekají, až se naplní jejich osud. Musíme bojovat. Zuřící studená kulturní válka může brzy vyústit do konfliktů horkých, včetně válek občanských. Nebo krvavých střetů národních, resp. národnostních. Normální lidé totiž zcela přirozeně touží žít mezi svými a nikoli v obklíčení a zajetí cizáků a pod knutou jinakosti. Před branami Evropy už stojí milióny jiných a kdosi jim tyto brány nejenže otevírá, ale ještě je sem zve a láká a jejich invazi všemožně podporu i štědře sponzoruje. S tím, že prý páchá největší Dobro. **Zabraňme osudovému dovršení postmoderního rozkladu smyslu pro Dobro a Zlo!**

Což reprezentuje další z podob osudové konfrontace mezi liberalismem a konzervatismem. Liberální pahodnoty, které ovládly média, nátlakové a reklamní agentury i školy jsou čím dál méně použitelné v normálním životě. S liberalismem, který je v krizi, normální lidé pocítují čím dál větší nespokojenost. Uvědomují se jeho vyprázdněnost, falešnost i to, že jeho jazyk záměrně maskuje skutečné problémy, včetně narůstajících nerovností. Kavárenští liberálové usilují dokonale zapudit pravdu z veřejného prostoru a tuto nahradit „jedinými správnými“ pokrokářskými fantasmagorickými konstrukty. Agresivně anticivilizační liberalismus cíleně destruuje všechno normální – ničí skutečné hodnoty, ničí osvědčené instituce, ničí přirozené mechanismy, ničí tradice i autority a v neposlední řadě brutálně útočí i na normální poctivou práci. Přitom se stále zřetelněji a nebezpečněji liberál-

⁵³ Text se záměrně nepouští do hlubších politologických úvah (A není komplikován ani tím, že by přesněji odlišoval různé podoby liberalismu, včetně problémů s liberalismem klasickým, resp. neoliberalismem vs. moderní liberalismus 20. století, s vzbou i na socialistické proudy. I podob konzervatismu je celá řada. Což však na hlavních závěrech textu nic nemění).

Autor neopomíná ani stále klíčovou roli vlastnictví. Pracovně ústřední rozdíl mezi pravici a levici nazírá takto: Pravice = soukromé vlastnictví, levice = společenské vlastnictví. S čím souvisí střet živelný trh vs. plánovitost, jedinec vs. kolektiv aj. Čím dál zřetelněji se však projevuje střet liberalismus vs. konzervatismus, jehož další podobou je napětí mezi globalismem a lokalismem, resp. globalizací a protekcionismem. Internacionální liberálové cejchují coby autoritáře či totalitaristy.

⁵⁴ Ideologie i praxe nové tzv. levice jsou čím dál patrněji propojeny s byznysem. Ku prospěchu obou, nikoli skutečné levice a neprivilegovaných. I globálnímu kapitálu a firmám vyhovuje, že je aktivistickými pokrokáři likvidován národní stát. Proto aktivismus čile podporují i štědře financují, včetně tlaku na neustálé prohlubování evropské integrace, na čemž opět nejvíce profituje právě velký byznys a globální kapitál.

⁵⁵ Což už obvykle není žádný schumpeterovský podnikatel, který hrdinně překonává překážky a uděluje systému potřebnou dynamiku. Synonymem kapitalisty se u nás stal podvodník, mafián, spekulant a dotační baron.

fašizuje,⁵⁶ což lze u nás dokumentovat namátkou květinovým fašismem 17. listopadu. Kavárna se trumfuje, kolik položených květin vyhodila do košů ... Liberalismus vede k rozkladu společnosti, ke zmaru, ke zkáze, chaosu a globální anarchii. V podobě sebezníčení a sebevraždy, kterými se ještě okázale pyšní a radostně tyto připravuje. Přitom je nám soustavně předkládáno a vnucováno schéma, že kdo není uvědoměle liberální kavárník, je automaticky fašista. Zloděj křičí, chyt'te zloděje.

Vedle OOO (= obecně oblíbeného omylu) spočívajícího v automatickém ztotožňování pokroku s liberalismem, je třeba neústupně trvat na tom, aby termín liberalizace nikdy nebyl automaticky spojován s Dobrem, vždy správnou věcí a vždy žádoucím trendem. Liberalizace trhů, liberalizace práce, liberalizace výchovy, školství, rodiny i celé společnosti v mnoha případech představuje cestu do pekla⁵⁷ a správnou věcí určitě není. Liberalismus rozhodně automaticky neztělesňuje Dobro a konzervatismus automaticky Zlo. Je třeba rozrušit a zbourat tzv. „liberální konsensus“, kterému podlehl i (a hlavně) levice. Daleko strážlivěji je nutno nahlížet také na kategorii pokroku, resp. na tzv. pokrok. Je neustálá změna v duchu tzv. pokroku vždycky automatické žádoucí Dobro? Je opravdu levicová posedlost „*kultem změny*“, resp. obsesí změny, s nesoudu gloriifikací každické změny, která ovšem nezřídka bývá samoúčelná či změnou k horšímu? Ze změny a rychlosti liberálové učinili posvátná božstva – na úkor bezpečí, jistot, normalnosti. Není na místě zamyslet se i nad stabilitou, jistotami a řádem? Nad žádoucí rovnováhou mezi změnami a stabilitou? Chce normální člověk neustálé změny? **Levice nesmí být masturbantem falešného liberálního pokroku!**

Levice musí odhodit pseudoproblémy uměle vykonstruované novou tzv. levicí⁵⁸ a stát se opět obhájkyní zájmů nepriviligované normální většiny. Klíčovým problémem nejsou tzv. diskriminace menšin, nýbrž vykořisťování většiny umocněné parazitním charakterem soudobého kapitalismu. Levice musí přestat propagovat i protěžovat progresivistické úchylnosti a důsledně hájit normální život normálních lidí normální práce. Musí proto rehabilitovat ekonomická a sociální témata, včetně práce samotné. Práce je tvůrkyní hodnot, nikoli kapitál (nebo dotace). **Levice nesmí nikdy ztrácet ze zřetele antagonistický rozpor mezi prací a kapitálem, v čemž spočívá její fundamentální ukotvení.** Nikoli v příklonu k „*tekuté modernitě*“, s postmoderním relativismem, s falešnými liberálními pahodnotami, s rozplizlostí základních kontur levicových idejí i hodnot, jak nám neustále vnucují modernisté i tzv. objektivisté. **Práci čest! Prapor poctivé práce – práce celospolečensky i národně prospěšně⁵⁹ – musí opět zavlát v plné kráse, síle i přitažlivosti.**⁶⁰ Včetně námětů, že tradiční práce by se mohla eventuálně stát „*lékem*“ podávaným v menších dávkách. Nepracovat však nikdy normální nebude, přičemž pojetí práce se přitom může rozšiřovat.

Ani robotizace, digitalizace, automatizace či AI však nezamaskují, že mnohým se zkrátka poctivě pracovat už dávno nechce. Užitečné práci mnozí zcela odvykli a další vůbec ani nikdy nepřivykli. Naopak podleli indoktrinací lži, že bezpracně mají na všechno tzv. právo a tudíž si nezodpovědně půjčují a půjčují. Odpovědná levice musí trpělivě obhajovat sedláckou moudrost, že normální si je nepůjčovat. Odpovědná levice totiž nemá, a ani nesmí, být synonymem a dojnou krávou pro bytostná netáhla, nemakačenky, povaleče, flákače, lehkoživky, vyžírky, včetně vyžírek úvěrových,⁶¹ příživníky a sociální parazity všeho druhu. Oprašme a rehabilitujme moudré heslo:

⁵⁶ Nelze nepřipomenout prorocká slova R. W. Reagana z roku 1975 „*If Fascism Ever Comes to America, It Will Come in the Name of Liberalism*“ („*Přijde-li někdy fašismus do Ameriky, bude se mu říkat liberalismus*“). V kontextu práce stojí za zamýšlení i další z jeho výroků: „*Věřím v to, že nejlepší sociální program je práce*“.

⁵⁷ Učebnicově odstrašujícím příkladem, kam až zhoubná liberalizace vede, budíž liberální materiál *Metodická příručka pro kurátory pro děti a mládež* (Praha: MPSV 2016. 249 s. ISBN nemá. http://socialniprocnovnici.cz/public/upload/image/metodicka_prirucka_pro_kuratoty_pro_deti_a_mladez.pdf).

Dítě zde má pouze samá práva – a to i nestudovat a nepracovat („*Dítě starší 15 let s dokončenou povinnou školní docházkou má plné právo se rozhodnout, zda chce dál studovat či nikoli. V případě, že se rozhodne nestudovat, má toto dítě i stejné právo rozhodnout se nepracovat*“ – s. 65 odkaz. materiálu), bydlet ve squatu nebo fetovat. Nerespektování názoru dítěte má být totiž větším rizikem nežli užívání drog nebo zanedbávání školní docházky. Zahálčivý způsob života dítěte je prý nutno respektovat (stejně jako jeho jiná, byť špatná, rozhodnutí) a nelze ho nutit ani k práci. Další z mnoha a mnoha liberálních příspěvků k destrukci rodiny i destrukci normalnosti.

⁵⁸ Levice zdegenerovala do korektního pokrokářství, sama vyklidila pozice a místo palčivých sociálních témat se tragikomicky utápí ve vytváření pseudoproblémů a jejich pseudořešení. K tomu, že nová tzv. levice žádnou levicí není, bližze viz texty *Tragédie korektního pokrokářství. Marathon*, 138, 2016, roč. 20, č. 4, s. 4-34. ISSN 1211-8591.

<http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1604.pdf>, Vstanou noví Fidelové? *Marathon*, 142, 2017, roč. 21, č. 1, s. 14-19. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1701.pdf>, resp. Neomarxismus ostudou, prohrou i hrozbou opravdu je. *Marathon*, 143, 2017, roč. 21, č. 2, s. 5-9. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1702.pdf>.

⁵⁹ „*Hybná síla našich dějin je idea národní, nikoli humanitní*“ (J. Pekař).

⁶⁰ Právě důraz na práci v národním zájmu, a s tím spojený i normální život nepriviligovaných lidí, by se mohl stát potřebným tmelem rozdělené společnosti a pomoci překonat i bubliny, ve kterých se uzavírají nejen mladí.

⁶¹ U lidí, kteří si opakovaně naprosto nezodpovědně půjčují na exotické dovolené či luxusní dárky apod. (a díky tomu upadají do neřešitelných dluhových pastí) si lze klást otázku, jak asi „*zodpovědně*“ tito mohou volit? Současně je však nutné nekompromisně bojovat proti všem praktikám lichvářským i proti tomu, aby se na vymáhání dluhů parazitně obohacovali jiní. Vše by mělo být pod přísnou kontrolou a regulací státu, nikoli sektoru soukromého. A nebyl by zajímavým námětem pro politickou levicí boj za zákaz reklamy na půjčky?

„*Kdo nepracuje, ať nejí!*“.⁶² Oprašme a nebojácně rehabilitujme boj za sociální jistoty, boj za právo na práci pro všechny,⁶³ ale i za povinnost poctivě pracovat.⁶⁴ Zapojit se smysluplně, ku prospěchu a kultivaci osobní i celého našeho národa a celé naší vlasti.⁶⁵ Což vyžaduje adekvátní odliberalizování levice, celé politiky, médií, vzdělání, justice i celé společnosti. **Tahle země není pouze pro kavářské liberály!**

Nepaktujme se proto ani v nejmenším s kosmopolitní kavárnou, ani s pravdoláskou. Nepodlézejme jejich vyděračskému morálnímu imperialismu a především se nesnažme vlísávat do jejich přízně. Je to uboze trapné, směšné i silně kontraproduktivní a nebezpečné. Pro normálního člověka práce ani pro samotnou věc levice z toho nikdy nic dobrého nevzešlo a ani nikdy nevzejde. Šířeji se pak musí odpovědná levice striktně distancovat od anticivilizačního běsnění nové tzv. levice a neustále důrazně opakovat, že tato žádnou levici nikdy nebyla a ani není. Naopak posvátanou věc levice nehorázně diskredituje a brutálně ničí.

Odpovědná a skutečná levice musí striktně odmítat indoktrinaci multi-kulti ideologií a neustále opakovat a připomínat, že multi-kulti konstrukce nejsou žádným výrazem respektu a zájmu o kulturu jiných, nýbrž pouze dekadentním pohrdáním kulturou vlastní. Tvrdě odmětáme nepřirozené upřednostňování cizího před vlastním i sebevražedné odstraňování všech hranic, včetně hranic mezi státy. Jak nám brutálně vnucují „*ušlechtilí svěťáčkové*“, pro které je obrana našeho, naší země, národa, jazyka, tradic, kořenů i našeho způsobu života xenofobií a přízemně-zápecnickým čecháčkovstvím. Nenechme si nikdy vnutit zhoubný rozklad společnosti, hrozící v důsledku silících útoků na lidskou přirozenost, na společenský řád i normální život a normální práci. Vystupujme nekompromisně proti skandalizaci těch, kteří se nebojí pojmenovávat skutečné problémy a nazývat věci jejich pravými jmény.⁶⁶

Hajme normální lidský jazyk, umožňující normální lidské uvažování a kritické myšlení. Nepodléhejme novému tmářství, které nám je – coby postmoderní liberální víra – soustavně a tvrdě vnucováno. Normálním lidem je diktováno nepoužívat zdravý rozum a pouze bezvýhradně věřit. Slepě a tupě věřit údajně jenom fantasticky pozitivním dopadům pokrokářských fantasmagorií – věřit v multi-kulti „*obohacování*“, v samé báječné přínosy masové migrace, v úžasnost genderových zvráceností, v údajnou nevyhnutelnost destrukce rodiny, vlasti i národa a v neposlední řadě v pouze úžasnou báječnost technologií 4.0. Nenechme si fanatickými ajatolláhy politické (hyper)korektnosti vnutit pokrytecký jazyk ptydepe, ani pokrokářské pahodnoty. Liberálové, především ti s falešnou levicovou nálepkou, totiž – v duchu postmoderny – věří, že realitu lze měnit změnou jazyka. V korektně pokrokářských představách tím, že o nepříjemných, nesluníčkových věcech nebudeme hovořit, všechny problémy automaticky zmizí. Nepříjemná fakta liberální pokrokářský „*správňák*“ se sluníčkem v duši prostě ignoruje. Problém samotný ho nijak nevzrušuje, je ovšem velice zneklidněn existencí lidí, kteří si o problému dovolí hovořit, poukazují na něj a dokonce trvají na jeho vyřešení. O nehezkých, nesluníčkových věcech, přece může přemýšlet pouze fašista ... Lidé jsou přece všichni dobří, slušní, čestní, velkorysí. Kromě těch, kteří nevěří, že všichni lidé jsou dobří, slušní, čestní, velkorysí. To jsou ti zlí, malí, neinformovaní.

Politicky korektní jazyk přitom rozhodně není jiným označením pro obyčejnou lidskou slušnost. Tlaky na politicky korektní jazyk jsou v první řadě zrudnou kontrolou myšlení, při které agresivní menšina neomalene diktují

⁶² Přesněji: „*Kdo nechce pracovat, ať nejí!*“, resp. „*Kdo se práce štítí, ať nejí!*“. Inspiraci může poskytnout namátkou *Slovník národohospodářský, sociální a politický. I. Díl* (Chalupný, E. et al. (eds.), Praha: Otakar Janáček 1929. 624 s. ISBN nemá). V kontextu hesla Československo uvádí na s. 551: „*Podpora ... nepřisluší opilcům, tulákům a osobám, které se štítí práce*“. Globálních tuláků s rukama dozadu je dnes více než dost.

⁶³ Což by měl garantovat národní stát. Coby odrazový můstek by mohla sloužit garance práce pro mladé. Ti by měli být směřováni do potřebných sfér. Což vyžaduje, mimo jiné, nejenom adekvátní systém vzdělávání a rekvalifikací reagující i na technologický pokrok, ale v neposlední řadě taktéž adekvátní plánování.

⁶⁴ Ve smyslu povinnosti se celospolečensky přínosně realizovat. Včetně diskuzí o např. zdanění sociálního příživnictví a parazitismu. Kdo neodpracuje určitý počet dnů v roce, musí platit náhradu za ušlou daň. Daň by přitom nemuseli platit např. registrovaní nezaměstnaní, vykonávají-li řádně obecně prospěšné práce.

⁶⁵ Hodnoty jako domov, vlast a národ, resp. zachování národní a kulturní identity či patriotismus nejsou starosvětsky nostalgickou přežilostí, ani salonně odsouzeníhodnou „*iracionální vlnou xenofobie*“, resp. „*jedovatým šovinismem*“ a „*zatumlým provincialismem*“, jak nám nalhávají liberální progresivisté. Neopomenou poplivat ani vlastenecké činy dehonestujícími konstrukty typu „*uvěznění v poruše identity*“ etc. Kategorie domov a vlast pro vykořeněné nomády & globální pobudy opravdu důležitá není a nikdy nebyla. Pro normálního člověka však opodstatnění rozhodně neztratila. Právě naopak, našim domovem není abstraktní „*svět*“ univerzálního lidství, ani jakési Spojené státy Evropské s neexistujícími tzv. Evropany. Normální člověk si moc dobře uvědomuje, že opodstatnění neztratila ani kategorie suverenity, kdy jedinou nadějí pro EU je návrat k dobrovolnému spolku suverénních národních států. A pro nás důraz na spolupráci středoevropského regionu.

⁶⁶ Srov. agresivní útoky na P. Piťhu (a jeho svatováclavské kázání) ze strany neomodernistických pokrokářů typu T. Halíka, vzývajícího hodnotový i morální relativismus. Zlo už prý není Zlem ... Stranou nemohl zůstat kavářsky liberální mudrc Bělohradský, pohoršující se, že se „*lež káže v katedrálách*“. Nebezpečně lži přitom nekáže P. Piťha, nýbrž cíleně produkují právě Halíkové, Bělohradští apod. Pravda je jim krajně nepříjemná a musí být proto ostrakizována a zadupána do země. Piťha má dokonce být trestně stíhán za „*šíření poplašných zpráv*“. Ve skutečnosti za polemiku s aktivisty genderových fantasmagorií a popírači klasické rodiny. Srov. Klaus, V.: Piťhovo svatováclavské kázání jako katalyzátor naší doby. *Newsletter IVK*, říjen 2018, s. 1-2. ISSN nemá, resp. Piťha, P.: Vaše rodiny budou roztrženy. *Mladá fronta Dnes*, 24. 11. 2018, s. 13. ISSN 1210-1168.

svou vůli většině. Normální lidé tím pozbývají možnost vymezovat i pojmenovávat konkrétní jevy či problémy a ztrácí tím i možnost zřetelně artikulovat své zájmy a formulovat svůj program. Nehledě na to, že ptydepe politické (hyper)korektnosti – včetně nestvůrného eurospeaku – báječně vyhovuje mocenským elitám, neboť z vyjadřování (i uvažování) odstraňuje to, co může pro ně být potenciálně i reálně nebezpečné. Maskuje podstatu věcí i skutečné viníky a odvádí pozornost k pseudoproblémům.

Odpovědná levice se musí zaměřit na podstatné, na uhájení normálního světa poctivé práce, zdravého rozumu a sociálních jistot pro normální lidi. **Odpovědná levice 21. století musí nutně být neliberální** a musí tvrdě usilovat nejen o sociální spravedlnost a jistoty, nýbrž také o náležitý řád, pořádek a jistoty i bezpečí pro normální lidi poctivé práce. Odpovědná levice přitom nesmí nikdy váhat nesmlouvavě hájit národní zájmy. Uhajme národní stát! Zvedněme hrdě opět pokleslý prapor patriotismu a zdravého vlastenectví! Uhajme naší národní existenci! **Bojujme za rehabilitaci poctivé práce, rehabilitaci normálního života normálních chlapů a normálních ženských v rámci nového národního obrození.** Které naše země tolik, tolik potřebuje. Navazujme na naše kořeny i tradice, resuscitujme skutečné autority a pronikavě zesilme společenskou poptávku po opravdových osobnostech, po skutečných politících i po velkých a charismatických lídrech. **Nenahrazujme morálku, morální život a opravdové ctnosti kavárenským chucpe moralizováním.** K největším ctnostem a hodnotám přitom patří odpovědnost vůči druhým, vůči národu a celé společnosti, která dnešním „Já“ generacím zcela chybí. Nikdy nezapomínejme, že neexistují jenom práva, nýbrž i povinnosti. Práva přitom mudrci z Evropského parlamentu už chystají dokonce i pro vyspělé roboty, kterým by měl být poskytnut právní status. Pro „elektronické osoby“ přitom sice mají být formulovány i jakési povinnosti (např. za škody, které způsobí). Ovšem především proto, aby bylo vývojářům, výrobcům a majitelům robotů umožněno zříci se jakékoli odpovědnosti.

Překonávejme malověrnost, nenechme se otrávit, ani zastrašit cejchováním národovectvím, patriotismem, tradicionalismem, provincionalismem či dnes tak zprofanovaným populismem. To pro nás žádné nadávky nejsou. Ano, **levice musí být populistická. Tím, že naslouchá a zajímá se o problémy a starosti běžných voličů – normálních nepriviligovaných lidí, pracující většiny.** Normální člověk si dělá starosti proto, že je za svou práci špatně placen a mizí jeho jistoty i bezpečí. Nechápe, proč by se měl zabývat vykonstruovanými pseudoproblémy např. menšin, které ho nikterak nepálí a které ve skutečnosti ani žádnými problémy nejsou. Nechápe, proč mu média a jejich tzv. odborníci mnohé negativní jevy (jako migrační krizi či terorismus) předkládají jako nevyhnutelnost. Všechno přece má své příčiny a je možné i nějak řešit. Diktatura korektnosti tak zakazuje ptát se po smyslu věcí i usilovat o jejich nápravu. **Opravdová levice nikdy nesmí být „salonfähig“ – jejím místem nejsou liberální salony ani luxusní kavárny, nýbrž svět a problémy normálního člověka práce.**

Opravdová a odpovědná levice se nesmí obávat ani buditelských aktivit, kdy jedním z klíčových úkolů doby se stává záchrana naší mateřštiny coby nejbohatšího z evropských jazyků. Češtinu dnes neohrožuje němčina jako v dobách F. L. Heka (Věka), nýbrž cizorodá angličtina, které mnozí otrocky poklonkují a lokajsky slouží. Němčině se naši čačtí předkové ubránit dokázali a poněmčování stavěli fortelně hráze. Dnes je ohrožení ještě fatálnější, poangličťování a westernizace brutálně sílí a pevných hrází je třeba více nežli kdy jindy. Uzákonění ochrany našich drahých symbolů, včetně naší mateřštiny je proto nezbytné. I důraz na kvalitní výuku naší mateřštiny na školách. Protěžování výuky cizích jazyků vede i k tomu, že mnohé děti český jazyk zoufale nezvládají. Ne každý je jazykově nadaný a ne každý spojuje ústřední smysl svého života s tím, že bude tlumočnickem. Kosmopolitní kavárna, tzv. celebrity i velkoměstská tzv. honorace, včetně samozvaných pseudoelit – těžce postižení trapně směšným komplexem rádobysvětovosti – se přitom za český jazyk hluboce stydí a ve svém nábožném vzhlížení k Západu nehorázně protěžují angličtinu v rámci odnárodnění a přetrhání veškerých kořenů a zašlapání tradic. Pod pláštíkem jazykové vstřícnosti se plíživě rozlézá hydra kosmopolitního odnárodnění. Zmiňme opravdu pouze namátkou snahy po zrušení dabování filmů, ostudné cizojazyčné nápisy a hlášení, soustavné prznění češtiny anglicismy, zkratkami a zkomoleninami nebo lokajské poklonkování před – našincům zcela cizími – komerčními svátky typu Valentine's Day či Saint Patrick's Day. A taktéž nehorázně protěžování vzdělávání v angličtině a úzce související cílenou likvidací vědeckých tiskovin v českém jazyce (což je nebezpečné i kvůli tomu, že nedochází k náležité kultivaci nové terminologie, kdy přechod na světový jazyk obvykle nevede ke zvýšení vědeckosti, nýbrž mnohdy právě naopak). Bohužel tyto snahy nezřídka přicházejí i od tzv. levice. Nebylo by však namístě – vzhledem k naší geografické poloze, včetně vazeb na hospodářství německé – spíše přiměřeně podporovat výuku jazyka německého? A co jazyka čínského a jazyka ruského? I vzhledem k trendům relokalizace, deglobalizace apod. (které nové technologie 4.0 silně podporují) není od věci hlouběji se zamyslet také nad projektem mezislovanštiny.⁶⁷

⁶⁷ Všeslovanského jazyka, kterému by bez učení porozumělo více jak 350 miliónů lidí. Mohla by být používána jako společný jazyk a prostředek komunikace na pouliční úrovni i třeba coby technický mezijazyk k překladům. Proč by měla být angličtina až tak neotřesitelně výsadní postavení? Proč pokrokáři u nás na angličtinu tak fanaticky umanutě tlačí? Jenom kvůli pocitu tzv. světovosti? Především kvůli tomu, aby ještě více prohloubili naše vykořenění a dále rozmělnili naši národní i kulturní identitu. V odborné sféře v neposlední řadě kvůli tomu, že se za angličtinou mnohem snáze schovají pravopisné a gramatické chyby a samozřejmě slabý, či nezřídka zcela absentující, obsah. Sebevětší blábol v angličtině působí vědecky a „cool“ světově. Komunikace mezi námi, mezi Slovany, mezi slovanskými národy, se nemůže a nesmí odehrávat pouze pomocí cizorodé angličtiny.

Nedílnou součástí národního obrození musí být i úsilí o zachování českého piva, české pivní kultury a rázné zastavení umírání české hospody. Nenechme se zahnat k domácímu pití, do domácího vězení, do arestu „chytřejho“ a digitálního. České hospody jsou přece světovým kulturním dědictvím a musí opět ožít v plné síle, kráse i vážnosti a opět se stát úžasným fenoménem kulturním, vlasteneckými středisky, sociálním tmelem i nezastupitelnými centry politické a národní agitace. Pivo bylo, je i bude náš národní nápoj a poklad. K tomu mok navýsost společenský i bytostně levicový.⁶⁸ K dalším levicovým tématům náleží i důsledná obrana lidové myslivosti. Elity ovšem ozbrojené normální lidi nepotřebují a hlavně nechťejí.

V našich realitách je nezbytné připomenout akutní nutnost zastavení politického aktivismu České televize a rozhlasu. Tyto veřejnoprávní instituce se zcela utrhy z řetězu, vymkly jakékoli kontrole a vzdálily funkcím, které mají plnit. Médii veřejné služby opravdu nejsou, nýbrž kavárenskými fake news médii, sloužícími temným bažinám deep state. Jsou přehnané zlidovělé glosy typu „Kavárna lže, jako když ČT vysílá“ nebo „Pravda začíná tam, kde končí signál ČT“⁶⁹ Nezáujatost a objektivitu se ČT leckdy už ani neobtěžuje předstírat. Volební preference nemonitoruje, nýbrž aktivně spoluvytváří. Buduje si politickou agendu a neustále prohlubuje svůj vlastní politický vliv (A dodejme, že pro televizní a rozhlasové klany jde přítom o neuvěřitelně štědrý dojnou krávu a výnosný kšeft). K čemuž obratně zneužívá fráze o tzv. nezávislosti, svobodě slova a demokracii, přičemž se neštítí obłudně manipulovat ani těmi nejovlivnitelnějšími – dětmi a mládeží. Veřejnoprávní mlhu, která jmenované instituce obklopuje, je třeba konečně už rozptýlit. Instituce zestátnit nebo zprivatizovat (i to je mnohem lepší nežli současný stav). Rozumní politici by v první řadě měli co nejrychleji prosadit zrušení povinné platby koncesionářských poplatků. Nejdříve je jim potřeba tvrdě sáhnout na peníze.

Výše naznačeným by úsilí neliberální národně orientované levice samozřejmě končit nemělo.⁷⁰ Neztrácejme přítom nikdy ze zřetele, že hlavním smyslem technologického pokroku nemá být kšeft a profit, nýbrž usnadnění života a práce. Technika a technologie tu má být pro člověka a nikoli naopak. I samotný technologický rozvoj přítom musí být kontrolován, plánován i regulován. Což umocňují rizika plynoucí z toho, že tahouny tohoto pokroku v řadě sfér přestávají být národní státy a stávající se jimi soukromníci-miliardáři.

Zopakujme a zdůrazněme, že klíčovou strategickou oblastí je vzdělání, které se ovšem levice nejenže nezmocnila, nýbrž naopak stále pokračuje v jeho cíleném prznění a degradaci. Bojujme tvrdě za vzdělání,⁷¹ které je tu pro děti a mládež, nikoli pro potřeby průmyslu 4.0 či jiného, ani pro potřeby zautomatizovaných trhů práce. Cílem musí být rozvoj osobnosti, nikoli připravenost zaměstnanců na jejich maximální vytěžování a na život pod bičem neustálé flexibility, principiálních nejistot a momentálních potřeb trhů. Neopomíjme, že hlavním smyslem technologického pokroku nemá být kšeft a profit, nýbrž usnadnění života a práce. Ani to, že i samotný technologický rozvoj musí být kontrolován, plánován i přísně regulován.

Bojujme tvrdě za navýšení mezd za poctivou práci i za návrat strategických firem do národních rukou, prosazujeme sektorovou daň, tlačme na zkracování pracovní doby, usilujeme o přiměřenou a odpovědnou participaci (tlakem na kolektivní práva, na zastoupení pracovníků v řídicích orgánech firmy či intenzivní podporou družstevnictví a dalších forem ekonomické demokracie). Braňme se nekoloniálnímu odlivu zisků a dividend, v jehož světle se vyhláná výhodnost členství v EU jeví docela jinak. Nedopusťme nikdy, a skutečně za žádnou cenu, vnučení eura. Peníze jsou základem národní identity, nejde pouze o neutrální prostředek pro přepočítávání a placení. A současně si nikdy nenechme vzít hotové peníze. Což by se komusi náramně hodilo. Ideologie a politický projekt euro Evropu štěpí a rozděluje a žádnou novou evropskou identitu nevytváří. Jde o projekt, které vyhovuje

⁶⁸ Navrátit náležitou úctu je nezbytné i profesi a práci sládků i hospodských a výčepních. Vezměme si poučení z našich moudrých předků, kteří na své pivo i hospody, a s nimi spjatou kulturu, bývali jaksepatří hrdí. Oprávněně. Naše pivní kultura je neodmyslitelně spojená s pivem čepovaným a s českým ležákem – což by mělo být zakotveno (obdobně jako český národ přímo v ústavě i coby kulturní dědictví UNESCO). Naši typickou a nenahraditelnou institucí zůstává tradiční česká hospoda, pivnice, putyka či šenk. Naše hospoda je místem pro život, pro setkávání a stýkání se normálních lidí. Což někomu náramně vadí a snaží se to zlikvidovat. Kavárna pivo, českou hospodu a její kulturu považuje za primitivní, buranskou a provincionální. Přítom jde o ztělesnění našeho národního plebejství (ale i zdravého dacanství) v tom nejlepším smyslu. Podrobněji viz recenzi Nečekané tváře našeho tradičního nápoje aneb tuzemsky pionýrský počín v oblasti pivního sommeliérství. *Marathon*, 150, 2018, roč. 22, č. 2, s. 17-24. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1802.pdf>. Patřičnou hrdost je nutné projevovat i naší kuchyni – šmíráčky pořád nahlížet přes hranice a poklonkovat před cizinou je i zde trapně ubohé – srov. recenzi Svěráz a proměny pražské kuchyně aneb budme zase hrdí na národní (nejen) gastronomii. *Marathon*, 153, 2018, roč. 22, č. 5, s. 32-40. ISSN 1211-8591. <http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1805.pdf>.

⁶⁹ I tady – ostatně jako v řadě dalších kavárenských médií – lze nalézt mnohé učebnicové případy aktivistů, u nichž jejich antizemanovství či rusofobie a trumpofobie už přerostly ve vážnou poruchu a lékařskou diagnózu.

⁷⁰ Další náměty viz text Vstanou noví Fidelové? *Marathon*, 142, 2017, roč. 21, č. 1, s. 14-19. ISSN 1211-8591.

<http://valencik.cz/marathon/doc/Mar1701.pdf>. Včetně návratu strategických institucí a podniků do národních rukou, sektorových daní, silné koruny či utážení penězovodů politickým tzv. neziskovkám a jejich důkladné kontroly. Za fasádou humanitárních neziskovek se často skrývají zpravodajské a nátlakové agentury.

⁷¹ Včetně výuky základů finanční i mediální gramotnosti již od útlého věku. Aby děti a mládež byly dostatečně odolné vůči mediálním manipulacím. A to i manipulacím typu, že je naprosto normální si vždycky na všechno vypůjčovat. Že každý má dnes nárok na úplně všechno. Bezpracně, pohodlně, okamžitě a ihned. Ohledně digitálních médií by mělo být dětem důrazně vštěpováno, že jejich nadužívání je krajně škodlivé i to, že virtuální realita ani sociální sítě opravdový život ani kontakt mezi skutečnými lidmi nahradit nikdy nemohou.

hlavně velkým a mocným hráčem. Nenechme se zatáhnout do Evropského měnového fondu, ani do dalších tzv. „hlubších forem integrace“. **Nebojme se tématu czexitu. Čím rychleji, tím lépe.** Konec konců končí A. Merkelová si už žádné servítky nebere a naplno vyhlašuje ultimátum. Národní státy prý mají povinnost vzdát se vlastní suverenity. Čtvrtá říše nebo čtvrtý chalífát? Děkujeme, nechceme!

Odliberalizovat! Jedinou nadějí pro normálního člověka, pro normální chlapíky a pro normální ženské, zůstává odliberalizování celé společnosti, politiky, médií i vzdělání a uskutečnění globální konzervativní přestavby.⁷² **A to včetně kultivování tradiční konzervativní internacionály.** Neliberální levice by při obhajobě národních zájmů a záchraně vlasti i národa měla trpělivě spolupracovat s normální pravíci,⁷³ nicméně jejich zájmy totožné samozřejmě nejsou a nikdy ani nebudou. S neliberální pravíci však musí spolupracovat nejenom ohledně přežití normalnosti, nýbrž i ohledně zachování míru a samotného přežití lidstva.⁷⁴ Podivná válečná euforie se nebezpečně rozlézá pokrokářským Západem. Prý už nejde o zájmy, nýbrž o šíření hodnot tzv. liberální demokracie. Čím větší liberální „demokrat“, lidsko-právní „humanista“ a sluníčkový pravdoláškař – tím větší válečný štváč. Válka je přece mír, jak orwellovsky vykřikoval pravdoláškařský guru VH ...

Levice se musí konečně zbavit prokletí a „syndromu 68“. V duchu naznačené nutnosti rozrušování „liberálního konsensu“ je životně důležité konečně skoncovat s názorovou hegemonií osmašedesátníků – ve světě i u nás.⁷⁵ Neustále jsou nám servírovány bláboly o tom, že pouze vpád sovětského agresora zabránil realizaci „jarní“ cesty k socialismu s tzv. lidskou tváří (Tzv. socialismu, který byl socialistický asi jako vývoj po roce 1989. Tehdy také prý nešlo o restauraci kapitalismu ani o majetky ...). Vše je v současnosti dramaticky umocněno tím, že bývalí vůdci a protagonisté bouří konce 60. let (bouří z nudy, fetu, blahobytu, touhy po dobrodružství a naivní romantice) dospívají ke konci nejenom svých kariér, ale i svých životů. Liberální osmašedesátníci na Západě i Východě, fanaticky posedlí svým mesiášstvím, jsou přitom celoživotně silně frustrováni. Napáchali už tolik, tolik zla a v chorobné, korektně pokrokářské posedlosti posláním liberalizovat svět – i proti jeho vůli – mohou tento na stará kolena úplně zničit. Včetně dovršení sebevraždy Evropy či vyvoláním jaderného holocaustu. Zabránit tomu je úkol násobně aktuálnější nežli všechny „kecy 4.0“.

Zpět k tématu práce. Zřetelná levicovost musí spočívat ve srozumitelné, sebevědomé i směle vizi práce celospolečensky koordinované, adekvátně plánované a nepodléhající diktatuře trhů, resp. soukromovlastnickým ziskovým zájmům. Na normální lidi – na normální chlapíky a na normální ženské (tedy na žádná transgenderová apod. nešťastná monstra ani kyborgizované mutanty) – na vzdělané, přemýšlivé a poctivě pracující ani supervýkonní roboti 4.0 či 5.0 nebo 6.0 nikdy mít nebudou. Člověk totiž není pouhý stroj, mechanický ani biochemický. Stroje, včetně umělých mozků AI mohou sice člověka a jeho myšlení v řadě úzce specializovaných aspektů nahradit, ba snad i předčit, nicméně překonání lidského mozku komplexně a člověka samotného je pouhé sci-fi. Pro někoho snad přitažlivé, pro normálního člověka však šílené a krajně nebezpečné i navýsost nezodpovědné. A zopakujeme, že jen při překonání soukromého vlastnictví výrobních prostředků budou stroje sloužit lidem a nikoli naopak, jak tomu je dnes.

⁷² Zoufalí a frustrováni mesiáši „Nové Evropy“ jsou očividně v koncích a očividně se už bojí. Samozvaní visehradští liberálové dramaticky šermují katastrofickými vizemi konce tzv. liberální demokracie. Pro někoho záhuba, pro drtivou většinu ovšem záchrana a naděje ... Jeden ze scénářů visehradská kavárna alarmisticky pojmenovala „triumf antiliberalismu“ – srov. *Buducnost střední Evropy* in <https://archiv.ihned.cz/c1-66285460-pet-scenaru-pro-stredni-evropu-zvitezi-liberalismus-rozdeli-se-region-nebo-nas-ceka-bezpecnostni-vakuum>.

⁷³ Srov. Klaus, V. st. a kol.: *Obrana demokracie před liberální demokracií*. Manifest Institutu Václava Klause. *Týdeník Echo*, 2018, č. 25, s. 32-36. ISSN 2336-4971. Autoři správně připomínají, že termín tzv. liberální demokracie se stal propagandistickým heslem. Demokracie je dnes opravdu vážně ohrožena, nikoli však tzv. populisty, nýbrž pokrokáři, kteří ovládli západní mocenská centra a na ně napojený mediální a intelektuální svět. „*Progresivistická ideologie současnosti má za cíl politický lid-demos rozbit a zabránit prosazení vůle většiny, která by byla v rozporu se zájmy dnešní, za avantgardu se považující mocenské garnitury. Té se podařilo zneužít demokracie k vytvoření své autoritativní vlády*“ (tamtéž, s. 34). Především EU je stále více a více nepřátelská vůči národním státům i národním společenstvím jejich obyvatel. Politické elity se národní státy snaží všemi cestami oslabit, narušit, zničit. Společnost je cíleně rozbijena na „*společenství menšin*“. Určujícím pocitem, který má – podle umanutých fantasmagorií pokrokářů – tyto menšiny v životě provázet je tzv. diskriminace. „*Boj proti této všemocné a zcela uměle vykonstruované zřůdě se stává novou náplní politiky a veškerého jednání politiků liberální demokracie*“ (dtto). Která, jak autoři Manifestu opakovaně zdůrazňují, není ani demokratická a ani liberální. Jejich cílem je obrana a záchrana normální demokracie, což považují za obtížný „*běh na dlouhou trať*“. Za úkol nejbližší pak označují „*znovu dát většině rozhodující slovo při správně věcí veřejných*“ (tamtéž, s. 36). S čím lze jednoznačně souhlasit. Kdy vznikne obdobný Manifest také na levici? A vznikne vůbec někdy?

⁷⁴ Např. provokaci v Sýrii v dubnu 2018 – sice operetní, leč krajně nebezpečnou (kdy svět už možná stál na prahu globální války) – brilantně vystihl neliberální pravičák V. Klaus ml. (Váleční šílenci. *Právo*, 16. 4. 2018, s. 6. ISSN 1211-2119). Ani na stránkách *Haló novin* přesnější shrnutí čtenář nenalezl. Žoldáctví euroliberálové za varovná slova V. Klause ml. pasovali na „*užitečného idiota*“ ... Kdo nechce válku, je ruský šváb (resp. agent).

⁷⁵ Liberální osmašedesátníci na Západě i Východě, fanaticky posedlí svým mesiášstvím, jsou celoživotně silně frustrováni. Dnes hrozí nebezpečí, že na stará kolena se nebudou štítit vyprovokovat snad i jaderný holocaust ...

Autentická levice se musí pokusit opět probudit nadšení z práce i nadšení z budování sociálně spravedlivější budoucnosti! A obnovit víru, že se vyplatí poctivě a tvrdě pracovat a být v něčem užitečném opravdu, ale opravdu dobrý.⁷⁶

⁷⁶ Celý materiál měl původně kriticky reagovat na volební výprasky KSČM ve volbách parlamentních a posléze i komunálních a senátních. Kde udělali soudruzi chybu? Podle vedení strany vlastně nikde a vlastně se ani nic moc nestalo. Sebereflexe v oblasti záporné nuly. Skoro všechno bylo – i je – údajně O. K, jenom nás lidé nevolí. Idejí je totiž prý až moc a chybí nám to údajně rozhodující, totiž profesionální politický marketing. Tudiž zapomenout na veškeré myšlenky, hodnoty i vize a pustit se do hokynářského prodávání politiky, jako zlevněných ponožek nevalné kvality na krámě. Což je v případě strany bytostně programové a bytostně ideologické naprosto sebevražedné. K tomu kavárenské salonní žvásty o taktice, „*tajmingu*“ a tzv. objektivních nevyhnutelnostech v duchu falešného objektivismu. Údajně prý neexistuje alternativa k členství v dnešní EU a euro sice nyní ještě asi ne (lidé prý totiž nemají objektivní informace a toto prý objektivně nevyhnutelné Dobro zatím nechápou), ovšem především vždycky opatrně a alibisticky. Zfetelný boj za sociální práva se nepřekvapivě (zase) odkládá a obludně rozplzlá bezprogramovost i rutinérský pragmatismus pokračují. Strana osudově, a pohodlně, ustrnula a zdegenerovala v „*ústupovém manévru*“ z počátku 90. let (včetně Kladenského programu, namátkou s liberálními bludy o pluralitě vlastnictví) a ustupuje z levicových pozic čím dál zřetelněji. Ustupuje z pozic subjektu, který se má zajímat o starosti i tužby normálních lidí poctivé práce, kteří mají opodstatněný strach i o ohroženou vlast. Strana s.r.o – kterou už i mainstreamová média běžně vychvalují coby dnes stranu nejstátotvornější – spěje k zániku. O její radikálnosti, neřkuli antisystémovosti (či dokonce snad revolučnosti) nemůže být už ani řeči. Hlavně a především nikdy nebýt tzv. populističtí a tzv. národovečtí. Rozuměj pro systém a elity alespoň minimálně nebezpeční a skutečně levicová. Přítom hlasy leží doslova na ulici a stačí je zvednout.

3. Pracovní materiály a diskuse k nim

K „Ekonomie produktivní spotřeby“

Radim Valenčík a kol.

Na začátku roku připravujeme na VŠFS vydání monografie Radim Valenčík a kol. *Ekonomie produktivní spotřeby: Teoretický základ analýzy role produktivní služeb*, jejíž některé pracovní části jsme uveřejnili v předcházejících číslech Marthonu. V tomto čísle uveřejňujeme dosud nepublikované pracovní části, diskusi k nim a některé materiály, které se k danému tématu vztahují.

Shrnutí, rozbor výsledků, závěr

1. Shrnutí – nejdůležitější výsledky

Nejdůležitější výsledky, které jsme dosáhli, lze ve stručnosti formulovat takto:

1. Pokud se podíváme na různé směry, kterými se dnes ekonomické teorie v návaznosti na svoji neoklasickou bázi ubírá, představuje interpretace preferencí na základě produktivních aspektů spotřeby možné pokračování, které jednotlivé směry obohacuje a ve kterém se jednotlivé směry mohou při vyjádření podstatných otázek propojit.

2. Ekonomie produktivní spotřeby má vlastní teoretický aparát, který v logice rozvoje ekonomických teorií navazuje na aparát neoklasické ekonomie a další teoretické zdroje, umožňuje velmi komplexní vyjádření ekonomické efektivity.

3. Důležitým nástrojem je metodika makroekonomické analýzy dat, kterou jsme vyvinuli a která se osvědčila na příkladu ČR. Ukázala, že k určitým posunům ve směru těch forem spotřeby, které mají produktivní efekty, dochází zejména u středně příjmových skupin obyvatelstva, což nasvědčuje spojení produktivní spotřeby s vertikální mobilitou. Současně se ukazuje, že posuny směrem k většímu zastoupení produktivních složek spotřeby brzdí:

- Různé formy investování do společenské pozice.

- Nerozvinutost mechanismů finančních trhů, které by otevřely zdroje pro oblasti investování do rozvoje schopností člověka.

4. Prostřednictvím teorie kooperativních a návazně i nekooperativních her lze vyjádřit koncepty komplexů her, které se v oblasti rozhodování o tom, zda hráč zvolí strategii investování do společenské pozice či do rozvoje schopností, hrají. Na základě těchto konceptů:

- Lze formulovat parametry konkrétních nekooperativních her.

- Ukázat význam reforem spojených se zdokonalováním finančních trhů, které vytvářejí podmínky pro kontrakty týkající se lidského kapitálu.

- Názorné vyjádření je významné pro zvýšení srozumitelnosti složité společenské problematiky, která se vztahem investování do rozvoje schopností a do společenské pozice souvisí.

5. Teoretická východiska ekonomie produktivní spotřeby rozšiřují možnosti vzájemného obohacování různých společenských disciplín, což se podařilo ilustrovat spojením sociologického a ekonomického pohledu na různá pojetí spotřeby, resp. různé typy spotřeby, které přijali různí spotřebitelé za své.

2. Rozbor výsledků – jaké další teoretické problémy jsou aktuální

Z hlediska vývoje teorie můžeme s určitým zjednodušením rozlišit dva směry:

- Horizontální, tj. zdokonalování teorie (včetně „obsazování nového prostoru“ pro rozvoj teorie formou více či méně zásadního přesahu stávajícího poznání).

- Vertikální, tj. postupnou konkretizaci teoretických východisek ve směru jejich využití v praxi.

Pokud jde o horizontální dimenzi ve smyslu výše uvedeného, považujeme za velmi důležité práce v oblasti využití teorie her k analýze společenských jevů vznikajících v důsledku protichůdnosti investování do rozvoje schopností a do společenské pozice. Přitom tak, aby tyto výsledky mohly být předvedeny na 6. světovém kongresu Společnosti teorie her v Budapešti v červnu 2020 (6th World Congress of the Game Theory)⁷⁷. Jde o to, aby teoreticky korektně a z hlediska uživatelů co nejnázorněji byl rozpracován aparát, který umožní protichůdnost investování do rozvoje schopností a do společenské situace snadno a přesně rozlišit v každodenních situacích, které vznikají, a návazně na to ukázat význam rozvoje kontraktů týkajících se lidského kapitálu (HCC).

Návazně na to (jako posun ve vertikálním směru k praxi) ukázat možnosti zdokonalování kontraktů týkajících se lidského kapitálu při komplexních reformách v těch oblastech, které souvisejí s rostoucí úlohou odvětví produktivních služeb. Současně s tím zdokonalovat i makroekonomický aparát identifikování role produktivních služeb.

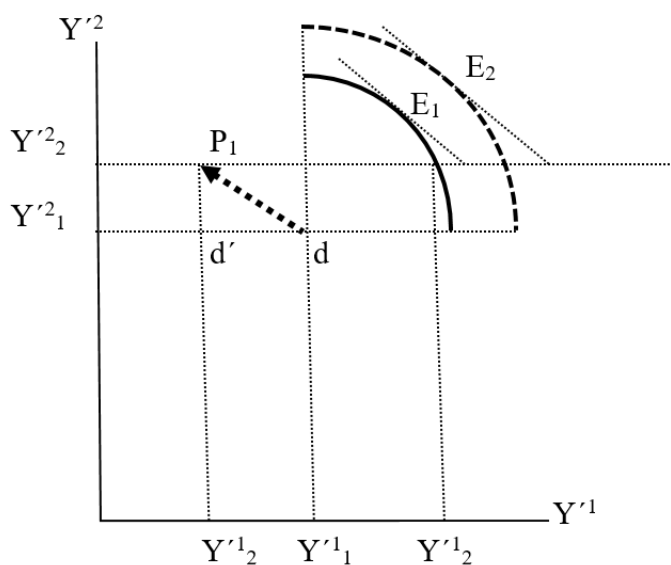
S oporou teorie navázat spolupráci s institucemi se zeměmi s obdobnou historií a tradicemi, s obdobnou strukturou institucí a nám i teritoriálně blízkých za účelem teoretického prodiskutování hlavních směrů reform, pro které nazrál čas. A to, dle našich stávajících poznatků, v následující posloupnosti:

- Zvýšení motivační role penzijních systémů v oblasti prodloužení horizontu produktivního uplatnění člověka.

- Zaměření vysokého školství na zvýšení uplatnitelnosti absolventů ve střednědobém časovém horizontu, včetně možnosti podnětů k tvorbě absolventských sítí.

K identifikování výchozí situace v jednotlivých zemích využít aparát analýzy dat uplatněný ve třetí kapitola a koncept stanovení výchozích parametrů stavu investování do rozvoje schopností a do společenské pozice, viz Obrázek 6.1.

Obrázek 6.1: Koncept stanovení výchozích parametrů stavu investování do rozvoje schopností a do společenské pozice

Zdroj: Vlastní výtvar

Připišme nyní některým z bodů na obrázku souřadnice:

$P_1(Y^1_2, Y^2_2)$ - tyto souřadnice jsou již na obrázku vyznačeny

$d'(Y^1_2, Y^2_{d'})$ - zde nově označujeme souřadnici $Y^2_{d'}$

$d(Y^1_1, Y^2_d)$ - tyto souřadnice jsou již na obrázku vyznačeny

$E_1(Y^1_{E1}, Y^2_{E1})$ - zde nově označujeme obě souřadnice

$E_2(Y^1_{E2}, Y^2_{E2})$ - zde nově označujeme obě souřadnice

⁷⁷ Viz: <http://gametheorysociety.org/6th-world-congress-of-the-game-theory-society-in-budapest-july-13-17-2020/>

Podívejme se nyní na interpretaci některých veličin:

$Y'^2_2 - Y'^2_d$ - to, o kolik si druhý subjekt polepšil v důsledku pozičního investování

$Y'^1_1 - Y'^1_2$ - to, o kolik si první subjekt pohoršil v důsledku pozičního investování

Nazvěme následující veličinu „**efekt snížení efektivity v důsledku pozičního investování**“:

$$(Y'^1_1 - Y'^1_2) - (Y'^2_2 - Y'^2_d)$$

Jedná se rozdíl mezi tím, o kolik si druhý subjekt polepšil, a tím, o kolik si první subjekt polepšil (tedy o snížení součtu výplat v důsledku pozičního investování).

Obdobně pak můžeme nazvat následující veličinu „**efekt zvýšení efektivity v důsledku reform**“:

$$(Y'^1_{E2} + Y'^2_{E2}) - (Y'^1_{E1} + Y'^2_{E1})$$

Jedná se o rozdíl maximálního součtu výplat v případě použití kooperativní strategie oběma subjekty po reformách zaměřených na využívání HCC a před reformami.

Podobně můžeme nadefinovat o poměrné míry snížení či zvýšení efektivity.

Jedním z úkolů dalšího bádání je v návaznosti na aparát vyvinutý ve třetí kapitole věnované makroekonomické analýze a prostřednictvím jeho dalšího zdokonalení příslušné veličiny vyčíslit. To umožní odhadnout přínos příslušných reform pro ekonomický růst a postavení té či oné země.

3. Závěr – cesta k praktickému využití

Cesta od základního výzkumu, a to zejména v oblasti, která souvisí se změnou základního paradigmatu vědy, k praktickému uplatnění, není jednoduchá ve smyslu komplexnosti, mnohostranné podmíněnosti, existence řady nejrůznějších bariér. O této problematice jsme pojednali v jedné z čtyř monografií, na které tato navazuje.⁷⁸ Jedním z doporučení je využít všechny možnosti a využít synergičtých efektů postupu v jednotlivých směrech. V našem případě to znamená:

1. Postupné promítnutí základních poznatků a postupů ekonomie produktivní spotřeby do výuky.⁷⁹

2. Prezentování nejen samotného teoretického jádra (základních tvrzení a vyvíjených metod) na příslušných odborných fórech (konferencích, v odborných pojednáních), ale také aplikací formou explicitního upozornění na to, jakou roli metody ekonomie produktivní spotřeby při řešení daného problematiky sehrály.

3. Návazně na to napojení základního výzkumu na vhodné téma, po kterém v současné době existuje značná společenská objednávka – řešení problematiky udržitelnosti, stability a sociální efektivity penzijního systému s využitím jeho motivační role pro diferencované prodloužení doby produktivního uplatnění člověka.

4. Perspektivně přejít k obdobnému uplatnění teoretických východisek ekonomie produktivní spotřeby při řešení otázek financování zdravotní péče a při financování vysokoškolského vzdělání.

Víceletá zkušenost našeho výzkumného týmu říká, že při využití poznatků, a to zejména tam, kde se jedná o interdisciplinární přístup, který obsahuje i vertikální dimenzi reflexe vztahu mezi teorií a praxí, má nezastupitelnou roli i veřejná oponentura dosažených výsledků. Ta na jedné straně může odhalit různé jednostrannosti, chybné závěry apod. na druhé straně je nejrychlejší cestou k širšímu využití poznatků jak v oblasti dalšího rozvíjení vědy, tak i při její aplikaci v praxi. Proto po vydání této autorský tým zorganizuje reprezentativní veřejnou oponenturu na vhodném odborném fóru za účelem posouzení společenské relevance v intencích hodnocení výzkumných organizací podle M17+.

Resumé

Pokud se chceme vyznat v současné přelomové době, potřebujeme oporu v nové ekonomii. Tu nazýváme ekonomii produktivní spotřeby. Ekonomie produktivní spotřeby je logickým pokračováním hlavního proudu vývoje ekonomické teorie, přesahem základního paradigma, které se vyvinulo v rámci neoklasické ekonomie, teoretickou oporou predikce a analýzy konstituování odvětví produktivních služeb orientovaných na rozvoj a uchování lidského kapitálu jako dominantního ekonomického sektoru.

Podobně jako v dřívějších etapách vývoje ekonomické teorie, vzniká ekonomie produktivní spotřeby spojením podnětů z oblasti vývoje teorie (v tomto smyslu hovoříme o logickém pokračování vývoje stávajícího poznání) a současně podnětů z oblasti praxe (v tomto smyslu hovoříme o historické podmíněnosti stávajícího poznání).

Hlavní odlišnost ekonomie produktivní spotřeby od neoklasické ekonomie je následující: Dle neoklasické ekonomie se spotřebitel orientuje na maximalizaci svého užitku ve smyslu subjektivního prožitku a spotřeba má efekty jen v podobě subjektivně pocíťovaného prožitku, zatímco dle ekonomie produktivní spotřeby je spotřeba

⁷⁸ VALENČÍK, R. a kol.: Odvětví produktivních služeb, Praha: VŠFS-SCIENCEpress 2018

⁷⁹ Částečně se podařilo v učebnici Mikroekonomie vydané na VŠFS (HEISSLER, H., VALENČÍK, R., WAWROSZ, P.: Mikroekonomie pro středně pokročilý kurz, Praha: VŠFS-EUPRESS, 2010). Do budoucna se nabízí řada dalších možností, nejvhodnější se jeví výběrový kurz zaměřený na praktické aplikace v oblasti komplexních reform.

produktivní v tom smyslu, že přináší výrazné příjmové efekty, mechanismus subjektivně pocíťovaného prožitku je pouze rozhodovací, spotřebitel (přesněji ekonomický subjekt) maximalizuje současnou hodnotu svého budoucího příjmu v dlouhodobém časovém horizontu v souladu se svou životní strategií.

Pokud se podíváme na různé směry, kterými se dnes ekonomické teorie v návaznosti na svoji neoklasickou bázi ubírá, představuje interpretace preferencí na základě produktivních aspektů spotřeby možné pokračování, které jednotlivé směry obohacuje a ve kterém se jednotlivé směry mohou při vyjádření podstatných otázek propojit. Ekonomie produktivní spotřeby má vlastní teoretický aparát, který v logice rozvoje ekonomických teorií navazuje na aparát neoklasické ekonomie a další teoretické zdroje, umožňuje velmi komplexní vyjádření ekonomické efektivity.

Důležitým nástrojem je metodika makroekonomické analýzy dat, kterou jsme vyvinuli a která se osvědčila na příkladu ČR. Ukázala, že k určitým posunům ve směru těch forem spotřeby, které mají produktivní efekty, dochází zejména u středně příjmových skupin obyvatelstva, což nasvědčuje spojení produktivní spotřeby s vertikální mobilitou. Současně se ukazuje, že posuny směrem k většímu zastoupení produktivních složek spotřeby brzdí různé formy investování do společenské pozice a nerozvinutost mechanismů finančních trhů, které by otevřely zdroje pro oblasti investování do rozvoje schopností člověka.

Prostřednictvím teorie kooperativních a návazně i nekooperativních her lze vyjádřit koncepty komplexů her, které se v oblasti rozhodování o tom, zda hráč zvolí strategii investování do společenské pozice či do rozvoje schopností, hrají. Na základě těchto konceptů lze formulovat parametry konkrétních nekooperativních her, ukázat význam reforem spojených se zdokonalováním finančních trhů, které vytvářejí podmínky pro kontrakty týkající se lidského kapitálu.

Teoretická východiska ekonomie produktivní spotřeby rozšiřují možnosti vzájemného obohacování různých společenskovedních disciplín, což se podařilo ilustrovat spojením sociologického a ekonomického pohledu na různá pojetí spotřeby, resp. různé typy spotřeby, které přijali různí spotřebitelé za své.

Diskuse k ekonomii produktivní spotřeby

Michael Kroh

Teorie, která vědomě odmítá se vyjádřit k rozvoji společnosti jako celku (to je výrok z předposledního odstavce zde: <http://radimvalencik.pise.cz/6420-teorie-dneska-ekonomie-produktivni-spotreby-26.html>, který mne pořádně "nadzvedl"), nelze považovat za základ "nového paradigmatu".

Za druhé, trvám na tom, že HCC je neoliberalní koncept vzniklý v době, kdy se chicagští ekonomové snažili všechno zprivatizovat. Nezmění na tom nic, ani když to opentlíš několika větami z Marxe. Jejich teorie jsou už dávno překonané a Nobelovy ceny Švédské národní banky dostávají jejich kritici. Úvahy o prožitcích nejsou ekonomie, která by mohla společnosti mnoho přinést. Je to podobné, jako když před časem Sedláček plácal o dobru a zlu. Jeho "ekonomický" výklad bible má asi takovou cenu, jako genderový rozbor pohádky o Ferdovi mravencovi, o němž někde na FB píše M. Macek.

Za třetí, výklad z teorie her jsem pochopil jako obhajobu kooperace proti individualistickému soutěžení o pozice. Snad jsem se v tomto nemýlil. To je velký přínos, a na tom jsi měl dále stavět analýzu s přesahem do makroekonomie (především stanovením společenských podmínek, ve kterých by mohl kooperativní model fungovat; ten totiž může fungovat jen za určitých podmínek, nikoli těch dnešních). To jsi bohužel neudělal, a proto to moje zklamání.

Za čtvrté, budoucí přínosy z produktivních služeb nelze přesně spočítat, protože je tam příliš mnoho proměnných (nejistot), a proto žádný soukromý subjekt (banky apod.) na ně nepůjčí. Koupit si je mohou jen bohatí, kteří si to riziko mohou dovolit. Je to ordinalistická teorie užitku (viz příslušné učebnice). Proto to riziko musíš přenést na stát. Ale pro něj to má vysoké transakční náklady, a tudíž je jednodušší plošná podpora v rámci finančních možností.

Za páté, právě **neatraktivnost pro soukromý kapitál spolu s potřebností produktivních služeb si bude postupně vynucovat rostoucí intervenci státu, včetně rozšiřování veřejného sektoru**. Takový závěr jsem v Tvých příspěvcích (zatím - ještě 3 zbývají, naděje umírá poslední) nenašel, i když z nich zcela logicky vyplývá. Pokud ano, rád se budu mýlit - v zájmu věci. Tvoje úvahy jdou, jak je chápu, ale opačným směrem - k individualizaci a banalitám, z nichž jednu jsem popsál v předchozím komentáři (když se budeš dobře a pilně učit, budeš se mít pravděpodobně - nikoli s jistotou - lépe, než když strávíš studium vytloukáním diskoték a vináren - maximalizace užitku v Tvém podání).

Závěr: snad to je již srozumitelnější, detailnější rozbor ponechám na dobu, až to přečtu všechno.

Petra Martana

Dovolil bych si v případě posuzování jen drobné připomínky, doplňky či spíše úvahy:

Ad klasická ekonomie: Uvedl bych zde zejména období, kdy se objevuje, jedná se o ekonomické myšlení od poloviny 18 století do poloviny 19 století, a z větší části se vyvíjí v UK, zejména důraz na akumulaci kapitálu, zvětšování trhů a dělbu práce, současně se věnuje i mikroekonomickým problémům, kdy vychází z nákladů výroby a pracovní teorie hodnoty, oproti neoklasické ekonomii, která zdůrazňuje subjektivní aspekty hodnoty

Ad neoklasická ekonomie: Navazuje svým přístupem, metodou na zakladatele marginalismu, období od druhé poloviny 19. století, jde o tzv. marginální analýzu pojmy mezního užítku a mezní produktivity, která se vyskytuje v konkurenčních trzích, neoklasická teorie hodnoty má na prvním místě teorii alokace omezených zdrojů

Ad teorie her: Doplnění vznik, základní moderní teorii her položili von Neumann a Morgenstern v knize The Theory of Games and Economic Behaviour (1944)

Ad další teorie: Z teorií bych ještě možná přidal např. teorii hodnoty, která se zabývá vnitřní hodnotou jednotlivých komodit, kde je zejména vhodné uvést rozdíl mezi směnnou hodnotou a užitnou hodnotou.

Ad úrok: Možná bych trochu zjednodušil jeho definici, s uvedením matematického vyjádření, pojmy úroková míra nominální, reálná, před uvedením Fisherova grafu možno uvést křivku úspor a možnosti jejího posunu v důsledku růstu či poklesu důchodů

Ad uplatnění lidského kapitálu: Velmi důležitý pojem, co vše si pod tím pojmem můžeme představit? Zda se jedná pouze o schopnost lidí vycházející např. z jejich praxe, kvalifikace...další možnosti zvyšování, zda se dá např. nějak měřit-posoudit, příp. další vývoj lidského kapitálu, kde jsou jeho rezervy?

Ad selhávání ekonomického systému v socialismu: Společné vlastnictví výrobních prostředků, možná bližší úvaha proč tahle ekonomika nefungovala, resp. byla funkční, ale ne s výsledky jako v sousedních západních zemích. Na druhou stranu příští rok již bude 30 let od sametové revoluce, změna vlastnictví, řízení ekonomiky a příliš velký posun či dohnání západních zemí např. v oblasti výše platů se nekoná..., tahle úvaha by potřebovala asi více prostoru.

Ad konkrétní produktivní služby: **Možná bych u jednotlivých blíže uvedl jakým způsobem se na produktivitě podílejí, či by se měly podílet...**

Ad grafy:

- Z uvedených grafů je dosti zajímavé zjištění, co se týče výdajů na bydlení a výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje. Je zde částečný rozdíl mezi roky 2004 a 2010 a již skoro nepatrný rozdíl mezi roky 2010 a 2015. Velmi mě překvapuje, že jsou uvedené náklady skoro totožné, kdy jsem skoro přesvědčený, že u většiny populace náklady na bydlení převyšují náklady na potraviny? V současné době převažují singl domácnosti či lidé žijící pouze v párech.

- Možná by bylo zajímavé u dat která jsou uváděna v procentech v jednotlivých tabulkách, se pokusit je převést do konkrétních čísel, kde bych např. vyšel z průměrné mzdy pro 3Q roku 2018, kdy činí necelých 32.000,-Kč konkrétně 31.815. Jedná se o hrubou mzdu, kde je nutno uvést, že na ní pouze dosáhne jedna třetina obyvatel. Možná vhodná zmínka i o mediánu, který ve druhém kvartálu 2018 činí 27.326,-Kč. Pokud z této částky vezmeme tzv. čistou mzdu, hrubá mzda snižená o soc. zdrav. pojištění a zálohu na daň z příjmu, myslím, že by to byla dosti zajímavá data kolik se do jednotlivých položek investuje. A to stále v lepším případě u jedné třetiny aktivní populace ČR.

- Uvádění časových řad, trendových funkcí, korelační koeficient, regresní funkce vidím již jako dosti specifické, ne určeno pro laika v oblasti ekonomie.

- Závěr provedené analýzy spotřebních výdajů domácností, zde bych viděl prostor pro uvedení konkrétních čísel spotřeby, vycházejících např. již z výše uvedené průměrné mzdy

Ad investování vyšších vrstev do společenské pozice: Možno více uvést čeho se týká, pojem společenská pozice, popis praxe? Např. změna budoucího příjmu vlastníka menšího současného příjmu, uvedení pozičního investování a působení kapitálového trhu, možná zmínka o současné nabídce Ministerstva financí ČR tzv. Dluhopis Republiky, vydávány od 3.12. 2018 na období 6 let, úrok od 0,5%-4,5% v jedn. letech, prům. výše na rok 2,08% před zdaněním. Vzhledem k inflaci cca 2,5%, ne příliš výhodná investice

Ad paretovska zlepšení, budoucí příjmy, možnost sekvenčního vyjednávání: Pro laiky obtížné k pochopení.

Jan Červenka

K problematice rozlišení investování do rozvoje schopností a do společenské pozice:

Model investování do pozice tak, jak je uvedený v monografii, je z mého hlediska příliš zjednodušený a tím i zavádějící nástroj pro vyvozování jakýchkoliv společenských závěrů. Přičemž nejde ani tak o to, co je uvedeno, jako spíše o to, k čemu uvedené úvahy navádějí a zda model skutečně vede k popsáním závěrům.

Záměna užitek za výnos (či současnou hodnotu budoucích příjmů?)

Toto zjednodušení je v mnoha ohledech zavádějící, neboť pomíjí nefinanční příjmy. Takto může být odmítnuta dohoda, která zahrnuje zkušenost, přístup na nové trhy, reference atp. Pokud se použije "současná hodnota budoucích příjmů" tak ji reálně bude schopen zhodnotit pouze zkušený "hráč". Celá záležitost bude mimořádně závislá na subjektivním zhodnocení situace.

Pouze jeden faktor vyjednávací síly

Výnosy či finanční prostředky jsou sice významným, ale pouze jedním elementem komplexní vyjednávací síly. Dělat nějaké podstatné závěry o výsledcích vyjednávání jen na základě tohoto faktoru je omezující, zejména tím, že odvádí pozornost od možností, jak na tuto situaci reagovat. Spíše to zní poněkud poraženecky a může být chápáno jako důvod k pasivitě.

Historie nás učí, že vhodná strategie dokáže vyvážit i velký silový nepoměr! To platí také pro vyjednávání, kde lze vybírat takové situace a partnery, kde bude vzájemný přínos dostatečnou motivací.

Naprostá eliminace vlastnictví?

Jako tzv. "Investování do pozice" lze chápat jako jakoukoliv snahu o ochranu majetku a své pozice, která je však přirozená. I Buddha říká, že dobrý hospodář svůj majetek chrání proti loupežníkům i proti králi. Je celá řada legálních aktivit, které mohou být chápány jako investování do pozice (patenty, povinná členství /cehovní systém/, certifikáty, licence atp., zejména pokud jsou povinné, soudní spory (kdo na to nemá, raději se vzdá nebo alespoň ztratí drahocenný čas), regulace (např. podmínka tzv. kvalifikovaného investora na jednu stranu chrání před rizikem, na druhou stranu omezuje přístup k výnosnějším investicím těch, kdo nejsou dostatečně bohatí) a našlo by se mnoho dalších. Dovedeme-li tuto diskuzi do absurdity, potom je i vlastnění majetku formou investování do pozice. Již jenom zavést komisaře, kteří budou hodnotit, zda by tento majetek někoho jiného nebyl schopen být využit lépe a tím přispět ke společnému blahu!

Pozitivní efekt bohatství

Uvědomme si, že bohatství má též svoji pozitivní stránku. I to "investování do pozice" formou exkluzivní spotřeby vytváří příležitosti pro celou řadu lidí.

(Ne)Dokonalé informace

Model předpokládá dokonalé informace, tzn. zřejmé určení toho, jaké má kdo příležitosti, kolik mohou vynést a jak se rozdělí. Ve skutečnosti je problém většiny lidí identifikovat alespoň některé své příležitosti natož aby je dokázali aktivně vytvářet. A pokud již nějaké investiční příležitosti vidí, potom je buď nedokáží zrealizovat, nebo dokonce se ve strachu z rizika o to ani nepokusí. Vzhledem k tomu, že i výnos z příležitosti je pouze předpokládaný, závisející na subjektivně hodnocených faktech, potom objektivně dosažitelné "společenské maximum" je spíše jen idea. Hezká, ale nebezpečná.

Kdo rozhoduje o tom, co je společenský přínos?

Při snaze o společenské maximum budeme vždy narážet na subjektivitu hodnocení situace a myšlenka "společenského maxima" vede k potřebě mít nějakého "objektivního" arbitra. Již z principu tento arbitr bude člověk, tudíž jeho pohled bude také ovlivněn názory, zkušenostmi určitého druhu, očekáváním a vlastními zájmy, které povedou k více či méně subjektivním a ovlivněným hodnocením.

Negativní dopady prosazování "společenského dobra"

Při střetu s některou negativní realitou celá řada lidí cítí potřebu pomáhat a zajistit "dobro" pro méně úspěšné či znevýhodněné nebo jenom méně šťastné (někteří nezapomenou zahrnout i sebe). Bohužel při komplexnosti světa, ekonomických a společenských procesů však mnohé zdánlivé "dobro" je zlem, když už ne pro všechny, tak pro jinou skupinu obyvatel. (Popisuje: Bastiat, F. (1848) Co je a co není vidět). Navíc dopady toho negativního se mnohdy projeví až po čase a přičtou se na vrub jiným vlivům. Z toho hlediska je veškeré "pomáhání" v ekonomii, které jde za rámec vymáhání dodržování pravidel, nebezpečné. Proto prosazování "společenského maxima" mě budí obavy a jsem ostražitý.

Potřeba volného trhu

Plně souhlasím s tím, že efektivní trhy jsou významné. Jejich největším ohrožením je propojení politiky/státní správy a businessu, neboť to je jediný způsob, jak pro vybrané opravdu vyhradit pozice a ostatní vyloučit. Regulace, které mají "pomoci trhu" (eliminovat "tržní selhání" formou "znevýhodňování silnějšího") vedou často k dalším nespravedlnostem. Zajímavý úhel pohledu přináší Taleb (Taleb, Nassim Nicholas. Skin in the Game: Hidden Asymmetries in Daily Life) s konceptem zodpovědnosti. Je velmi snadné a korumpující, pokud někdo může rozhodovat bez zodpovědnosti za výsledky. Regulace by měla směřovat výhradně k zajištění zodpovědnosti a vyváženosti výnosů/rizika.

Vzdělání, aktivita, "fail forward"

Dalším problémem je školství a atmosféra ve společnosti, které vychovává k zaměstnanosti (najdi si práci!). To, co je důležité pro dlouhodobý úspěch (dle mého názoru) je schopnost svoji vyjednávací sílu kombinací znalostí a zkušeností. Akademické vzdělání nestačí, pokud není prověřeno praxí. U hledání a vytváření investičních příležitostí to platí dvojnásob. Líbí se mi koncept "fail forward", který říká, že neúspěch je cenná zkušenost a důležitý objev, kudy nejít (např. Edison a žárovka). Tady myslím, že má vzdělávání velkou mezeru.

Radim Valenčík

K připomínce M. Kroha:

"HCC je neoliberalní koncept vzniklý v době, kdy se chicagští ekonomové snažili všechno zprivatizovat. Nezmění na tom nic, ani když to opevnili několika větami z Marxe. Jejich teorie jsou už dávno překonané a Nobelovy ceny Švédské národní banky dostávají jejich kritici."

Předně – uvítal bych větší konkrétnost: Kdo a jak překonal koncept HCC a jaký koncept HCC? V uvedených otázkách bychom se přece jen měli držet určitých zásad odborné diskuse.

Nyní podrobně tak, aby bylo srozumitelné i laické veřejnosti:

HCC = Human Capital Contract = smlouva týkající se lidského kapitálu. V teorii je požívána vždy (jako terminus technicus) v souvislosti s financováním investic do lidského kapitálu. Jde o takové pojetí smlouvy, kdy investor (ten, kdo poskytne investiční prostředky k nabytí či uchování lidského kapitálu jiné osoby) se může nějakým (smluvně podchyceným) způsobem podílet na výnosech z této investice.

Uzavření smlouvy o investicích do lidského kapitálu může mít různé formy:

- Zvykovou založenou na spontánně vzniklých a uznávaných normách.
- Individuální právní formu.
- Hromadnou formu upravenou zákonem.

HCC existovaly od nepaměti a budou existovat v různých podobách v jakýchkoli společenských poměrech. Zčásti se vyvíjejí spontánně, zčásti jejich vývoj může pozitivně či negativně ovlivnit stát.

Typickým příkladem spontánně vzniklé smlouvy o investování do lidského kapitálu bylo pořízení, vychování a umožnění společenského uplatnění dětí v rodinách, kde byly rodiče odkázány ve stáří na pomoc ze strany svých potomků. Oproti investici do lidského kapitálu svých potomků měly rodiče zvykově a uznávanými normami zajištěnu péči na stáří. – Tento systém byl později oslaben tím, že zajištění na stáří se stalo součástí sociální politiky státu. Tento příklad mj. ukazuje, jak jsou jednotlivé součásti systému sociálního investování a sociálního pojištění (jejichž hlavními prvky jsou financování vzdělání, zdravotní péče a penzí) provázány.

Typickým příkladem individuální právně upravené formy HCC je kdysi hojně a dosud často využívaný způsob financování vyššího či postgraduálního vzdělání (vysoké školy v určitém oboru, speciální manažerské kurzy apod.) oproti závazku zůstat ve firmě po určitou dobu a svými výkony zajistit návratnost investice.

Pokud jde o hromadnou formu HCC upravenou zákonem, najdeme je prakticky všude. Stát z veřejných zdrojů investuje do vzdělání či zdraví v rámci systémů sociálního investování a sociálního pojištění s tím, že se mu vyšší vzdělanost a lepší zdraví obyvatelstva vrátí v podobě daňových výnosů. V případě financování vysokého školství se v některých zemích s různými výsledky zkoušela individualizace HCC, například poměrně úspěšný systém HECS v Austrálii, který funguje již tři desetiletí. (Právě v tuto dobu dokončil jeden z mých doktorandů práci na téma financování vysokého školství ve světě k malé obhajobě, kde poměrně komplexně a kriticky hodnotí stávající stav různých přístupů k individualizaci HCC v dané oblasti.)

HCC tedy tvoří provázaný komplex, mají velmi různou podobu, vyvíjejí se zčásti spontánně, zčásti jejich vývoj může být ovlivněn soukromými či státními aktivitami, zčásti má jejich vývoj formu spontánní reakce na zásahy státu či soukromých subjektů do již existujícího komplexu HCC. Ukazuje se, že nedostatečně připravené zavádění HCC bez respektování celého kontextu vztahů v oblasti sociálního investování a sociálního pojištění, nemusí přinést dostatečné efekty.

Současně se však ukazuje, že systémy sociálního investování a sociálního pojištění se mohou stát neefektivními a neudržitelnými, pokud v nich nejsou dostatečně rozvinuty prvky motivující zúčastněné subjekty zejména k následujícímu:

- Kvalitnějšímu vzdělání z hlediska dlouhodobé uplatnitelnosti lidského kapitálu na profesních trzích.
- Kvalitní péči z hlediska dlouhodobého uchování uplatnitelného lidského kapitálu.
- Nabytí a uchování lidského kapitálu jeho nositelem (tj. vzdělávání se, volba profesní dráhy se zohledněním významu získávaných zkušeností pro budoucí uplatnění, sebezpečí o zdraví a zdravý životní styl).

Ekonomie produktivní spotřeby se snaží vyvíjet teoretické nástroje, které umožňují identifikovat efekty nabytí a uchování lidského kapitálu (rozvoje a uchování schopností člověka), na základě toho pak vytipovat oblasti, v nichž lze zvýšit motivační roli HCC, prostřednictvím kterých je daná oblast financována. U nás v ČR má tento přístup dlouhodobou tradici (kromě R. Richty jako klasika si osobně velmi cením přínosu Y. Streckové při prokázání role "odvětví rozvoje člověka", jak nazvala oblast, ve které dochází k rozvoji a uchování lidských schopností).

Potud k určitému upřesnění toho, co to vlastně HCC jsou. Nemyslím, že by bylo potřeba otevírat diskusi na téma, zda jde o to, aby reformy využívající zdokonalování HCC vytvářely lepší motivační prostředí, nebo zda jde o to, aby se co nejvíce vybralo a přerozdělilo. Nebo je potřeba tuto diskusi otevřít? - Pro jistotu této otázky budu věnovat další pokračování.

"Budoucí přínosy z produktivních služeb nelze přesně spočítat, protože je tam příliš mnoho proměnných (nejistot), a proto žádný soukromý subjekt (banky apod.) na ně nepůjčí. Koupit si je mohou jen bohatí, kteří si to riziko mohou dovolit. Je to ordinalistická teorie užítu (viz příslušné učebnice). Proto to riziko musíš přenést na stát. Ale pro něj to má vysoké transakční náklady, a tudíž je jednodušší plošná podpora v rámci finančních možností. Právě neatraktivnost pro soukromý kapitál spolu s potřebností produktivních služeb si bude postupně vynucovat rostoucí intervenci státu, včetně rozšiřování veřejného sektoru. Takový závěr jsem v Tvých příspěvcích (zatím - ještě 3 zbývají, naděje umírá poslední) nenašel, i když z nich zcela logicky vyplývá. Pokud ano, rád se budu mýlit - v zájmu věci. Tvoje úvahy jdou, jak je chápu, ale opačným směrem - k individualizaci a banalitám, z

nichž jednu jsem popsal v předchozím komentáři (když se budeš dobře a pilně učit, budeš se mít pravděpodobně - nikoli s jistotou - lépe, než když strávíš studium vytloukáním diskoték a vináren - maximalizace užítku v Tvém podání)."

V předcházejícím pokračování jsem avizoval, že se k této otázce dostanu. Jde o to, aby reformy využívající zdokonalování HCC vytvářely lepší motivační prostředí, nebo jde o to, aby se co nejvíce vybralo a přerozdělilo?

Tvrdím, že **pokud se nepodaří vytvořit přímou (přerozdělováním nezprostředkovanou) vazbu mezi ekonomickými efekty, které ten či onen poskytovatel té či oné konkrétní produktivní služby vytváří a které se projevují zpětným působením (vzděláním, péčí o zdraví apod. nabývaných a uchovaných) schopností člověka na ekonomiku, nedojde ke zrození sektoru produktivních služeb jako dominantního ekonomického sektoru**. Nedojde k té změně v charakteru ekonomiky, o kterou tu běží. Nedojde k otevření prostoru pro ekonomický růst, které je podmíněno i změnou charakteru ekonomického růstu.

Proč? Protože přerozdělování z pozice státu dusí inovační aktivitu. Plní stejnou konzervující roli, jakou mělo cechovní podvázání řemesel. Přínos inovací se projeví pouze v konkurenčním soutěžení. Bez něj nelze ekonomické přínosy ocenit. Ty se musí projevit samy, jako zdroje, které v konkurenčním tržním prostředí ten či onen ekonomický subjekt (poskytovatel produktivních služeb) získá, a to právě na základě kontraktů, které se týkají výnosů z investic do lidského kapitálu (HCC).

Tzv. Wagnerův zákon, podle kterého je absolutní i procentuální nárůst veřejně financovaných aktivit státu nezbytný, je krok mimo. Ale to by bylo na jinou diskusi.

Zde je třeba spíše připomenout zkušenost z toho, proč socialistická ekonomika, jejímž hlavním problémem bylo centralizované ("plánovitě") přerozdělování investičních zdrojů, fatálně zaostala. Prostě proto, že v oblasti investičních statků nefungoval trh – jako zdroj informací i jako zdroj motivací. A nepomohla žádná Státní plánovací komise. Přitom to nebylo lidmi, kteří tam seděli. Drtivá většina z nich byla kvalifikovaná, vysoce inteligentní a výkonná, poctivá... Ale bez zpětné a přímé vazby ekonomických efektů, o které se firma či jiný produkující ekonomický subjekt zaslouží, na tvorbu zdrojů tohoto subjektu, na možnosti jeho prosazování se v konkurenčním prostředí, to prostě nejde. Kdo si to myslí, je odsouzen k romantickému snění o tom, že se to jednou podaří. V době, kdy hledáme funkční alternativu k současnému systému, kdy hledáme cestu k vytvoření mnohem efektivnější ekonomiky, než je současný systém, je takové snění sice pohodlné, ale nezodpovědné.

Vím, že někteří na toto nebudou slyšet, ale s tím nic nenadělám. Snad některým přece jen trochu pomohu, když připomenu "slušovický zázrak". Ten se odehrál z jednoduchého důvodu. U zemědělských družstev zpětná vazba mezi jimi dosahovanými ekonomickými efekty a tvorbou investičních zdrojů existovala. Stačilo, aby zemědělské družstvo překročilo práh administrativních omezení a začalo vyvíjet aktivity v oblasti průmyslu, a byli jsme svědky ekonomické expanze, která se v rigidním systému skutečně zdála být zázrakem.

A na námitku, že potřebné formy HCC nelze vytvořit tak, aby fungovaly (a aniž by třeba bylo nutné něco počítat) lze odpovědět jediným způsobem: Tady jsou a není důvod, proč by nefungovaly. To je například náš návrh plně uzavřené a plně zásluhové postgraduální nadstavby penzijního systému.

K připomínkám J. Červenky:

Záměna užitek za výnos (x současná hodnota budoucích příjmů?)

Toto zjednodušení je v mnoha ohledech zavádějící, neboť pomíjí nefinanční příjmy. Takto může být odmítnuta dohoda, která zahrnuje zkušenost, přístup na nové trhy, reference atp. Pokud se použije "současná hodnota budoucích příjmů" tak ji reálně bude schopen zhodnotit pouze zkušený "hráč". Celá záležitost bude mimořádně závislá na subjektivním zhodnocení situace.

K tomu:

Chce to o trochu více skutečného ekonomického myšlení:

1. Každé vyhodnocení téměř každé ekonomické situace je podstatným způsobem "mimořádně závislé na subjektivním zhodnocení situace". Očekávané efekty zpravidla odhadujeme prostřednictvím našeho prožitkového mechanismu. Ten je ovšem fylogeneticky (z hlediska deseti tisíciletého vývoje lidského druhu) i ontogeneticky (z hlediska desítek let vývoje jednotlivce) kalibrován tak, že funguje poměrně dobře, resp. dostatečně. Od toho tu je, resp. právě proto jsme jím vybaveni.

2. Tzv. "nefinanční příjmy" (image, společenské postavení, známosti, pověst, psychické či fyzické zdraví...) se prakticky vždy bezprostředně nebo zprostředkovaně mění subjektivně odhadnutelným způsobem ve finanční. Lidská psychika tady funguje poměrně dobře. A je na to kalibrována.

3. "Záměna" užítku za výnos (tj. pohled na prožitkový mechanismus jako na nikoli cílový, ale rozhodovací) má dvojí velmi pozitivní přínos:

- Odstraňuje rozpory teorie preferencí (dost zásadní, navíc matematické povahy).

- Otevírá prostor pro identifikování možností větší míry kooperace tím, že převádí podstatnou část úloh typu (S, d) Nashova vyjednávacího problému do podoby her typu "vodní problém s kompenzacemi (water problem game)": O užitek jako prožitek se nelze dělit, o budoucí příjem ano.

4. V námitkách typu, jak je obtížné odhadnout budoucí příjmy prostřednictvím našeho prožitkového mechanismu, se skrývá absurdita: A odhadnout budoucí prožitky dokážeme? – Tj. jde o porovnání různých

přístupů k vyjádření reality. Ekonomie produktivní spotřeby zjednodušuje a zpřesňuje model rozhodování jednotlivce podobně jako je takovým efektivním zjednodušením přechod od geocentrické a heliocentrické soustavy.

Pouze jeden faktor vyjednávací síly

Výnosy či finanční prostředky jsou sice významným, ale pouze jedním elementem komplexní vyjednávací síly. Dělat nějaké podstatné závěry o výsledcích vyjednávání jen na základě tohoto faktoru je omezující, zejména tím, že odvádí pozornost od možnosti, jak na tuto situaci reagovat. Spíše to zní poněkud poraženecky a může být chápáno jako důvod k pasivitě. Historie nás učí, že vhodná strategie dokáže vyvážit i velký silový nepoměr! To platí také pro vyjednávání, kde lze vybírat takové situace a partnery, kde bude vzájemný přínos dostatečnou motivací.

K tomu:

Nedělejme z toho guláš. Samozřejmě, že v realitě tomu tak je. Teorie je tu právě od toho, aby vytvářela modely, které jsou založeny na předpokladu "jinak neměnných" či předem definovaných podmínek. Máme-li model, ve kterém analyzujeme nějaký typ vyjednávací síly, pak máme na mysli to, že záměrně neuvažujeme rozdílnou schopnost hráčů vybrat vhodnou strategii. Pokud se budeme zabývat problematikou různé schopnosti hráčů vybrat nejhodnější strategii, pak je to úplně jiná úloha. Argumentovat tím, že vše je komplexní (samozřejmě) a proto nelze použít teorii (blbost), to je naprosto stejné, jako když se řekne: Vše je komplexní, a proto žádná teorie nemá smysl.

(Ne)Dokonalé informace

Model předpokládá dokonalé informace, tzn. zřejmé určení toho, jaké má kdo příležitosti, kolik mohou vynést a jak se rozdělí. Ve skutečnosti je problém většiny lidí identifikovat alespoň některé své příležitosti natož aby je dokázali aktivně vytvářet. A pokud již nějaké investiční příležitosti vidí, potom je buď nedokáží zrealizovat, nebo dokonce se ve strachu z rizika o to ani nepokusí. Vzhledem k tomu, že i výnos z příležitosti je pouze předpokládaný, závisící na subjektivně hodnocených faktech, potom objektivně dosažitelné "společenské maximum" je spíše jen idea. Hezká, ale nebezpečná.

K tomu:

To bychom museli odmítnout veškerou dosavadní ekonomickou teorii a označit myšlenku, že budeme vycházet z předpokladu racionality člověka za "hezkou, ale nebezpečnou". Naštěstí takto uvažuje málokdo. Teorie postupuje tak, že nejdříve vytvoří model založený na předpokladu racionality člověka (tak jako Zemi v modelech Sluneční soustavy považujeme za hmotný bod a později za dokonalou kouli), pak návazně zkoumáme různá omezení racionality a modely postupně konkretizujeme (například tak, že se zabýváme výše zmíněným problémem omezení schopnosti výběru optimální strategie, podobně jako můžeme zkoumat Zemi i podrobněji, například s uvážením toho, že má plynný obal atd.).

Naprostá eliminace vlastnictví?

Jako tzv. "investování do pozice" lze chápat jako jakoukoliv snahu o ochranu majetku a své pozice, která je však přirozená. I Buddha říká, že dobrý hospodář svůj majetek chrání proti loupežníkům i proti králi. Je celá řada legálních aktivit, které mohou být chápány jako investování do pozice (patenty, povinná členství /cechovní systém/, certifikáty, licence atp.), zejména pokud jsou povinné, soudní spory (kdo na to nemá, raději se vzdá nebo alespoň ztratí drahocenný čas), regulace (např. podmínka tzv. kvalifikovaného investora na jednu stranu chrání před rizikem, na druhou stranu omezuje přístup k výnosnějším investicím těch, kdo nejsou dostatečně bohatí) a našlo by se mnoho dalších. Dovedeme-li tuto diskuzi do absurdity, potom je i vlastnění majetku formou investování do pozice. Již jenom zavést komisaře, kteří budou hodnotit, zda by tento majetek někoho jiného nebyl schopen být využit lépe a tím přispět ke společnému blahu!

K tomu:

Vůbec nejde o to dovést polaritu investování do schopností : investování do pozice do nějaké absurdity. Existuje spousta přechodných forem. I okázalá spotřeba má signalizační význam (že si ji dotyčný může dovolit a že ho je třeba brát vážně). Právě proto je nutný dobrý model, který umožní polaritu rozlišit v nejrůznějších kontextech. Monografie nabízí jeden z prvních modelů, možná úplně první, který fenomén pozičního investování popisuje. Budu rád, když dá někdo lepší model. Poziční investování existuje a jde o to, zda v přijatelných formách nebo v podobě politiky dělových člunů, které jsou zárukou "svobodného obchodu". Především však neplatí výrok, že "jako tzv. 'investování do pozice' (tak, jak je prezentováno v monografii) lze chápat jako jakoukoliv snahu o ochranu majetku". Nikde tam nenajdete to, co by k takovému podezření vedlo. Všude se hovoří jen o případu přeměny majetkové výhody ve výsadu diskriminující někoho druhého. Tento fenomén existuje, lze ho identifikovat a modelovat.

Pozitivní efekt bohatství

Uvědomme si, že bohatství má též svoji pozitivní stránku. I to "investování do pozice" formou exkluzivní spotřeby vytváří příležitosti pro celou řadu lidí.

K tomu:

To nepochybně. Tak jako zbrojní výroba také zaměstnává spoustu lidí. Ale ne vždy těch, kteří jsou pak vyrobenými zbraněmi masakrováni.

Kdo rozhoduje o tom, co je společenský přínos?

Při snaze o společenské maximum budeme vždy narážet na subjektivitu hodnocení situace a myšlenka "společenského maxima" vede k potřebě mít nějakého "objektivního" arbitra. Již z principu tento arbitr bude člověk, tudíž jeho pohled bude také ovlivněn názory, zkušenostmi určitého druhu, očekáváním a vlastními zájmy, které povedou k více či méně subjektivním a ovlivněným hodnocením.

K tomu:

Naprosto souhlasím, ale po pravdě řečeno nevím, jak to souvisí s monografií. Tam se s něčím takovým nepolemizuje.

Negativní dopady prosazování "společenského dobra"

Při střetu s některou negativní realitou celá řada lidí cítí potřebu pomáhat a zajistit "dobro" pro méně úspěšné či znevýhodněné nebo jenom méně šťastné (někteří nezapomenou zahrnout i sebe). Bohužel při komplexnosti světa, ekonomických a společenských procesů však mnohé zdánlivé "dobro" je zlem, když už ne pro všechny, tak pro jinou skupinu obyvatel. (Popisuje: Bastiat, F. (1848) *Co je a co není vidět*). Navíc dopady toho negativního se mnohdy projeví až po čase a přičtou se na vrub jiným vlivům. Z toho hlediska je veškeré "pomáhání" v ekonomii, které jde za rámec vymáhání dodržování pravidel, nebezpečné. Proto prosazování "společenského maxima" mě budí obavy a jsem ostražitý.

K tomu:

Totéž co k předešlému. Naprosto souhlasím, ale po pravdě řečeno nevím, jak to souvisí s monografií. Tam se s něčím takovým nepolemizuje.

Potřeba volného trhu

Plně souhlasím s tím, že efektivní trhy jsou významné. Jejich největším ohrožením je propojení politiky/státní správy a businessu, neboť to je jediný způsob, jak pro vybrané opravdu vyhradit pozice a ostatní vyloučit. Regulace, které mají "pomoci trhu" (eliminovat "tržní selhání" formou "znevýhodňování silnějšího") vedou často k dalším nespravedlnostem. Zajímavý úhel pohledu přináší Taleb (Taleb, Nassim Nicholas. *Skin in the Game: Hidden Asymmetries in Daily Life*) s konceptem zodpovědnosti. Je velmi snadné a korumpující, pokud někdo může rozhodovat bez zodpovědnosti za výsledky. Regulace by měla směřovat výhradně k zajištění zodpovědnosti a vyváženosti výnosů/rizika.

K tomu:

Tady si zjevně rozumíme. Proto má smysl věnovat pozornost HCC, tedy těm kontraktům týkajících se investování do lidského kapitálu.

Možnost stabilizace penzijního systému Ke Zprávě o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí, kterou vydala v říjnu 2018 Národní rozpočtová rada

Radim Valenčík a kol.

Úvodní poznámka

V říjnu 2018 vydala Národní rozpočtová rada svou historicky první *Zprávu o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí*, která je významným příspěvkem k pochopení současných problémů a zaměření pozornosti na jejich řešení případně předcházení těm, které se ještě nevyhrotily.

Cílem našeho materiálu, který na základě dosavadních výsledků zpracoval tým působící v rámci Teoretického semináře ekonomie produktivní spotřeby na VŠFS, je poskytnout určité náměty na řešení jednoho z dílčích, ale dle zprávy i našeho názoru nejzávažnějších problémů, problému stability penzijního systému v dlouhodobém časovém horizontu.

V přímé návaznosti na příslušné pasáže zprávy a její prezentace Národní rozpočtovou radou bude formulován konkrétní návrh na dílčí reformu penzijního systému, která umožní, aby vyhovoval požadavkům:

- trvalé udržitelnosti z hlediska demografického vývoje,
- stability z hlediska případných turbulencí na finančních trzích,
- sociální citlivosti a efektivnosti z hlediska chování účastníků systému.

Konkrétně jde o návrh plně uzavřeného a plně zásluhového postgraduálního nadstavby současného průběžného systému penzijního pojištění.⁸⁰

K úvodní informaci o zprávě⁸¹

Ke Zprávě vydala Rada informaci, která již v názvu upozorňuje na to, že ČR hrozí dluhová past, za hlavní příčinu pak označuje stárnutí obyvatelstva: „*Při zachování stávajícího nastavení daňových a výdajových politik by se Česká republika během následujících padesáti let dostala do bezvýhodné dluhové pasti. Dluh sektoru veřejných financí by se z 34,7 procenta HDP na konci roku 2017 zvýšil až na 230 % HDP v roce 2068. Důvodem je především stárnutí obyvatelstva a s ním spojené zvyšování nároků na penzijní systém.*“

K tomu pak uvedla v úvodu ke Zprávě tato zjištění:

- 31 % bude pravděpodobně podíl osob ve věku 65 a více let na celkové populaci ve 60. letech 21. století,
- v případě zachování současného nastavení daňových a výdajových politik by podíl veřejného dluhu na HDP začal od poloviny 30. let 21. století narůstat a v padesátiletém horizontu by se vyšplhal až na 230 % HDP,
- výdaje na starobní důchody začnou během 30. let 21. století ze stávající úrovně 7 % HDP rapidně růst a budou kulminovat kolem roku 2059 na úrovni 12,9 % HDP,
- 2,86 je počet procentních bodů HDP, o který by se muselo každý rok zlepšit primární strukturální saldo po dobu 50 let, aby na konci tohoto období dluh nepřesahoval hranici dluhové brzdy (55 % HDP),
- 40 % je přibližná hranice podílu veřejného dluhu na HDP, která za současných podmínek zajistí, že v případě ekonomických problémů nedojde k aktivaci dluhové brzdy.

Některá média posunula interpretaci Zprávy prostřednictvím titulků až do podoby katastrofické vize⁸², aniž by se zaměřila na podstatu sdělení. Radě šlo v korektně zpracovaném materiálu o to, aby na základě principu předběžné opatrnosti a na základě zkušeností s tím, jak obtížně se prosazují i dílčí změny v penzijním systému, včas upozornit na problém, který čím dříve začneme řešit, tím s méně riziky či případně i některými negativními sociálními a politickými dopady se budeme potýkat. Takto materiál Rady chápeme a k tomu směřuje naše konkrétní doporučení.

K tomu nejdůležitějšímu ve Zprávě⁸³

Zpráva je pečlivě a korektně zpracována, podstatným způsobem rozšiřuje to, na co upozorňovala Bezděková komise, nevynucuje představu o tom, že řešením je přechod k fondovému systému, zahrnuje problematiku penzijního systému do kontextu očekávaného vývoje naší ekonomiky (kdy jako referenční rámec využívá Rakousko) a do v řadě směrů invenční a fundované analýzy makroekonomického kontextu. V úplném závěru Zprávy je obsažen následující apel:

„...budoucí nerovnováha důchodového systému je pro neudržitelnost veřejných financí skutečně zásadní. Bez této nerovnováhy by byl nárůst dluhu mnohem mírnější. V závěru padesátiletého období by se přibližoval pouze k 60 % HDP. Pokud bychom tedy měli vybrat mezi problémy českých veřejných financí jediný s nejvyšší prioritou pro nalezení řešení, byl by to nepochybně právě důchodový systém.“ (s. 39)

Za metodologicky nejpřínosnější považujeme zavedení pojmu "**míra důchodovosti**" a jeho aplikace na danou problematiku, viz (nejdůležitější tučně zvýrazněno námi), viz:

"Počet příjemců starobního důchodu však nelze jednoduše odvozovat pouze z demografické projekce a zákonného věku odchodu do důchodu. Podstatnou roli zde hraje zejména možnost odchodu do předčasného důchodu, nebo naopak možnost přesluhovat a vylepšit si tak výši starobního důchodu. Z těchto důvodů definujeme "míru důchodovosti" jako podíl počtu osob, které jsou příjemci starobního důchodu a které jsou o daný počet let mladší (nebo naopak starší), než je jejich zákonný důchodový věk. Míra důchodovosti tak například říká, kolik procent osob z těch, kterým zbývají právě dva roky do statutárního věku odchodu do důchodu,

⁸⁰

⁸¹ Viz: <https://unrr.cz/vydali-jsme-zpravu-o-dlouhodobu-udrzitelnosti-verejnych-financi-ukazala-ze-cesku-hrozi-dluhova-past/>

⁸² Viz např.: <https://eurozpravy.cz/ekonomika/ceska-republika/238887-cerny-scenar-pro-cesko-nebude-na-duchody-hrozi-kolaps-verejnych-financi/?fbclid=IwAR0VM-nSmeMW2um8y3tx-uMqibIa9wyBwxFwznmwZ4UX7qhi6SUbKPkSvYI> ale i ČR 24: <https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/2638859-rozpocetova-rada-varuje-pred-neudrzitelnym-systemem-duchodu-babis-ale-oznaci/>

a další.

⁸³ <https://unrr.cz/wp-content/uploads/2018/10/Zpr%3AAlva-o-dlouhodob%C3%A9-udr%C5%BEitelnosti-ve%C5%99ejn%C3%BDch-financ%C3%AD.pdf>

již je příjemcem důchodu. Nebo kolik procent osob z těch, které měly zákonný věk odchodu do důchodu právě před rokem, již důchod pobírá. Jinak řečeno: míra důchodovosti je definována jako funkce, jejíž proměnnou je časová vzdálenost od statutárního věku odchodu do důchodu. Pro účely projekce jsme odvodili budoucí míry důchodovosti podle skutečnosti let 2013 až 2016. Konstruuje se zvlášť podle pohlaví a **předpokládáme jejich stabilitu pro obě pohlaví po celou dobu projekce.**

Pro účely simulace je však podstatná otázka, **do jaké míry došlo ke stabilizaci, resp. saturaci poptávky po předčasných důchodech.** Podíl důchodců, kteří odešli do předčasného (a tedy trvale sníženého) důchodu, se v posledních letech zvyšoval.

Pokud by tento trend trval i nadále, míry důchodovosti použité v projekci by počet důchodců spíše podhodnocovaly. Určitý vliv mohly mít na fakticky zjištěné míry důchodovosti i fáze ekonomického cyklu, především pomalé zotavení z krize po roce 2009. S vědomím určitých metodických omezení využíváme míry důchodovosti nejen pro simulaci počtu starobních důchodců, ale také pro modelování počtu nově přiznaných důchodů." (S. 16-17)

Tuto nejpřímější část ovšem lze považovat i za hodnou intenzivní diskuse, protože **neuvažuje aktivní vliv motivační funkce penzijního systému (zejména možných reforem tohoto systému) na DIFERENCOVANÉ prodloužení doby produktivního uplatnění.** Více se zabývá pouze negativním vlivem možného růstu předčasných odchodů do důchodu, což je trochu jednostranné (i když na druhé straně – opatrnosti nikdy nezbyvá).

Ze Zprávy je zřejmé, že autorům se nedostal návrh, který na bázi **motivace k DIFERENCOVANÉMU prodloužení doby dobrovolného produktivního uplatnění formou toho, co nazýváme " plně uzavřená a plně zásluhová postgraduální nadstavba současného systému průběžného penzijního pojištění "** nabízí jedno z možných řešení, které vyhovuje požadavkům trvalé udržitelnosti, stability a sociální efektivity-citlivosti. Poprvé jsme toto řešení uveřejnili ve *Sborníku z pracovní konference Odborné komise pro důchodovou reformu* konané 30. listopadu 2016, viz:

Úvodem

Pod příznačným názvem „Důchodová reforma – jak dál?“ proběhla dne 30. listopadu 2016 už druhá pracovní konference Odborné komise pro důchodovou reformu. Jejím cílem bylo rekapitulovat výsledky práce komise v kontextu plnění jejího Mandátu, hledat možnosti odborného a politického konsensu o dalším pokračování důchodové reformy a diskutovat o dlouhodobém směřování českého důchodového systému.

Po úvodním vystoupení ministryně práce a sociálních věcí Michaely Marksové byla dopolední část věnována nejprve životním podmínkám českých důchodců (příspěvky Zdeňka Pernese a Marie Jilkové). Jaromír Vostatek posléze zdůvodnil potřebu rozdělit penzijní systém na plně solidární a plně zásluhovou složku. Jan Mertl navázal úvahou o výhodách a nevýhodách speciálních penzijních schémat. Toto téma dále rozvíjeji Jan Mertl, Jiří Mihola, Radim Valeník a Petr Wawrosz v návrhu postgraduální nadstavby současného systému penzijního pojištění.

Odkaz na celý online materiál je pod čarou.⁸⁴

Model plně uzavřené a plně zásluhové postgraduální nadstavby průběžného systému penzijního pojištění

Výše uvedený materiál postupně zdokonalujeme. Vytvořili jsme a postupně testujeme model plně zásluhové a plně uzavřené postgraduální nadstavby systému průběžného penzijního pojištění. Pracuje s následujícími předpoklady:

1. Funguje systém průběžného penzijního pojištění v současné podobě. (Případné parametrické změny stávajícího systému nemají zásadní vliv.)

⁸⁴ www.duchodova-komise.cz/wp-content/uploads/2017/02/Sbornik-z-konference-OK-pro-DR-30.-11.-2016.pdf, s. 19. – 31.

2. Doba odchodu do důchodu je stanovena na 65 let. (Případné změny lze snadno do modelu promítnout.)

3. To, co člověk do systému odvedl, dostává zpět dle pojistné matematiky, resp. aktualizované doby očekávaného dožití. (Uvažuje se s určitým mírným zdaněním výplat ze systému určené k jeho správě, jeho stabilizaci a určité míře příjmové solidarity, testovány jsou různé alternativy.)

4. Jako variantu lze uvažovat případ, kdy aktuálně (v daném měsíci) jsou rozděleny ty a jen ty prostředky, které do systému přišly. (To by redukovalo náklady na správu systému, odstranilo potřebu valorizace, měnila by se však výše výplat v důsledku řady vnějších vlivů.)

Systém lze chápat i tak, že člověk do své doživotní renty investuje jak aktuální důchod (který v případě, že si uchováva schopnost dostatečné výdělečné činnosti, nepotřebuje čerpat) a současně i příslušný odvod z příjmu jako osoba výdělečně činná. S každým měsícem se jeho doživotní renta zvyšuje v důsledku souběhu dvou faktorů:

- Jednak toho, že do systému odvedl větší množství prostředků.

- Jednak proto, že se zkracuje doba jeho očekávaného dožití. (Zde je potřeba dodat, že se s každým dalším měsícem doba jeho očekávaného dožití zkracuje procentuálně více a více, tudíž zvyšování doživotní renty má poměrně výraznou progresi.)

Komentář k materiálům popisujícím námi navrhovanou plně uzavřená a plně zásluhová postgraduální nadstavba současného s systému průběžného penzijního pojištění

Přikládáme odkazy na materiály, které byly postupně uveřejněny u nás i v zahraničí. Poprvé byl představen odborné veřejnosti na konferenci Odborné komise pro důchodovou reformu v roce 2016: *MERTL, Jan, Jiří MIHOLA, Radim VALEŇČÍK a Petr WAWROSZ: Postgraduální nadstavba současného systému penzijního pojištění, Sborník z pracovní konference Odborné komise pro důchodovou reformu, s. 19-31, 2016.* Vzbudil značnou pozornost, ale do závěrečné zprávy komise se tehdy ještě poznatky s ním spojené nedostaly, protože návrh byl považován za příliš „exotický“.

V neucelenější podobě a v příslušném kontextu role produktivních služeb byl uveřejněn v několika monografiích. Poprvé už v roce 2014, viz: *Radim VALEŇČÍK a kol.: Penzijní systém – zprostředkované uplatnění přenesené ceny, PERSPEKTIVY A FINANCOVÁNÍ ODVĚTVÍ PRODUKTIVNÍCH SLUŽEB, s. 26-35, VŠFS, 2014,* online https://www.vsfs.cz/prilohy/konference/lk_2014_perspektivy.pdf

Návazně a nejúplněji pak viz: *Radim VALEŇČÍK a kol.: Čím začít, proč a nyní: Plně zásluhová a plně uzavřená postgraduální nadstavba penzijního systému, Ekonomický základ odvětví produktivních služeb a zahájení komplexních reforem, s. 218-229, VŠFS, 2017,* online https://www.vsfs.cz/prilohy/konference/ekonomicky_zaklad_odvetvi_produkcnich_sluzeb.pdf

Nejvýznamnější ocenění se výsledkům bádání v dané oblasti dostalo na konferenci International Scientific Conference of Business Economics, Management and Marketing (ISCOBEMM 2017), kde byl příspěvek na dané téma oceněn jako nejlepší příspěvek konference, viz: *MERTL, Jan a Radim VALEŇČÍK: Improving sustainability of human resources through pension system extension, Proceedings of the International Scientific Conference of Business Economics, Management and Marketing ISCOBEMM 2017, od s. 180-191, 11 s. MU 2017,* online <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/view/940/2942/665-2>

Za zmínku stojí i úspěšná reprezentace systému na konferenci v Lodži, viz: *MERTL, Jan, Jiří MIHOLA, Radim VALEŇČÍK a Jan BOSÁK: Postgraduate pension system's extension: support tool for active ageing, PenCon proceedings 2018, od s. 63-75, Lodž University of Technology 2018.*

Z politických stran projevíli zájem o danou problematiku z hlediska svého programu Piráti, kteří pozvali člena našeho týmu na programovou konferenci, resp. k projednání příslušného bodu, a návazně pak si vyžádali diskusi na dané téma. Návazně publikovali obsáhlý rozhovor na dané téma pod názvem „*PPU: Důchody v době inovačních vln*“:

<https://www.piratskelisty.cz/clanek-1913-ppu-duchody-v-dobe-inovacnich-vln>

Během diskusí se ukázalo, že je nutné **modelovat nikoli jen vklady do systému, ale i výplaty, tj. kdy, jak a na co může či bude člověk prostředky využívat.** To je problematika, která si vyžaduje mnohem více obsahovou (reálnou) interpretaci, než otázka vkladů. Při jejím řešení se ukázala vhodnost zabývat se danou problematikou nejdříve v konkrétně interpretovatelné poloze a pak teprve přejít k obecné teorii.

Hledisko společenské relevance

Jsme přesvědčeni, že pozornost, kterou již několik let věnujeme této problematice, odpovídá požadavkům společenské relevance. O tom, že se jedná o mimořádně závažné téma, svědčí námi citované formulace ve *Zprávě. Součástí orientace výzkumu na kritérium společenské relevance, které je zdůrazňováno v nové Metodice hodnocení výzkumných organizací a hodnocení programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací z roku 2017* v samostatném (třetím) modulu⁸⁵, je podle nás i včasné informování kompetentních institucí o výsledcích, které mohou napomoci řešení současných problémů, což tímto činíme.

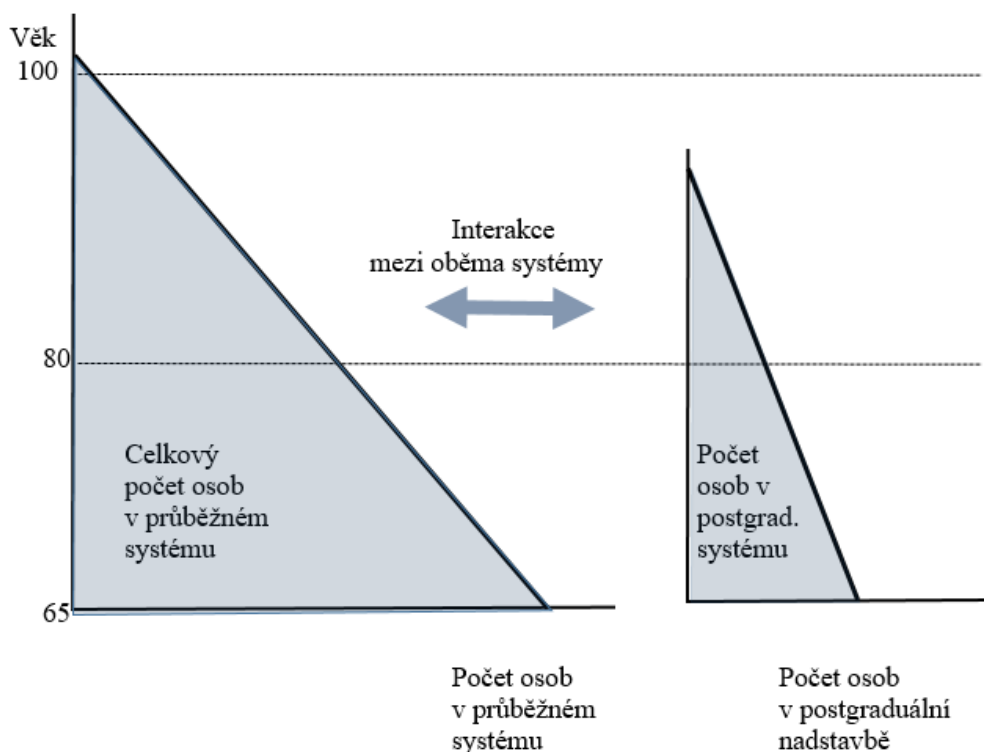
⁸⁵ Viz: <https://www.vyzkum.cz/FrontClanek.aspx?idsekce=799796>

Interakce mezi systémem průběžného penzijního pojištění a postgraduální nadstavbou tohoto systému

Radim Valenčík a kol.

Tento příspěvek částečně navazuje na vědecký, který se zabýval materiálem Národní rozpočtové rady

Pro pochopení role navrhované plně zásluhové a plně uzavřené postgraduální nadstavby současného penzijního systému penzijního pojištění lze využít následující grafické zobrazení:

K tomu:

S přibývajícím počtem let počet osob ubývá jak v systému průběžného penzijního pojištění, tak v systému postgraduální pojištění (pro jednoduchost je zvolena lineární aproximace).

Celkový počet osob v jednotlivých systémech je dán součtem osob v jednotlivých věkových kategoriích.

Počet osob v postgraduálním systému je menší (zde je uvažován případ přibližně 1/4), přičemž uvažujeme maximální horizont produktivní činnosti něco málo přes 80 let (ostatní jsou už výjimky).

Oba systémy mohou interagovat několika odlišnými způsoby.

Postgraduální systém může mít tyto efekty:

1. Efekt odložené výplaty důchodů: Čím více bude osob v postgraduální nadstavbě přibývat, tím významněji se bude výplata jejich důchodů odkládat a vznikne tak efekt odložené výplaty důchodů (5 až 10 let). Nicméně dle námi navrhovaných pravidel pak jejich výplaty budou vyšší. Jedná se o méně významný efekt, který by mohl v případě potřeby dočasně zmírnit tlak na důchodový systém.

2. Daňový efekt: Mnohem významnější je daňový efekt, tedy to, že osoby, které zůstávají produktivně činné, odvádějí: a) daně, b) zdravotní pojištění, c) další složky sociálního pojištění. Tento efekt je velmi významný, protože se jedná o čistý příjem do veřejných rozpočtů. Můžeme uvažovat dvojí užití takto „navíc“ získaných prostředků:

- Použití daní ke stabilizaci základního průběžného systému (již tento efekt by byl dostačující z hlediska významu postgraduální nadstavby).

- Použití odvodů na zdravotní pojištění k dalšímu prodloužení doby produktivního uplatnění a k posílení motivací zdravotních pojištěných, aby vedly poskytovatele zdravotních služeb k vyšším výkonům v daném směru. To předpokládá určitou reformu současného systému směrem od plné redistribuce vybraných prostředků (stávající

stav) k tomu, aby odvody od osob, které jsou v postgraduálním systému z určité části (dejme tomu 50 %) oproti stavu plné redistribuce zůstaly příslušné zdravotní pojišťovně, kde je osoba pojištěna.

3. **Efekt zdanění důchodů:** Kromě již existujících daní lze zavést zdanění důchodů v postgraduální nadstavbě ve výši 5 – 15 %, které by naplňovalo princip základního smyslu penzijního pojištění, tedy toho, že pojistnou událostí je ztráta schopnosti získávat prostředky výdělečnou činností v důsledku stárnutí. Jednalo by se o naplnění solidarity mezi těmi, kteří mohou a chtějí být výdělečně činní, a těmi, kteří již nemohou či nechtějí být výdělečně činní. Uvedená daň by podstatným způsobem stabilizovala průběžný penzijní systém. (Zavedení této daně ovšem není nezbytné, protože totéž lze zajistit i na základě toho, co je uvedeno v bodu 1.).

4. **Prorůstový efekt:** Vyšší příjmy skupiny osob v postgraduálním systému znamenají i jejich vyšší spotřební výdaje a tudíž větší růst, což je efekt poměrně podstatný.

5. **Efekt změny kvality růstu:** Vznik a rozšiřování postgraduální nadstavby by se stal významným zdrojem financování produktivních služeb umožňujících prodloužení horizontu produktivního uplatnění člověka a jako takový by přispěl k podstatné změně kvality ekonomického růstu, což má z hlediska budoucnosti zásadní význam.

Závěrečná poznámka:

Výše uvedené je jen prvotní analýza resp. nástřel jednotlivých aspektů interakce mezi oběma systémy a efekty odsud vyplývajícími. Spíše jen ukazujeme směry další analýzy, která je podle nás velmi významná. Proto se budeme výše uvedenou problematikou dále zabývat. Kromě toho předpokládáme, že k tomu, aby projekt zavedení a návazně pak i rozšiřování postgraduální nadstavby současného systému průběžného penzijního pojištění byl úspěšně realizován, bude naprosto nezbytné, aby prošel několikaletou a velmi podrobnou veřejnou a současně i kvalifikovanou diskusí. Lidé musí vědět, „do čeho jdou“. Musí chápat smysl změn a jít do toho naplno, současně svou aktivitou musejí ubránit systém před možnými pokusy o jeho zneužití (resp. musí být vytvořeny takové podmínky ve veřejném mínění, aby nikoho ani nenapadlo systém zneužít). Zavedení systému musí být společným výsledkem iniciativy všech, kterým jde o dlouhodobou perspektivu naší země. A patrně nejen naší země, protože obdobné změny bude vhodné provádět v součinnosti s dalšími zeměmi, jak blízkými sousedy, kteří mají v mnohém obdobné podmínky, tak případně i se zeměmi vzdálenějšími, v nichž potřeba jít tímto perspektivním směrem nastane.